T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİNDE GELENEKSEL TEKSTİL ÜRÜNLERİNİN KONSERVASYON VE RESTORASYONU İLE İLGİLİ DERSLERİN PROGRAM VE UYGULAMA AÇISINDAN İNCELENMESİ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Hatice TOZUN

Danışman
Prof. Dr. Alev KURU

ANKARA–2009

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

Hatice TOZUN'un "**GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİNDE GELENEKSEL TEKSTİL ÜRÜNLERİNİN KONSERVASYON VE RESTORASYONU İLE İLGİLİ DERSLERİN PROGRAM VE UYGULAMA AÇISINDAN İNCELENMESİ"** başlıklı tezi 08.05.2009 tarihinde, jürimiz tarafından oy birliği ile Anabilim Dalın Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı	İmza
Prof. Dr. Alev KURU (Tez Danışmanı):	.....
Prof. Dr. Vedat ÖZSOY	.....
Prof. Dr. Nezahat GÜÇLÜ	.....
Prof. Dr. Zahide İMER	.....
Doç. Dr. H. Feriha Akpınarlı	.....

ÖNSÖZ

Günlük yaşamımızın bir parçası olan ve üretildikleri dönemlerde kullanım amacıyla yapılmış zengin renk, desen ve yapı özellikleriyle günümüze kadar ulaşabilmiş tarihi tekstil ürünlerinin her biri birer sanat eseri niteliğindedir. Sanat değeri taşıyan kültür varlıklarının, gelecekte de varlıklarını sürdürebilmeleri için uygun koşullar altında korunmaları ve gerekiyorsa restore edilmeleri gerekmektedir. Bu anlamda bakıldığında da koruma eğitiminin her yaşa ve meslek grubuna verilmesi önemli ve gerekli olan bir eğitimdir.

Geleneksel tekstil ürünlerine yönelik eğitimin, Güzel Sanatlar Fakülteleri Geleneksel Türk Sanatları Bölümü Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Bölümlerinde yer alması ve daha önce bu programlar üzerine araştırma yapılmamış olması nedeniyle konuya ilişkin araştırma yapma ihtiyacı duyulmuştur. Araştırma kapsamında; Güzel Sanatlar Fakültelerinin lisans programlarında yer alan, geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersler ve bu derslerin eğitim-öğretim durumu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmam sırasında bilgi ve birikimleri ile bana yol gösteren ve her zaman beni destekleyen çok değerli hocam ve danışmanım sayın Prof. Dr. Alev KURU'ya, çalışmamın yönlendirilmesinde değerli fikirleri ile yol gösteren sayın Prof. Dr. Nezahat GÜÇLÜ ve Prof. Dr. Vedat ÖZSOY'a çok teşekkür ederim. Ayrıca yorumlarıyla ve ışık tutan katkılarıyla çalışmalarım sırasında desteğini benden esirgemeyen sayın Doç. Dr. Feriha AKPINARLI'ya, çalışmama destek veren ve iyi niyetleri ile her zaman yanımda olan bütün değerli hocalarıma ve sevgili arkadaşlarıma teşekkür ederim. Bu günlere gelmemi sağlayan ve beni yetiştiren sevgili annem ve babama, doktora eğitimim sırasında beni her yönden destekleyen ve her zaman yanımda olan sevgili eşim ve oğluma çok teşekkür ederim.

Hatice TOZUN

ÖZET

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİNDE
GELENEKSEL TEKSTİL ÜRÜNLERİNİN
KONSERVASYON VE RESTORASYONU İLE İLGİLİ DERSLERİN
PROGRAM VE UYGULAMA AÇISINDAN İNCELENMESİ

TOZUN, Hatice
Doktora, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Alev KURU
Mart–2009

Bu çalışmada Güzel Sanatlar Fakülteleri lisans programlarında geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri veren öğretim elemanları ile öğrencilerin bu derslere ilişkin görüşlerinin alınması, konu hakkında durum tespitinin yapılması amaçlanmıştır.

Bu araştırmada konservasyon ve restorasyon eğitimi ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmalar araştırılarak, Güzel Sanatlar Fakültelerinde Geleneksel Tekstil Ürünlerinin Konservasyon ve Restorasyonu ile ilgili derslerin eğitiminin verildiği Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı öğretim elemanları ve öğrencilerinin konu ile ilgili görüşlerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden 12 öğretim elemanına ve 3.-4. sınıf 120 öğrenciye 43 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Ayrıca görüşmeyi kabul eden 6 öğretim elemanıyla alt amaçlar doğrultusunda hazırlanan yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan bir görüşme yapılmıştır. Araştırmanın gözlem kısmı sadece 1 öğretim elemanı kabul ettiği için bir dersin uygulama çalışmaları gözlemlenerek analiz yapılmıştır.

Araştırmada özetle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Sanat eseri kapsamına giren tekstil ürünlerinin güzel sanatlar fakültelerinde konservasyon ve restorasyonu ile ilgili bir eğitimin gerekli olduğu konusunda ve derslerin etkili bir biçimde öğretilemediği görüşünde öğretim elemanları ve öğrencilerin ortak düşünceye sahip oldukları, kültür tarihi açısından önem taşıyan ürünlerin yaşamının uzatılması, yozlaşmaların önlenebilmesi, yeri geldiğinde müdahale edebilecek kadar bilgiye sahip olmaları ve bilinçlendirilmelerini sağlamak amacıyla programa yerleştirildiği tespit edilmiştir.

İlgili derslerin içeriklerine ilişkin derslerde öğretim elemanı ve öğrencilerin; yeterince uygulamaya, teorik bilgiye yeterince yer verildiği, konservasyon ve restorasyon terimleri yeterince öğretildiği, konulara ilişkin kavramlar ve konular arasında yeterince bağlantı kurulduğu konusunda ortak fikirlere sahip oldukları fakat; öğretim elemanları alanla ilgili diğer dildeki temel terminolojinin dersler de verildiği, analiz yöntemlerinin öğretildiği, konservasyon-restorasyon ile ilgili dersler birbirinin devamı niteliğinde olduğu ve bu dersleri destekleyecek başka dersler de yer gerektiğini düşünürken öğrencilerin bu görüşe katılmadıkları sonucu elde edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon derslerinde anlatım, demonstrasyon ve tartışma yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerine karşı bilgi düzeylerini geliştirebilmek için tartışma, pekiştirme ve sergileme yöntemlerini, ilgi düzeylerini geliştirebilmek için demonstrasyon, anlatım, sunum ve sergileme yöntemlerini, bilgi düzeylerini geliştirebilmek için ise anlatım, sunum ve sergileme yöntemlerini kullandıkları sonucuna varılmıştır.

Öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon derslerini işlerken bilgi düzeylerini geliştirmek için öğretim materyali olarak; power point, slayt v.b. gösterileri, kaynak kitap, dergi v.b. literatür çalışması, daha önceden hazırlanmış seminer ve proje çalışması örneklerini kullandıkları, bilgi düzeylerini geliştirmek için; örnek parça üzerinde uygulama yaptırdıkları, kaynak kitap, dergi v.b. literatür incelendiği, onarım atölyelerinde inceleme yapıldığı, restitüsyonunu yapılan ürününün bir bölümünün onarılmasının sağlandığı, tutum ve davranış düzeylerini geliştirmek için ise; başarılı çalışmaları gösterildiği, gözlem ve araştırma yöntemleri kullanıldığı, teorik bilgiler yanında restitüsyon ve onarım uygulamaları aşamasında gerekli olan araç-gereçleri kullanılmasının sağlandığı sonucuna varılmıştır.

Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin öğretim sürelerine ilişkin öğretim elemanları; konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin sayısının, haftalık ders saati dağılımının yeterli olduğu ve bu derslerin işlenişinde yeterince seminer çalışmaları ve uygulama projesi yaptırıldığı görüşüne sahip oldukları tespit edilse de öğrencilerin tam ters görüşe sahip oldukları sonucu elde edilmiştir.

Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin yapıldığı derslik/atölye donanımına ilişkin öğretim elemanları ve öğrencilerin görüşlerinden; anasanat dalında konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin uygulama kısmının işlenebileceği dersliklerin yetersiz, araştırma ve uygulamaların gerçekleştirilebileceği tam donanımlı bir restorasyon laboratuarına ortamının olmadığı, derslerin işlendiği atölye ortamı sınıf mevcudu için çok yeterli olmadığı, atölyelerde, alanla ilgili teknik araç ve gereçlerin yeterli olmadığı sonucu elde edilmiştir.

Sonuç olarak, geleneksel tekstil ürünlerine yönelik yeterli araştırma, tam donanımlı bir eğitim ortamı, sadece bu konu ile ilgili bir eğitim programının yer almadığı tespit edilmiştir. Taşınabilir kültür varlıklarımızdan olan geleneksel tekstil ürünlerinin gelecek kuşaklara taşınmasını, yok olup gitmesini engellemek için daha kapsamlı eğitim programlarına ve bu programların yürütülebileceği donanıma sahip ortamlara ihtiyacımız var.

Anahtar Kelimeler: Restorasyon, konservasyon, geleneksel tekstil

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF COURSES ON CONSERVATION AND RESTORATION OF TRADITONAL TEXTILE PRODUCTS AT FACULTIES OF FINE ARTS IN TERMS OF CURRICULUM AND APPLICATION

TOZUN, Hatice
PhD, Fine Arts Education Major Painting Program
Advisor: Prof. Dr. Alev KURU
March–2009

In this study, the main objective was to find out the opinions of students and lecturers on the courses related to conservation and restoration of traditional textile products at Faculties of Fine Arts in undergraduate programs and to determine the present situation on the issue.

This study aims, through the literature review performed in the field, to find out the opinions of students and university instructors at Carpet Kilim Old-Time Fabric Patterns Art program at the faculties of Fine Arts, where the courses related to Conservation and restoration of Traditional Textile products on the courses offered. A questionnaire was administered to those who agreed to participate in the study, 12 of them being university lecturers and 120 students, 3rd and 4th graders. Furthermore, an interview composed of a semi-structured question items was performed with the 6 instructors fort he sub-goals of the study.

The results of the study can be summed up as the followings. It has been found out that there is a consensus between the students and the instructors on the fact that the education of conservation and restoration is necessary and ineffective course delivery and instruction. Besides, it has also been found out that these courses have been put in the curriculum so that students can have the basic knowledge on how to prolong the lives of the products, important in terms of cultural history and when necessary to prevent the degeneration of the products and to be equipped with the knowledge to interfere and to rise the awareness on the courses.

It has also been found out that both the students and the instructors are of the opinion that practical and theoretical aspect of the courses are offered in a sufficient manner, the terms related to conservation and restoration are taught adequately and the relations among the topic are established well. On the other hand, the instructors are of the opinion that terms in other languages are also offered in courses, and

analysis methods are thought, and courses on conservation-restoration are the continuation of one another and there should be other courses to support these courses, the students do not agree on these opinions.

According to the findings of the study, it has been found out that instructors mainly employed explanation, demonstration and discussion in the courses of conservation and restoration. It has been deduced that the instructors used discussion, reinforcement and exposition methods in order to enhance their knowledge in conservation and restoration, in order to enhance their interest, instructors used demonstration, presentation and exposition, and in order to develop their knowledge, the instructors used exposition, presentation and narration.

It has also been found out that instructors used power-point, slights, resource books, journal, literature review compilations, samples of seminars and projects prepared before to enhance knowledge level of the students, and along with them offered application on the sample piece, and analysis of resource books, journals and literature, investigated repair workshops, enabled students to do some repair on the product the restitution of which has been done. To enhance attitude and behavior, instructors showed accomplished works, used observation and research, and enabled students to use the materials needed during the restitution and repair applications along with theoretical knowledge.

It has also been found out that instructors are of the opinion that weekly lesson hour of the courses on conservation and restoration are sufficient and seminar works and projects works are offered at an adequate level, while the students think in the opposite direction.

Besides, it has been found out that both the instructors and the students alike are of the opinion that classrooms and laboratories where the applied parts of the courses can be applied are not sufficient and there is no fully-equipped restoration laboratory and the classroom settings are not enough for the number of students and technical equipment and materials are not sufficient in number.

As a result, it has been found out that there is no adequate research into traditional textile products, fully-equipped educational setting and curriculum devoted to traditional textile products. We need a more comprehensive educational programs and settings with adequate equipment in order to transfer the Traditional

cultural assets, one of the tangible cultural products, to posterity and to prevent its eradication.

Keywords: Restoration, conservation, traditional textile

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI II
ÖNSÖZ III
ÖZET IV
ABSTRACT VII
İÇİNDEKİLER X
TABLOLAR LİSTESİ XIII
FOTOĞRAF LİSTESİ XVII

BÖLÜM I 1
1.Giriş 1
1.1.Problem Durumu 1
1.2. Amaç 8
1.3. Alt Amaçlar 8
1.4. Araştırmanın Önemi 9
1.5. Varsayımlar 9
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları 10
1.7. Tanımlar 10

BÖLÜM 2 11
2. TÜRKİYE'DE GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİ, GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI BÖLÜMÜ VE HALI-KİLİM ESKİ KUMAŞ DESENLERİ ANASANAT DALLARININ GELİŞİMİ VE RESTORASYON-KONSERVASYON EĞİTİMİNİN KURAMSAL TEMELLERİ 11
2.2.TÜRKİYE'DE GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİNİN ÖZELLİKLERİ 11
2.2.1. Türkiye'de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Kuruluşu Ve Gelişimi 11
2.2.2. Türkiye'de Güzel Sanatlar Fakültelerinde Geleneksel Türk El Sanatları Bölümleri ve Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalları'nın Gelişimi 19

2.2.3. Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dallarının Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programlarında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri 22
2.2.3.1 Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri.. 22
2.2.3.2 Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersler... 24
2.2.3.3. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri.. 26
2.2.3.4. Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri.. 28
2.2.3.5 Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri.. 29
2.2.3.6 Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri 31
2.3. Restorasyon ve Konservasyon 32
2.3.1. Restorasyon ve Konservasyonun Tarihsel Gelişimi 34
2.3.2 Restorasyon ve Konservasyonda Kullanılan Araç ve Gereçler 39
2.3.3. Restorasyon ve Konservasyonda Kullanılan Yöntemler..... 41
2.4. Restorasyon ve Konservasyon Eğitimi ve Önemi..... 45
2.5. İlgili Araştırmalar..... 49
BÖLÜM 3 51
3. YÖNTEM..... 51
3.1. Araştırma Modeli 51
3.2. Evren 53

3.2. Örneklem 54
3.3. Veri toplama araçları 55
3.4. Verilerin Analizi 56
BÖLÜM IV 58
4.BULGULAR VE YORUM 58
4.1.Araştırmaya Katılan Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı Öğretim Elemanlarına Ait Kişisel Bilgiler 58
4.2. Araştırmanın Alt Amaçlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 60
4.2.1. Birinci Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar 60
4.2.2. İkinci Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar 100
4.2.3. Üçüncü Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar 119

BÖLÜM V 132
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 132
5.1. Sonuç 132
5.2.Öneriler 137

KAYNAKÇA 139
EKLER 145
EK 1 146
EK 2 163
EK 3: 170
EK 4: 174

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri 23

Tablo 2: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri 25

Tablo 3: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri 27

Tablo 4: Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri 28

Tablo 5: Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri 30

Tablo 6: Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri 31

Tablo 7: Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümlerinin Anasanat Dallarına Göre Dağılımı Tablosu (2007–2008) 52

Tablo 8: Evrene İlişkin Veriler 53

Tablo 9: Örnekleme İlişkin Veriler 54

Tablo 10: Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının mezun oldukları üniversite ve bölümlere göre dağılımı 58

Tablo 11: Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının unvanlarına göre dağılımı 60

Tablo 12: Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Amaçlarına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri 61

Tablo 13: Öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon derslerinin gerekliliği hakkındaki görüşleri 62

Tablo 14: Konservasyon ve restorasyona yönelik olması gereken eğitim durumu .. 64

Tablo 15: Konservasyon ve Restorasyon derslerinin programa yerleştirilmesindeki amaçlar 65

Tablo 16: Konservasyon ve Restorasyon derslerinin programa yerleştirilmesindeki amaçlara ulaşma dereceleri 66

Tablo 17: Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğindeki temel esaslar 72

Tablo 18: Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğini bilgi düzeyinde ağırlık verilen konular 73

Tablo 19: Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğine beceri düzeyinde ağırlık verilen konular 74

Tablo 20: Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğini tutum ve davranış düzeyinde ağırlık verilen konular 76

Tablo 21: İçerik oluştururken daha önce uygulanan (yurt dışı veya yurt dışındaki üniversitelerde) örnek programlardan faydalanma 77

Tablo 22: Konservasyon ve Restorasyon derslerinin amaç ve içerik uyumu 78

Tablo 23: Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Uygulanan Öğretim Yöntemlerine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri 79

Tablo 24: Konservasyon ve restorasyon derslerinde kullanılan yöntemler 83

Tablo 25: Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerine karşı ilgi düzeylerini (duyuşsal davranışlarını) geliştirebilmek için kullanılan öğretim yöntemleri 83

Tablo 26: Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerine karşı beceri düzeylerini (psikomotor davranışlarını) geliştirebilmek için kullanılan öğretim yöntemleri 83

Tablo 27: Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerindeki bilgi düzeylerini (bilişsel davranışlarını) geliştirebilmek için kullanılan öğretim yöntemleri 84

Tablo 28: Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Kullanılan Öğretim Materyallerine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri 86

Tablo 29: Konservasyon ve Restorasyon derslerinin işleniş biçimi hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşleriniz 90

Tablo 30: Konservasyon ve Restorasyon derslerini işlerken bilgi düzeylerini geliştirmek için kullanılan öğretim materyalleri 91

Tablo 31: Konservasyon ve Restorasyon derslerini işlerken beceri düzeylerini geliştirmek için kullanılan öğretim materyallerin 92

Tablo 32: Konservasyon ve Restorasyon derslerini işlerken tutum ve davranış düzeylerini geliştirmek için kullanılan öğretim materyalleri 92

Tablo 33: Restorasyon ve Konservasyon Dersleri İçin Uygulanan Öğretim Sürelerine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri 94

Tablo 34: Konservasyon ve Restorasyon derslerinin sayısı ve bu derslerin haftalık ders saati dağılımı konusundaki olumlu ve olumsuz görüşler 95

Tablo 35: Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Yapıldığı Derslik/Atölye Donanımına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri 97

Tablo 36: Konservasyon ve Restorasyon derslerinin işlendiği atölye ve laboratuvar koşullarının (ışık alma, araçların konumu, büyüklük, yerleştirme ve öğrenci sayıları v.b. durumlar açısından) derslerin işlenmesi için uygunluğu 99

Tablo 37: Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Amaçlarına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri 100

Tablo 38: Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin İçeriklerine İlişkin Öğrencilerin Görüşleri 102

Tablo 39: Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Uygulanan Öğretim Yöntemlerine İlişkin Öğrencilerin Görüşleri 107

Tablo 40: Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Kullanılan Öğretim Materyallerine İlişkin Öğrencilerin Görüşleri..... 111

Tablo 41: Restorasyon ve Konservasyon Dersleri İçin Uygulanan Öğretim Sürelerine İlişkin Öğrencilerin Görüşleri..... 115

Tablo 42: Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Yapıldığı Derslik/Atölye Donanımına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri 117

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1: Yıkama İşlemi 121
Fotoğraf 2: Köpüklerinden arındırma ve kurumaya hazırlık 121
Fotoğraf 3: Düğüm sıklığının tespiti 122
Fotoğraf 4: Atkı adedinin tespiti 122
Fotoğraf 5: Düğüm türünün tespiti 123
Fotoğraf 6: Halı boyutunun tespiti 123
Fotoğraf 7: Kilim örgüsünün tespiti 124
Fotoğraf 8: Halının hasarlı bölümünden görünüm 124
Fotoğraf 9: Halının hasarlı bölümünden görünüm 125
Fotoğraf 10: Halının restütüsyon çalışması 125
Fotoğraf 11: Halının restütüsyon çalışması 126
Fotoğraf 12: Orijini belirlenmiş halı 126
Fotoğraf 13: Havı dökülmüş halı örneği 127
Fotoğraf 14: Halının eksik düğümlerinin tamamlanması 127
Fotoğraf 15: Halının eksik düğümlerinin tamamlanmış hali 128
Fotoğraf 16: Saçak onarımı yapılırken 128
Fotoğraf 17: Kilim onarımının tamamlanmış hali 129
Fotoğraf 18: Kenar onarımı yapılırken 129
Fotoğraf 19: Ütüleme işlemi yapılırken 130
Fotoğraf 20: Tamir işlemi yapılan halıya ait kimlik bilgileri 131

BÖLÜM I

1.Giriş

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, kapsam ve sınırlılıkları yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Sözlükte geçen tanıma göre eğitim; bireyde davranış değiştirme sürecidir. Bireylerin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişimi meydana getirme sürecidir (Demirel, 1993, 36). Eğitim; kişiye bedensel, zihinsel, ruhsal, toplumsal yönden istenilen davranışların kazandırılmasıdır. Eğitimin amacı, bedeni, ahlaki, mesleki ve estetik yönden sosyal bir kişilik geliştirmektir (Erbay, 2000, 9).

Sanat, insanın kültürel yaşamının, kişisel deneyimlerinin en tikel ve en kapsamlı alanıdır. Sanatın bu anlamda kişiye kazandıracağı değerleri başka hiçbir ders, alan ya da deneyim kazandıramaz. Dewey; sanatı yaşama can veren bir deneyim olarak niteler (Kırışoğlu, 2002,47). İnsanın duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini, belli durum, olgu ve olayları belli amaç ve yöntemle, belli bir güzellik anlayışına göre işlenen gereçlerle anlatan sanat, özgün ve estetik bir bütündür.

Sanat eğitimi; bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilme yetenek ve yaratıcılığını estetik bir düzeye ulaştırmak amacıyla yapılan çabadır. Aynı zamanda bireylere estetik yargı yapabilme konusunda yardımı amaçlarken, yeni biçimleri hissedip, eğlenmeyi ve heyecanları doğru biçimlerde yönlendirmeyi öğretir (Erbay, 2000, 9). Bir çerçeve içinde sanat eğitimi, bireylerin yeteneklerinin işletilip, yaratıcı, kendine güvenli, estetik duyguları geliştirmiş kişi olmalarını amaçlarken, genelde aynı niteliklere sahip, uygar bir toplum yaratabilme düşünü gerçekleştirilebilmeyi hedefler (Büyükişleyen, 1985, 33).

Çağımız akılcılığa yönelmiş, bilimsellik ve teknolojiye önem veren bir çağdır. Bu durumda sanat eğitimi de, çağdaş bireyleri, çağının yabancısı durumuna

getirmeden, çağının gereği bilimsellik ve yöntemlerle, sanat hakkında yoğun bilgiler vererek tümel yaşamındaki sanat gerçekliklerine geniş bir perspektiften yönelmelidir. Sanat eğitimi için bilimsellik, akılcılık, çağdaşlık demek, çevre koruması, mimari mirasın korunması, geleneksel biçim ve içeriklerin bakım ve korunması gibi boyutları taşırken, bunları en bilimsel yöntemlerle yapmak, fakat aynı zamanda gelenekselin aşılıp yeni ve iyi şeylerin, yeni sanatsal biçimlerin, yeni düşünülerin yaratılmasına da olanak hazırlama demektir (San, 1993, 169).

Her insan ayrı bedensel ve düşünsel yeteneklere sahip olduğuna göre, her birinin farklı gelişme aşamaları göstermeleri gerekir. Sanat ürünü de bir dizi denemeler ve araştırmalar sonunda belirlenebilen yeni anlatım biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki gerçeği gözetecek sanat eğitimi yöntemi, çok boyutlu olmak zorundadır. Bunları sıralayacak olursak;

- İnsan bireyinin her tür yetenek ve gereksinimlerinin değerlendirilmesi,
- Sanatın kendi öğelerinin ve olanaklarının denenmesi ve yeni anlatım olanaklarının araştırılması,
- Sanatın birikmiş değerlerinin araştırılması ve yorumlanması,
- Toplumsal gelişimin özümsenmesidir (Aslıer, 1985, 12).

Sanatın eğitimsel işlevleri, sanatın bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel işlevlerinin sağlıklı, düzenli, etkili, verimli ve yararlı bir biçimde gerçekleşmesini ve gelişmesini sağlayıcı tüm sanatsal öğrenme-öğretme etkinliklerini kapsar. Sanatın eğitimsel işlevleri altı ana başlıkta toplanır. Bunlar; eğitim boyutu olma, eğitim içeriği olma, eğitim aracı-gereci olma, eğitim yolu-yöntemi olma, eğitim ortamı olma, eğitim alanı olmadır (Uçan, 2002, 3).

Sanat eğitimi, genel eğitimin önemli bir parçası olarak kabul edilebilir. Ancak, sanatın bir özgünlük ve bireysel yaratıcılık olgusu olduğunu dikkate alırsak, sanat eğitiminin kendine özgü çok özel yasalarının ve ilkelerinin varlığı da kabul edilmelidir. Bu anlamda sanatın eğitimsel yönünü genel olarak aşağıdaki şekli ile sınıflandırabiliriz.

• Görsel eğitim	GÖRME BECERİSİ	= Tasarlama yetisi
• Plastik eğitim	DOKUNMA, ALGILAMA	= Dizayn etme
• Duyuşsal Eğitim	SESLERİ TANIMLAMA	= Kulak eğitimi
• Ritmik eğitim	DANS, DRAMA	= Ritmik beceriler
• Bilişsel Eğitim	KONUŞMA-DÜŞÜNME YETİSİ	= Kelime dağarcığının gelişimi
• İş Eğitimi	ÜÇ BOYUT KAVRAMI	= El beceri gelişimi (Artut,2002, 97)

Plastik sanatlar eğitim sistemi; örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşur. Örgün eğitim; okul öncesi eğitim, temel eğitim, orta öğretim ve yüksek öğretim kurumlarını kapsar. Yaygın eğitim; örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen planlı eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır.

Plastik sanatlar eğitiminin tarihi gelişimi incelendiğinde; sanat eğitiminin okul programı içinde, bugünkü yerini alıncaya kadar değişik amaçlara hizmet ettiği görülür. Bazen yeteneğe dayalı amaçlara önem verilmiş; sanat sanat içindir denmiş. Bazen de ticari sanat, zanaat, sanat tarihi ve pratik sanat, endüstriyel sanat, kültürel sanat, estetik sanat gibi tanımlamalar ile günlük sanat konuları ön plana çıkarak eğitimde öncelik kazanmıştır (Erbay, 2000, 16).

Türkiye'de ilk Güzel Sanatlar Okulu olarak Güzel Sanatlar Akademisi (Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi) kabul edilmektedir. Abdülaziz'in padişahlık döneminde (1861–1876) Güzel Sanatlar Akademisi kuruluşu için çalışmalar yapılmışsa da bir takım siyasi nedenler bu mektebin açılış tarihinin ileri atılmasına sebep olmuştur. Diğer sanat okulları ise, 1932 yılında kurulan Gazi Eğitim Enstitüsü ve 1955-1956'da kurulan Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'dur. Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi, 1883'den Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nun kurulduğu yıla, yani 1955-1956'ya kadar Türkiye'de akademik sanat eğitimi veren tek okul olmuştur (Silivri, 2003, 71). 1955 yılı sonrası ise, sanat eğitiminde yaratıcı olmak için yeni malzemelere dayanan yeni teknikler yaratmanın ve ayrıca sanatsal fantezi için yeni düşünceler üretmenin önemli olduğu anlaşılmış ve Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu da bu fikir doğrultusunda, bir çeşit Bauhaus mantığına dayanan bir sanat okulu olarak 1957 yılında kurulmuştur (Turani, 1995, 110).

Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu, Güzel Sanatlar Akademisi'nin eğitim programlarının dışında yeni bir anlayışı uygulamıştır. Tatbiki'nin kurucusu

Alman Profesör Adolf Schnek, Bauhaus tipi eğitim sistemini hedeflemiştir. Grafik, Tekstil, İç Mimarlık, Seramik, Dekoratif Resim bölümleriyle eğitime başlayan kurum, adı geçen sanat dallarında "Tasarımcı" (Designer) yetiştirmeyi amaçlamıştır. Akademi'deki "Sanat için Sanat" kuralına karşı, Tatbiki "Toplum için Sanat" kuralını benimsemiştir (Çobanlı, 1995, 31).

Üniversiter sistem içinde ilk fakülteleşme hareketi ise 1975 yılında Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin kurulması ile gerçekleşmiştir. Bu süreçle birlikte "sanatta bütünleşme" yolunda önemli adımlar atılmış, 1982 yılında YÖK'ün kurulmasıyla birlikte "fakülteleşerek bütünleşme" süreci yaşanmaya başlanmıştır (Uçan, 1995, 116).

1969 yılında çıkan 1172 sayılı Güzel Sanatlar Akademisi Teşkilat Kanunu'nun çıkarılması ile Akademi bünyesindeki her bölüm yeniden şekillenmeye başlamıştır. Fakat Türk Süsleme Sanatları Bölümü'ne öğrenci gelmediği için bu kanunda adı yer almamıştır. Öğrenci gelmediği için atıl duruma düşen bölümün kadrosundaki hocalardan Hüseyin Tahirzade daha önceleri vefat etmiş, Rikkat Kunt yaş haddinden emekli olmuş ve Muhsin Demironat Yıldız Porselen Fabrikası'nın müdürlüğüne atanmıştır. Bölümde sadece Sacit Okay ve Kerim Silivrili kalmıştır. Nihayet, Temsilciler Kurulu'nun 07.10.1976 tarih ve 30/5 sayılı kararı ile Kerim Silivri'nin hazırladığı programlar ve önerdiği kişiler kabul edilerek, 15.10.1976 tarihinde Geleneksel Türk El Sanatları Kürsüsü kurulmuş ve öğretime yeniden başlanmıştır. Akademi'nin üniversite olma aşamasında Kürsü, bölüm halini almıştır (Silivri, 2003, 76).

Günümüzde ekonomik ve teknolojik yapının değişimi, insanlar üzerinde artan yoğun baskılar ile kaybolan değerlere sahip çıkma kaygısı sanata olan ilgiyi artırmıştır.

İnsanoğlunun sahip olduğu değerleri gelecek kuşaklara aktarması, çağdaşlarına kendini tanıtması sanatsal alanda da kendini göstermektedir. Özellikle geleneksel sanatlarımız tekrar gün ışığına çıkarılarak, gelecek kuşaklara aktarımı için sanat eğitimi ders programları içinde yer almaktadır. Geleneksel ve estetiksel değerlere sahip çıkılarak, bunların gelişimine dayalı çalışmalar, sanatımızın çağdaşlaşma bazında sağlam temeller üzerinde inşasını sağlayacaktır. Sanatlar daima kendi yaratıcı geleneklerini izler. Gelenekler çok defa eski biçimsel olguların tekrarı

sanılmaktadır. Geleneksel ruh ve duyarlılık sorunu eski biçimlerin tutucu, ısrarla kendilerini sürdürmesi değildir. Gelenekleri çağdaş biçimlerde yaşatmak kişisel sezgi ve güce bağlıdır (Erbay, 2000, 32) .

Kendi kültür ve sanatımıza özgü farklılıkların bilinci bizler için çağdaş bir yönlendirici olarak algılanmalı ve günümüzdeki oluşumların tarihsel ve geleneksel kökenlerle bağlantısı konusunda inançlı bir duyarlılığı korumanın gerekliliğini taşımalıdır. Batı uygarlığının etkileriyle hesaplaşmak ise, çağdaşlık bilincinin pekişmesine katkı sağlar ve aynı zamanda kendi tarihsel geçmişimizin özgün mirası üstünde temellenmek hakkını bize kazandırır. Çağdaş alanda etkin kültür hakları elde edebilmek ve böylece ortama katkıda bulunabilmenin yolu, kendimize özgü değerler, ilkeler ve yöntemlerin faklılığını tüm boyutlarıyla algılamaktan geçiyor (Tansuğ, 1995, 201–202). Bunun için de sanat dersinin okul programlarında ana dersler arasına gelmesi ve buna paralel olarak da, ders öğretim programlarında müze kaynaklı konuların yaygın olarak yer alması gerekir. Bireyin görme, dokunma ve işitme duyusuna aynı anda uyarıda bulunabilecek bir müze eğitiminin planlanması ve gerçekleştirilmesi, sanat eğitimcilerini öğretimlerinde önemli ölçüde rahatlatacaktır (Özsoy, 2002: 71)

Kültürel birikimler yaşam içinde oluşarak geleceğe bir değişim, gelişim ve süreklilik içinde aktarılırlar. Aktarma işi de toplumlarca üretilip tüketilen bilgi, beceri ve değer yargılarının yaşama geçirilmesiyle gerçekleştirilir. Bu bağlamda bir ulusun kültürü ve o kültür içinde yer alan unsurlar, o ulusun insanlarının geçmişiyle gelecek kuşakları arasında bağ kurmada önemli rol oynar. Çünkü kültür var olmanın ve değişmenin temelidir (Öztürk, 1997, 331) .

Kültürel kimliğin oluşmasını sağlayan maddi kültür varlıklarının korunması, bugün insanlığın ortak sorunu olarak kabul edilen ve tüm dünyada amaçları, yöntemleri ve uygulamaları ile giderek gelişmekte olan bir olgudur. Yurdumuzda maddi kültür varlıklarının korunması kavramının, bilimsel anlamda 20. yüzyıl sonlarında oluştuğu görülmektedir.

Türkiye'deki benimsenmiş adı ile "Restorasyon" ya da kapsamlı bir tanımlama ile "Koruma" disiplininin nesnesi, taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarıdır. Bu varlıkların örneklerine göre gruplamaya çalışıldığında; taşınmazları doğal/yapılı çevre ve yapı, taşınırları ise bir yapı parçasından en küçük etnografik malzemeye

kadar her türlü taşınabilir nitelikte olan nesneler olarak tanımlanabilir. Oldukça geniş bir yelpaze sunan "nesne" tanımından yola çıkarak bile koruma etkinliklerinin eylem alanının doğal, tarihi, kentsel v.b. çevrelerden, yapı, heykel, tekstil, mücevher, resim, mozaik, duvar resmi, v.b. farklı ölçeklere kadar inen bir hiyerarşi içinde doğal, sosyal, fiziksel ve uygulamalı bilimlerin alanına girdiği söylenebilir (Güçhan, 2002, 213) .

Ülkemizde koruma eğitimi denildiği zaman, genellikle taşınmaz kültür varlıkları olan, mimari mirasın korunması ve onarılması akla gelmektedir. Ancak günümüzde bunun sadece mimari ile sınırlı olmadığı tekstil, seramik, resim gibi pek çok alanda koruma ve onarımının varlığı bilinmekte ve koruma eğitim ve bilincinin aslında her yaş ve meslek grubuna verilmesinin önemi ve bunun süreklilik gösteren bir eğitim olması gerektiği anlaşılmaktadır. Aslında toplumun bütün kesimlerine hitap edecek bir koruma kültürü, farklı düzeylerde eğitim süreçlerinin içinde yer alması gerektiği söylenebilir.

Günlük yaşamımızın bir parçası olan tekstillerin bakımının kolay olması ve diğer sanat formlarıyla kıyaslandığında daha uygun fiyatlarla satın alınabilir olmaları koleksiyonerlerin tekstil objelerine olan ilgilerini her geçen gün biraz daha arttırmaktadır. Üretildikleri dönemlerde kullanım amacıyla yapılmış zengin renk, desen ve yapı özellikleriyle günümüze kadar ulaşabilmiş tarihi tekstil ürünlerinin her biri birer sanat eseri niteliğindedir. Sanat değeri taşıyan kültür varlıklarının, gelecekte de varlıklarını sürdürebilmeleri için uygun koşullar altında korunmaları ve gerekiyorsa restore edilmeleri gerekmektedir.

"Konservasyon herhangi bir nesne ya da olguyu elden geldiği kadar bozulmadan, o andaki durumunda tutmaya denir." (Alsaç,1992,62). Nesne; mümkün olabilen en az değişimle saklanır. Amaç; çevre koşullarını kontrol altına alarak olabilecek yeni hasarları önlemek ve bozulma sürecini yavaşlatmaktır.

"Restorasyon, objenin eksik parçalarını tamamlayarak orijinal objeden ayırt edilmesi hemen hemen imkânsız bir onarım yapma işlemidir" (Reynolds, 1995,26). Amacı ise eğer olanak varsa objeyi eski fonksiyonuna ulaştırmaktır (Merritt, 1990, 104). Restorasyon ile biyolojik, fiziki, kimyevi, mekanik ve diğer zarar unsurlarından biri veya birkaçı nedeniyle tahribe uğramış materyalin aslına uygun şekilde korunması sağlanır (Textile Museum Journal, 1973). Bir tekstil ürünü nerede

kullanılacağı, restorasyonun ekonomik olup olmadığı, estetik olarak restorasyonun değip değmeyeceği, manevi veya tarihi değeri olup olmadığı gibi kriterler göz önüne alınarak restore edilir (Aydın, 1997,49) .

Onarım; bir nesneden, bir yapıtta ortaya çıkan bozulmaların o yapıt üretilirken kullanılan yöntem ve gereçlerle olabiliyorsa tıpkıları kullanılarak giderilmesine denir. Dokumaların söküldüğü, aynı şekilde iplikle dikmek, deliklerini aynı kumaşla yamamak, tabloların boyasını aynı boya ile yenilemek gibi (Alsaç, 1992, 63). Onarım normal kullanım ve işlemlerden dolayı daha sonra oluşabilecek bozulmaları en aza indirgeyerek konserve eder. Onarımda halı ve düz dokumanın orijinal malzemesi temel alınır.

"Oriental Rug Repair" kitabının yazarı Peter Stone onarımı, gerçek restorasyon ve konservasyon arasındaki anlaşma zemini olarak tanımlamaktadır. Bir başka deyişle onarım, konservasyon ve restorasyon arasındaki köprüdür ve farklı amaçlara göre bazen restorasyona bazen konservasyona daha yakın olur. Onarımda amaç; Tekstil ürününün temel dokumasını stabilize ederek ileride oluşabilecek zararları önlemeye çalışmak, fonksiyonel özelliğini devam ettirebilmesi için tekstil ürününü hazırlamak ve ürününü önceki artistik görünümüne kavuşturmaktır (Stone, 1981,3) .

Önceleri sadece fonksiyonel amaçla üretilen halı, kilim, cicim, sumak, kumaş, giysi gibi tekstil ürünlerinin 14. yüzyıldan itibaren müzelerde yer alması gerektiği fikri doğmuştur. Bu düşünce ile birlikte bu tip ürünlere sahip olan kişiler müze küratörleri ve koleksiyoncular tekstil ürünlerinin restore edilip edilmeyeceği veya konservasyona tabi tutulup tutulamayacağı ve bu işlemlerin ne şekilde yapılması gerektiği konusunda tartışmaya başlamışlar ve bu tartışmayı günümüze kadar getirmişlerdir. Bunun nedenlerinden biri tekstil ürünleri için kesin ve tek bir konservasyon veya restorasyon metodunun olmamasıdır. Her ürün öncelikle tek başına değerlendirilmeli ve daha sonra karar verilmelidir (Landi, 1998, 340).

Ülkemizde restorasyon eğitimi konusunda çalışan disiplinlere göz attığımızda yoğunluğun mimarlık ve sanat tarihi-arkeoloji alanlarında olduğu görülmektedir. Eski eserleri en genel biçimde taşınabilir ve taşınamaz eserler olarak sınıflandırdığımızda ise; mimarlık, arkeoloji (sanat tarihi) ve güzel sanatlar olarak üç farklı disiplinle karşılaşmaktayız. Her biri kendi içinde bir uzmanlık alanı oluşturan bu disiplinler içerisinde taşınabilir eserlerin bir kısmının restorasyonu güzel sanatlar

fakülteleri bünyelerinde gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda sanat eseri kapsamına giren tekstil ürünlerinin güzel sanatlar fakültelerinde konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin program ve uygulama açısından durumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.2. Amaç

Bu çalışmada Güzel Sanatlar Fakülteleri lisans programlarında geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri veren öğretim elemanları ile öğrencilerin bu derslere ilişkin görüşlerinin alınması ve konu hakkında durum tespitinin yapılması amaçlanmıştır. Bu çerçevede aşağıdaki alt amaçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

1.3. Alt Amaçlar

1- Güzel sanatlar fakültelerinde geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili dersleri veren öğretim elemanlarının görüşlerine göre bu derslerin;

- Amaçları,
- İçerikleri,
- Uygulanan öğretim yöntemleri,
- Kullanılan öğretim materyalleri,
- Öğretim süreleri,
- Yapıldığı derslik/atölye donanımı nasıldır?

2- Güzel sanatlar fakültelerinde geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslere yönelik öğrencilerin görüşlerine göre;

- Amaçları,
- İçerikleri,
- Uygulanan öğretim yöntemleri,
- Kullanılan öğretim materyalleri,
- Öğretim süreleri,
- Yapıldığı derslik/atölye donanımı nasıldır?

3- Güzel sanatlar fakültelerindeki öğretim elemanlarının ve öğrencilerin geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin uygulamasına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Üretildikleri dönemlerde kullanım amacıyla yapılmış zengin renk, desen ve yapı özellikleriyle günümüze kadar ulaşabilmiş tarihi tekstil ürünlerinin her birinin birer sanat eseri niteliğinde olduğu bilinci ile hazırlanan bu çalışmada; sanat değeri taşıyan kültür varlıklarının, gelecekte de varlıklarını sürdürebilmeleri için uygun koşullar altında korunmaları, gerekiyorsa restore edilmeleri gibi konular üzerinde durulmuştur. Bu bilincinde yeni kuşaklara aktarımının eğitimle gerçekleşebileceği vurgulanmaya çalışılmıştır.

Bu araştırma ülkemizde geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin genel durumunun belirlenmesi, uygulanan yöntemler ile bu eğitimin, her biri kendi içinde bir uzmanlık alanı oluşturan farklı disiplinleri içerisinde barındıran bir sanat eğitimine ihtiyaç duyulduğunun vurgulanmaya çalışılması ve konservasyon ve restorasyon eğitimi veren öğretim elemanlarının ve bu dersleri alan öğrencilerin konu ile ilgili düşüncelerinin belirlenmesi ve hazırlanacak programlara ışık tutması açısından önemli bir çalışmadır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir.

- Araştırma kapsamında geliştirilen anket ve görüşme formu araştırma probleminin çözümlenmesi için yeterlidir.
- Araştırma kapsamına alınacak üniversitelerdeki öğretim elemanlarının ve öğrencilerin sorulara vermiş oldukları cevaplar gerçek görüşlerini yansıtmaktadır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma Güzel Sanatlar Fakülteleri lisans programlarında geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin yürütüldüğü bölümler/fakülteler ile sınırlıdır.
- Araştırma Güzel Sanatlar Fakülteleri lisans programlarında geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri yürüten ve görüşmeyi kabul eden öğretim elemanlarının görüşleri ile sınırlıdır.
- Araştırma Güzel Sanatlar Fakülteleri lisans programlarında geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri alan öğrencilere uygulanacak anket soruları ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Onarım: Bir nesnede, bir yapıtta ortaya çıkan bozulmaların o yapıt üretilirken kullanılan yöntem ve gereçlerle olabiliyorsa tıpkıları kullanılarak giderilmesine denir (Alsaç, 1992: 63) .

Restitüsyon: Yani tıpkı çizim; yıpranmış, parçalanmış, eskimiş, yırtılmış dokumanın ilk ya da belirli bir tarihteki durumuna ilişkin bilgi veren tıpkı çizimlerdir (Öztürk, 2007: 34) .

Yenileme-Yenileştirme: Genelde taşınmaz kültür varlıkları için kullanılmaktadır. Bu anlamda yenileştirme, yapının ilk yapıldığında var olan işlev-yapım-biçim ilişkilerinin en az biri korunarak yapılan onarım ve değiştirme işlemlerini kapsar(Alsaç, 1992: 65) .

Tıpkı Yapım-Yeniden Yapım: Taşınabilir kültür varlıklarında “kopya”, resim ya da yazılı belgelerde ise “reprodüksiyon” gibi kelimeler ile ifade edilmektedir. Bu kavram tümüyle hasar görmüş olan bir nesnenin elde bulunan belgelere dayanarak yeniden yapılmasıdır (Ahunbay, 1996; 103)

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2. TÜRKİYE'DE GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİ, GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI BÖLÜMÜ VE HALI-KİLİM ESKİ KUMAŞ DESENLERİ ANASANAT DALLARININ GELİŞİMİ VE RESTORASYON-KONSERVASYON EĞİTİMİNİN KURAMSAL TEMELLERİ

2.1.TÜRKİYE'DE GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1.1. Türkiye'de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Kuruluşu ve Gelişimi

Bilim, teknik ve sanat modern (çağdaş) insan yaşamının temel, vazgeçilmez öğeleridir. Bu öğeler modern insan yaşamının gerekleri doğrultusunda birbirini destekler, tamamlar ve bütünler. Bunlardan birinin yokluğu, eksikliği ya da yetersizliği durumunda, modern insan yaşamında önemli çarpıklık, eksiklik ve yetersizlikler görülür. İnsanı, insan yaşamını ve bu yaşamın gerçekleştiği doğal, toplumsal ve kültürel çevreyi/ortamı tüm yönleriyle bir bütün olarak algılama, anlama, betimleme, açıklama, yorumlama, çözümleme, değerlendirme, denetleme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede ne bilim, ne teknik, ne de sanat tek başına yeterli değildir, her üçü de birlikte gereklidir (Uçan, 1995, 117) .

Sürekli kendini geliştirmek ve yaşamla arasında denge kurmak ve ayakta kalabilmek için mücadele eden insan açısından önemli olan yaşamın anlamını ortaya çıkarmaktır. Bu durum insan için kendini geliştirme, bireyselliğini toplumsallaştırma ve dünyayı değiştirebilme isteğidir. Bu da ancak bilgiye sahip olarak gerçekleşebilir. İnsanın temel bilgi kaynakları ise bilim ve sanattır (Çetin, 2002, 205–206) . Eğitim üzerine bir çalışmasında Dr. Erdoğan Acarlar; çocuğa uygulanacak ilk eğitim sanat eğitimi olmalıdır. İnsan eğitime sanatla adım atmalıdır. Ruhun çocukluk yapısı böyle bir eğitime daha yatkın olduğu için çocukların eğitimine dans, resim ve müzik ile başlanmalıdır. Her çocuk sanki bir sanatçı olacak gibi yetiştirilmelidir. Böylelikle sanatçı olamasa da iyi eğitilmiş biri olur (Uğurlu, 2002, 42) diyerek sanat eğitiminin insan yaşamındaki önemini vurgulamaktadır.

Sanat kelimesi Arapçada; amel, iş yapma anlamlarını veren "san'a" kökünden gelmektedir ve yapılan bu iş, alet yardımıyla, belirli bir el becerisiyle sürdürülen marangozluk, duvarcılık gibi meslek dallarını kapsamaktadır (Mülayim, 1994, 55). Sanat kelimesinin bu anlamı, Latince kökenli ars kelimesinde de bulunmaktadır. Yunancası tekhne olan sanat, antik düşünürlere göre bilgi ve yetenekten kaynaklanır. Bu nedenle belli bir beceri ve belli bir bilgi birimi gerektiren sanat ile zanaat arasında fark bulunmamaktadır. Zanaat (Arapça sına'at) "insanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, belli bir eğitimin yanı sıra deneyim ve ustalıkta gerektiren el emeğine dayalı etkinlik" olarak tanımlanır (Yenişehirlioğlu, 1995, 127–128).

Sanat eğitimi kimi zaman saray mensuplarının soylu çevrelerinde boş zaman uğraşısı, kimi zaman burjuva kesiminde felsefe ve estetik kavramı içinde ele alınan bir olgu, kimi zamanda küçük burjuvanın teknik ve mesleki eğitimi içinde düşünülen el sanatları düzeyinde ele alınmıştır. Bu çeşitli görüş, eğilim ve kuramlar incelenirken sanat olgusu değişik zamanlarda değişik şekillerde anlaşılmıştır. Bu durum ise, sanat kavramının sürekli olarak yeniden üzerinde düşünülmesine neden olacaktır (San, 1993, 167).

Bu kadar değişken olan sanat kavramı, kuşkusuz sanat eğitiminin de sürekli değişimine neden olacaktır. Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de sanat eğitimi yapan kurumlara duyulan ihtiyaç ve bu kurumların uyguladığı eğitim anlayışı her dönemde farklılık göstermiştir.

Sanat organik bir yapıya sahiptir. Buna bağlı olan sanat eğitimi ya da bir sonraki kuşaklara sanatın öğretilmesi konusu da organiktir. Sanat eğitimi fiziki, bireysel ve toplumsal yapısı ile canlı ve değişken bir organizmadır. Sanatın değişken yapısını bilmek bir sonraki kuşakların şekillendirilmesinde sanatın vazgeçilmezliğini arttıracaktır (Erbay, 2004, 50).

Her kültür kendi sanat yapıtlarında kendine özgü etkilenişlerini yansıtır. Coğrafi koşullar uygarlıkların sanatını da etkileyebilmektedir. Coğrafi açıdan istilalar, kültür karşılaşmalarına kapalı uygarlıklar son derece köklü bir tarihe sahip olan uygarlıklardan farklı gelişmiştir (Erbay, 2004, 50).

Gereksinimlerden ortaya çıkan zanaat (mesleksel üretim) ile sanat kavram olarak birbirinden ayırt etmeden tüm Ortaçağ ve Rönesans dönemine kadar devam etmiştir.

Bu dönemin sanatçıları usta-çırak ilişkisi içinde atölyelerde yetişmekteydi. Meslek gruplarına göre sanatçılar-zanaatçılar loncalar kapsamında teşkilatlanmaktaydı.

Rönesans Dönemi'nden sonra, sanatsal üretim ortamıyla eğitim ortamının birbirinden ayrılması fikrinin gelişmesi ile birlikte sanat eğitimi kavramı da çeşitli şekillerde tanımlanmış ve değişik kuramlar geliştirilmiştir.

Ülkemizde sanat eğitiminde kurumlaşma ve programlaşmanın köklü bir geçmişi vardır. Bu bağlamda "modern eğilimin doğuşu ve gelişimi" çerçevesinde mesleksel sanat eğitimi alanında yükseköğretim düzeyinde kurumlaşma ve programlaşmanın kökleri, dolaylı olarak 18.yüzyıla kadar uzanmakla birlikte, doğrudan atılan ilk somut adımlar olarak 19.yüzyılın ortalarına dayanır. Yaklaşık 150 yıl önce başlayan bu süreç, belirli dönemler ve aşamalardan geçerek değişip gelişir ve günümüze ulaşır. Bunları;

- Yüksekokullaşma ve bölümleşme,
- Akademileşme ve akademik yapı içinde fakülteleşme
- Üniversiteleşme ve üniversitelerin yapısı içinde fakülteleşme dönemleri ve aşamaları olarak belirlemek olanaklıdır.

Osmanlı Dönemi'nde sanat ile ilgili yoğun bir teşkilatlanma olduğu bilinmekle birlikte, saray nakışhanesinde sarayın ihtiyaçlarına yönelik üretim yapılmasının yanı sıra buradaki usta-çırak üretimi aynı zamanda sanat eğitimi de gerçekleştirmekteydi. Osmanlının eğitim alanındaki modernleşme çabaları 19. yüzyılda Batı yöntemlerine uygun eğitim yapan askeri okulların kurulmasıyla başlamıştır. Bu okullardan ilki Sultan III. Selim (1789–1808) zamanında açılan Mühendishane-i Berri-i Hümayun (1795) (Mühendishane Okulu) dur. (Tansuğ, 1993: 51–52) Eğitim programında resim dersleri yer alan ilk Türk eğitim kurumu bu okuldur. Mühendishane-i Berri-i Hümayun'dan sonra, II. Mahmut döneminde Mühendishane-i Bahri-i Hümayun (1831), Mekteb-i Harbiye **(**1834) (Harp Okulu)**,** ve Mekteb-i Tıbbiye (1827) (Tıp Okulu) açılmış ve resim dersleri bu okulların programlarında da yer almıştır. Bu okulların eğitim programlarında yer alan resim derslerini veren eğitimcilerin (öğretmenlerin) kimler olduğuna dair detaylı bir veriye rastlanmamasına rağmen, genellikle eğitimci ihtiyacının yabancı hocalar tarafından giderildiği kaynaklarda yer

almaktadır. Mösyö Kes adıyla bilinen bir Fransız ressamının 1846–1887 yılları arasında Harbiye'de resim derslerini verdiği bilinmektedir. Fakat Türk öğretmenlerin yetişmesi de uzun sürmemiştir ve kısa bir süre sonra Kolağası Hafız Mehmet Efendi gibi Türk ressamları da resim derslerini vermişlerdir. Daha sonraki süreçte ise bu askeri okullardan mezun olan asker ressamların önemli bir kısmı adı geçen askeri okullarda resim öğretmeni olarak çalışmışlardır (Başkan, 2003: 3).

Osmanlı Döneminde 1848'de kurulan Darulmuallimin-i Rüşdî ile 1891'de kurulan Darulmuallimin-i Âli'de birer Edebiyat Bölümü bulunmaktaydı. 1863'de kurulan Darülfünun-u Osmanî'de de Edebiyat Bölümü vardı. 1883'de kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi Resim, Heykel, Mimarlık ve Hakkaklık (Oymacılık) olmak üzere dört bölümden oluşuyordu. 1914'de açılan înas (Kız) Sanayi-i Nefise Mektebi de genel çerçevesi itibariyle bu tür bir yüksekokuldu. Görüldüğü gibi bu dönemde mesleksel sanat eğitimi alanında yükseköğretim düzeyinde ilk kurumlaşma ve programlaşma edebi ve plastik sanatlar kollarında oldu. Cumhuriyet Türkiye'sinde Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âli 1928'de Güzel Sanatlar Akademisi'ne dönüştürüldü. Kurum 1964'de Devlet Güzel Sanatlar Akademisi adını aldı, 1969'da çıkarılan bir yasayla yeniden düzenlendi ve bilimsel özerkliğe kavuşturuldu. 1979'da Akademinin bölümleri fakülteleştirildi. (Uçan, 1995, 120–121).

19. yüzyılda askeri okulların yanı sıra çağdaş batı uygarlığını örnek alan sivil okulların da açılmaya başlandığı görülür. O yıllarda yeni bir düzenleme yapılan eğitim sistemi içinde ilk açılan sivil okullar, ilk ve orta öğretim düzeyindeki "Sübyan okulları, Rüştiyeler, İdadi ve Sultani okulları" olmuştur. Bu okullar; 1869 yılında, dönemin eğitim bakanı (Maarif Nazırı) Saffet Paşa tarafından, Fransız eğitim sisteminin etkisi altında hazırlanan, "Maarif'i Umumiye Nizamnamesi"nin (Genel Eğitim Tüzüğü) kabul edilmesi ile birlikte kurulmuştur. (Erbay, 2000: 138) İlköğretim aşamasında üç yıllık olan İbtidaiye Mektebinde diğer dersler yanında yer alan "el işleri" adlı bir ders bulunmaktadır. Bundan sonra yine üç yıllık (ortaokul aşamasında) olan Rüştiye Mektebinde "güzel yazı" dersi yanında "resim" dersi yer almaktadır. Orta öğretim aşamasında, birbirini takip eden İdadi (Lise) ve Sultani (Kolej) Okullarında da resim dersleri görülmektedir (Mülayim, 1984: 20).

Yurdumuzda 1860 yıllarında ilk örneğini Mithad Paşa'nın açtırdığı daha çok yetimhane ve işlevi niteliğinde olan sanat okulları ile başlayan sanat eğitimi sonraları

ordu ihtiyaçlarını karşılayacak atölyelerde, ardından da Mühendishane'ye ve Harbiye'ye resim derslerinin konulması ile devam etti. 1882 yılında Sanayi-i-Nefise Mektebi'nin açılması, Osman Hamdi Beyin okul müdürlüğüne getirilmesi ile sivil okullarda, gerçek anlamda sanat eğitimine başlanmış oldu. Çünkü Cumhuriyet'le birlikte önemi kavranmaya başlanan sanat eğitimini desteklemek ve teşvik etmek için birtakım yöntemler seçilmişti. Kültürel hareket olarak sanat eğitiminin Batılı, klasik anlamda gereğine inanan ve bu yolda ilk girişimleri başlatanların devlet kesiminden gelmiş olması, sanat eğitiminde uygulanacak yöntemlerinde dipten gelen bir baskı ile değil, yönetici konumunda kişilerce saptandığını ortaya koymaktadır. Akademi'den Paris için seçilen öğrenciler doğal olarak döndükten sonra aynı eğitim sistemini uygulamaya başladılar. Ulu önder Atatürk, Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren ulusal kültürü geliştirme ve her yandan çağdaşlaşmada ulusal eğitime çok önem verir, sanatçı ve sanat eğitiminin önemini vurgulardı. Bu amaçla Türkiye'ye davet ettiği eğitimci John Dewey ve Prof.Frey'den Türk eğitim sisteminin yeniden yapılanması için istediği raporda, her iki eğitimcinin Resim-iş derslerinin önemini ve bu konuda yurt dışına öğrenci gönderilmesi önerilerini dikkate alarak yine dışarıya Resim-iş eğitimi amacıyla öğrenci gönderilmesine önayak oldu. Bu grup döndükten sonra 1932 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-iş bölümünü kurdular. Bu kurum sanat eğitimi ile ilgili idealleri hayata geçiren, ihtiyaç duyulan Resim-iş öğretmeni yetiştirmekteki sorumluluğunu başarıyla yerine getiren, Türk resim sanatında etkili bir kurum olmuştur (Çobanlı, 1995, 31–32).

Türkiye’de ilk Güzel Sanatlar Okulu olarak Güzel Sanatlar Akademisi (Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi) kabul edilmektedir. Abdülaziz’in padişahlık döneminde (1861–1876) Güzel Sanatlar Akademisi kuruluşu için çalışmalar yapılmışsa da bir takım siyasi nedenler bu mektebin açılış tarihinin ileri atılmasına sebep olmuştur. Diğer sanat okulları ise, 1932 yılında kurulan Gazi Eğitim Enstitüsü ve 1955-1956’da kurulan Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu’dur. Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi, 1883’den Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu’nun kurulduğu yıla, yani 1955-1956’ya kadar Türkiye’de akademik sanat eğitimi veren tek okul olmuştur (Silivrili,2003: 71–72).

Güzel Sanatlar Akademisi, eğitim ve yönetim sistemini Avrupa’da 19. yüzyılın önemli akademilerinden olan Paris Ecole Nationale Supérieure Des Beaux-Arts’ dan

(Paris Ulusal Güzel Sanatlar Yüksek Okulu) almıştır (Çobanlı, 1995: 31). Bu sanat okulunda, klasik sanat anlayışı ve eğitimi geliştirilip sistemleştirilmiş ve bir sanat üslubu olarak bütün Avrupa'ya hatta Amerika ülkelerindeki akademilere kadar yayılmıştır. Dolayısı ile Güzel Sanatlar Akademisi de bu klasik eğitim ve sanat anlayışını benimsemiştir ve bu eğitim 1950 yılı sonlarına değin sürmüştür. 1955 yılı sonrası ise, sanat eğitiminde yaratıcı olmak için yeni malzemelere dayanan yeni teknikler yaratmanın ve ayrıca sanatsal fantezi için yeni düşünceler üretmenin önemli olduğu anlaşılmış ve Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'da bu fikir doğrultusunda, bir çeşit Bauhaus mantığına dayanan bir sanat okulu olarak 1957 yılında kurulmuştur (Turani, 1995: 110).

Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi, Ticaret Nezaretine bağlı olarak kurulmuştur. Mektebin teşkilatı ile yönetim ve öğretimine dair yönetmelik de Osman Hamdi Bey'in müdürlüğe tayin olduğu (Ocak 1882) tarihte padişahın onayından çıkmıştır. Ancak bir süre sonra Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi'nin Ticaret Nezareti ile bir ilgisinin olmadığının farkına varılmış, bunun için Mektebin Ticaret Nezaretinden ayrılarak Maarif Nezaretine bağlanması uygun görülmüştür (30 Aralık 1886'da) (Cezar, 1983: 11–12).

Resmi adı; Mekteb-i Sanay-i Nefise-i Şahane olan kurumun eğitim kadrosu, kuruluş aşamasında; resim, heykel, mimarlık ve hakkaklık (gravür) bölümlerinden oluşmaktaydı. Kuruluş aşamasında eğitim kadrosu da bu bölümlerde verilecek eğitim-öğretime göre oluşturulmuştu. Oksan Efendi, Heykel; Alexandre Vallaury, Fenn-i Mimari; Salvator Valeri, Yağlıboya Resim; Joseph Warnia Zarzecki, Karakalem Resim öğretmenliklerine getirilmişlerdi. Ayrıca ortak program olarak yürütülen Anatomi dersini, Yusuf Rami Efendi: Matematik dersini, Hasan Fuat Bey ve Tarih dersini de, Aristoklis Efendi veriyordu. Hakkaklık Bölümü ise, ancak 1892 yılında Stanislas Arthur Napier'in gelişiyle eğitime başlayabilmiştir (Zeytinoğlu, 2003: 15).

İkinci Meşrutiyet ile doğan yeni bir düşünce ortamı, kızları da sanat eğitimi yapabilme konusunda yüreklendirmiş ve 1914 yılında İnâs (Kız) Sanâyi-i Nefîse Mektebi'nin kurulması gerçekleşmiştir. İnâs Sanâyi-i Nefîse Mektebinin ilk hocaları; Ali Sami Boyar, Mihri Müşfik Hanım ile Aznif Hanım olmuştur. Ünlü matematikçi Salih Zeki Bey ise okulun ilk müdürüdür. Daha sonraları müdürlük görevini Mihri

Müşfik Hanım, Ömer Adil Bey ve ardından da Feyhaman Bey üstlenmiştir (Cezar, 1983: 13).

1924 yılında Mekteb'de Tezyinat (Süsleme) Bölümü'nün kurulması Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi'nin teşkilatlanması açısından önemli bir yenilik ve gelişmedir. Tezyinat Bölümü ilk kurulduğunda; Seramik, Grafik, İç Mimarlık, Umumi Tezyinat Atölyeleri'nden oluşurken, sonraları bunlara Tekstil Atölyesi de ilave edilmiştir. Kenan Temizan'ın İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya'dan getirilmesiyle, Moda Resimleri Atölyesi açılmıştır (Silivrili,2003: 73).

Kuruluşundan itibaren Sanâyi-i Nefîse Mekteb-i Alisi adı ile anılan kurumun adı, 1928 yılında Sanayi-i Nefise Akademisi' ne, 1929 yılında ise Güzel Sanatlar Akademisi'ne dönüştürülmüştür ve ilk kez Mimarlık Bölümü öğrencisi Celal Bey'in tasarladığı baykuş amblemi kullanılmaya başlanmıştır (Zeytinoğlu, 2003: 16–17).

Akademinin ilk yıllarında, yalnızca klasik anlamda akademik resim eğitimine önem verilmesine karşın, 1936'da Burhan Toprak'ın Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğü'ne atanmasıyla Türk Tezyini (Süsleme) Sanatlar Bölümü açılmıştır ve bölümün adı bir süre sonra Türk Süsleme Bölümü olarak değiştirilmiştir. Bölüm; 1914–1929 yılları arasında bağımsız eğitim yapan Medreset-ül Hattatin adlı okulun, harf inkılâbından sonra adının Şark Tezyini Sanatlar Mektebi'ne dönüştürülmesinden sonra 1936'da Akademi'ye bağlanması sonucu kurulmuştur. Resim, Heykel, Mimarlık ve Tezyini Sanatlar Bölümlerden sonra Akademi'de beşinci olarak açılan Türk Tezyini (Süsleme) Sanatlar Bölümü; Tezhip, Tezyini Arap Yazısı, Türk Minyatürü, Türk Çiniciliği, Hâk, Lâke, Altın Varak, Sedef Kakmacılığı, Türk Halı Nakışları ve Ebru gibi uzmanlık atölyelerinden oluşmaktaydı (Silivrili,2003: 71).

1957 ve 1959 yılları arasında, Akademi'de yeni bir idari statü değişikliği olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı kararına göre; tüm bölümler 5 yıllık "yüksek" eğitime geçmiş, özerkliğine kavuşmuş, başkanlarını seçim yoluyla kendileri seçmeye ve lise sonrası aşamada sınav yaparak öğrenci almaya başlamıştır. Ayrıca Tezyini (Süsleme) Sanatlar Bölümü'nün adı; Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümü olarak değiştirilmiştir (Zeytinoğlu, 2003: 17).

1960'lı yılların başında, Güzel Sanatlar Akademi'si müdürü Asım Mutlu ile başlayan yoğun çalışmalar, Hüseyin Gezer'in müdürlüğü zamanında sonuçlandırılmış ve 1969 yılında çıkarılan 1172 sayılı yasa ile Akademi, kısmen de

olsa bilimsel özerklikle üniversiter bir statü kazanmıştır ve aynı zamanda hocalarına da akademik kariyer getirmiştir. Aynı yıl, adı geçen yasa ile tekrar isim değişikliğine gidilmiş ve kurum, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (İDGSA) adını almıştır. Bundan sonraki süreçte, özel yüksekokulların devletleştirilmesiyle Mimarlık Yüksekokulu ile Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksekokulu, sırf bu amaç için 1971 yılında çıkarılmış olan 1472 sayılı yasa ile aynı yıl adı geçen Yüksekokullar, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi' ne bağlanmıştır (Cezar, 1983: 40–42).

1975 yılından itibaren akademi bünyesinde, eğitim ve bilimsel araştırma amaçlı, çeşitli araştırma enstitüleri kurulmuştur. Bunlardan bir tanesi de Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümüne bağlı Endüstri Tasarımı Araştırma ve Yayın Enstitüsü'dür. Bir diğeri ise Yüksek Mimarlık Bölümüne bağlı Türk Mimarisi Araştırma ve Restorasyon Enstitüsü'dür. Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü de yine bu yıl içinde kurulmuştur. 1977–1979 yılları arasında Akademi, fakülteleşme aşamasını tamamlamış; Mimarlık, Resim, Heykel, Endüstri Sanatları, Görüntü Sanatları, Temel Sanat ve Bilimler, Yapı Üretim ve Çevre Düzenleme'den oluşan 7 Fakülte ile eğitimini sürdürmüştür (Zeytinoğlu, 2003: 18).

1982 yılına kadar İstanbul'da Akademi ve Tatbiki, Ankara'da Gazi Eğitim, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, amaçları doğrultularında öğrenci yetiştirmeğe devam ettiler. Aynı yılda yüksek öğretim kurumlarında yapılan yeni düzenlemeler ile birlikte sanat eğitimi yapan kurumlarda da birtakım değişikliklere gidildi ve bu kurumlar üniversitelere bağlandı. Ülkemizde Üniversiteler bünyesinde fakülte olarak ilk sanat eğitimi veren kurum İzmir Ege Üniversitesine bağlı Güzel Sanatlar Fakültesi oldu. (1975) Bu fakülte, 1982 yılında YÖK yasası ile İzmir'de ikinci üniversite olarak kurulan Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlandı. Yine YÖK yasası ile Akademi, Mimar Sinan Üniversitesine Tatbiki ise, Marmara Üniversitesine bağlandı. Bunları Uludağ, İnönü, Atatürk, Fırat, Süleyman Demirel, Karadeniz Teknik, Dicle, Çukurova ve Anadolu Üniversitelerine bağlanan Eğitim Fakülteleri, Resim-iş Öğretmenliği bölümleri izledi. 1983 yıllarında, Hacettepe ve Bilkent üniversitelerinde yeni Güzel Sanatlar Fakülteleri açıldı. 1984 yılında Eskişehir'de, Anadolu Üniversitesi bünyesinde açılan Güzel Sanatlar Yüksekokulu, daha sonraları bunları Erzurum, Atatürk Üniversitesi, Kayseri Erciyes Üniversitesi, Isparta Süleyman

Demirel Üniversitesi, Mersin'de Mersin Üniversitesi bünyelerinde yeni açılan Güzel Sanatlar Fakülteleri izledi (Çobanlı, 1995, 31).

2.1.2. Türkiye'de Güzel Sanatlar Fakültelerinde Geleneksel Türk El Sanatları Bölümleri ve Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalları'nın Gelişimi

Kültür, bir toplumun ürettiklerini güvence altında tutmayı başaran ve o toplumun geçmişi ile geleceği arasında köprü olma özelliği gösteren yegâne olgu olarak dikkat çekmektedir. Varlığını sürdürebilir olarak nitelenen tüm toplumlar, kurallara dayalı olarak bütünleşmiş toplumlardır ve bu bütünleşmede en önemli rolü kültür yerine getirmektedir (Eker, 2004, 123–124).

Geleneksel Türk Sanatlarını öğretmek amacıyla kurulan ilkokul, 1914 yılında Medreset-ül Hattatin adıyla kurulmuş; medreselerin kapatılması üzerine Şark Tezyini Sanatlar Mektebi adını alan okul, Akademinin beşinci bölümü olarak Temmuz 1936 'da Akademi'ye bağlanmıştır. Bu bölümler Resim, heykel, mimarlık, tezyini sanatlar ve geleneksel sanatlar (Silivrili,2003: 97).

02 Kasım 1933 tarihinde Atatürk, gördüğü bir sergi nedeniyle verdiği talimat sonucu, sanat eğitimindeki Garp ve Şark ayrılığını Güzel Sanatlar Akademisi olarak bir çatı altında toplanmasını ve modernleşmesini sağlar. Fakat Akademi Efkar-ı Umumiyesi Türk Tezyini Sanatlar Şubesini bir türlü kabullenemez. Ankara baskısı ile Akademiye tayin edilen Kenan Özbel ancak 1960'lı yıllarda akdeminin ilgili bölüm öğrencilerine haftada bir saat ders vermeye başlar. Bu arada da Kerim Silivrili, Zeki Faik İzer, Celal Esat Arseven, Refkı Melül Meriç, Tahsin Öz, Kurt Erdmaun, Nurettin Ormancı, Hilmi Ziya Ülgen, Nejat Diyarbekirli, Behçet Ünsal, Kenan Özbel, Nurullah Berk gibi hocalar Türkiye'de ilk kez "Türk Sanat Tarihi Enstitüsü"nü kurarlar. Enstitünün kurulması ile öğrencilere haftada 1 saat Türk sanatı hakkında ders verilmeye başlanır. O yıllar akademide ailelerinin saraydan çıkmış ve kendilerinin ise Avrupa görmüş olmaları ile önem kazanan hocalar, Türk Tezyini Sanatları kısmından hoşnut olmazlar. Hatta resimlerde geleneksel konu ve sanatlara önem veren Bedri Rahmi Eyüboğlu "süslemeci", geleneksel dokuma sanatına

yönelik çalışmalar yapan Kenan Özbel ise "çorapçı" diye küçümsenmektedir (Uğurlu, 2002, 39–40).

1940–1941 ders yılından itibaren Akademi'nin Resim ve Heykel Bölümleri yüksek dereceli olmuştur. Süsleme Bölümü'nde ise 1943 yılında yüksek devre kurulmuştur. Daha önceden mevcut orta devrelere ilaveten yüksek devreler faaliyete geçerken, öğretim süresi senelerle sınırlandırılmıştır. Bu dönemde yüksek devresi bulunmayan tek bölüm Türk Süsleme Bölümü'dür. 1952 yılında akademi bölümlerindeki öğrenim süreleri şöyledir:

Yüksek Mimarlık Bölümü	5 yıl
Resim Bölümü (orta ve yüksek devre)	6 yıl
Heykel Bölümü (orta ve yüksek devre)	6 yıl
Süsleme Bölümü (orta ve yüksek devre)	5 yıl
Türk Süsleme Bölümü (yüksek devresi yok)	4 yıl

Süsleme Bölümü'nde yer alan "Umumi Tezyinat" atölyesi"nde ilk yıllarda yoğun olarak halı, kilim, kumaş desenlerine ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Umumi Tezyinat atölyesi, Süsleme Bölümü içine dahil olan diğer üç atölye gibi belirli bir düzeye ulaşamamıştır. 1938–1939 yıllarında kurulan "Vitrin ve Tiyatro" atölyesi aslında bu atölyeden doğmuştur. Umumi Tezyinat atölyesi, sonunda akademi yangınından sonra Kumaş Desenleri Atölyesi'ne dönüşmüştür (Cezar, 1983: 23–32).

Akademide gittikçe pasifleştirilen ve Batı Kültürü etkisindeki eğilimler sonucu öğrencileri azalan Türk Süsleme Bölümü,1950'li yılların ortasında yavaş yavaş yok olmaya başlamıştır. Bu durumun en önemli nedenleri arasında Akademi hocalarının bölümü bir türlü içlerine sindirememiş olması ve 1936 ile 1948 yılları arasında asistan alınmaması bu bölümün kapatılmasına zemin hazırlamıştır (Derman 1994: 126).

Zaten çok az sayıda öğrencinin kayıt olduğu Türk Süsleme Bölümü'ne 1955 yılından itibaren hemen hiç öğrenci kayıt olmaz duruma gelmiştir. Bu nedenle bölümün, Süsleme Bölümü ile birleştirilmesi yoluna gidilmiştir. 1956 yılında Türk Süsleme Bölümü mezunlarına, Süsleme Bölümü'nün yüksek devrelerine devam hakkı tanınmış ve bu iki bölüm birleştirilmiştir. Bu birleşmeden sonra da bölümün adı Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümü olarak değiştirilmiştir (Cezar, 1983: 26–32).

1969 yılında çıkan, 1172 sayılı Güzel Sanatlar Akademisi Teşkilat Kanunu'nun çıkarılması ile Akademi bünyesindeki her bölüm yeniden şekillenmeye başlamıştır. Fakat Türk Süsleme Bölümü'ne öğrenci gelmediği için bu kanunda adı yer almamıştır. Nihayet, Temsilciler Kurulu'nun 07.10.1976 tarih ve 30/5 sayılı kararı ile Kerim Silivri'nin hazırladığı programlar ve önerdiği kişiler kabul edilerek, 15.10.1976 tarihinde Geleneksel Türk El Sanatları Kürsüsü kurulmuş ve öğretime yeniden başlanmıştır. Akademi'nin üniversite olma aşamasında Kürsü, bölüm halini almıştır (Silivrili,2003: 76).

Geleneksel Türk El Sanatları Kürsüsü (Bölümü) Tezhip, Minyatür, Lake, Cilt ve Ebru, Hat sanat dallarından oluşmaktaydı. 1982'de YÖK yasası ile "Halı-Kilim ve Eski Kumaş Desenleri" Anasanat Dalı da eklenerek, "Tezhip", "Çini", "Cilt" ve "Hat" Anasanat Dalları olmak üzere bölüm, bu beş anasanat dalı ile birlikte bugünkü durumunu almıştır. Ancak günümüzde bu beş Anasanat Dalı ile sadece Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü eğitimine devam etmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi'nde, Hat ve Cilt Anasanat Dalları'nda eğitim verilmemekle birlikte "Tezhip", "Halı-Kilim ve Eski Kumaş Desenleri" ve "Çinicilik ve Çini Onarımları" Anasanat dallarında eğitim-öğretime devam edilmektedir. Marmara Üniversitesi'nde ise; 1983 yılından beri sadece "Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri" ve "Tezhip Minyatür" Anasanat Dalları'nda eğitim ve öğretim devam etmektedir. Günümüzde yeni kurulan Güzel Sanatları Fakülteleri ile birlikte eğitim-öğretime devam eden Geleneksel Türk El Sanatları Bölümleri'nin sayısı 11'e ulaşmıştır. Selçuk Üniversitesi'nde "Tezhip" ve "Hat" olmak üzere iki anasanat dalında, Atatürk Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi'nde "Tezhip", "Halı-Kilim" ve "Eski Çini Onarımları" olmak üzere üç anasanat dalında ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde "Eski Çini Onarımları" olmak üzere bir anasanat dalında öğretim sürmektedir. Süleyman Demirel Üniversitesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü ise; "Tezhip" ve "Halı-Kilim ve Eski Kumaş Desenleri" olmak üzere iki anasanat dalında eğitim vermektedir.

2.1.3. Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dallarının Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programlarında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri

Ülkemizde, bu gün için Y.Ö.K.'e bağlı devlet üniversitelerde Güzel Sanatlar Fakültelerinin, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü sayısı 11'e ulaşmıştır. 2007–2008 öğretim yılı itibariyle, yalnızca Atatürk Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi'ne bağlı Güzel Sanatlar Fakültelerinde Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalları eğitim ve öğretime devam etmektedir. Araştırma kapsamına alınan altı Üniversitenin 2007 – 2008 eğitim-öğretim yılına ait programları ve programlarda yer alan konservasyon ve restorasyon derslerine ilişkin bilgiler bu üniversitelerde görev yapmakta olan ve görüşmeyi kabul eden öğretim elemanlarından temin edilmiştir.

2.1.3.1 Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, 11.07.1992 tarihinde kurulmuştur. 1994–1995 eğitim–öğretim yılından itibaren aşamalı olarak eğitim–öğretime başlamıştır

Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı öğrencileri, deneysel Atölye (Halı Tasarımı, Kilim tasarımı, Eski Kumaş Tasarımı ve Onarımları), Halı / Kilim Tarihi, Halı / Kilim / Kumaş-Dokuma Teknikleri ve Uygulaması, Tekstil Maddeleri, Doğal Boyalar, Kumaş Yapı Bilgileri ve Analizi gibi teorik ve uygulamalı branş derslerinin yanı sıra Tezhip Sanatı, Eski Türkçe, Türk Sanat Tarihi, Geleneksel Türk El Sanatları Tarihi dersleri alırlar. Takı Tasarımı, Çini, Goblen ve Ebru alternatiflerinin sunulduğu seçmeli derslerde diğer sanat dalları ile de çalışma ortamı yaratılır.

Halı-Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı mezunları, serbest sanatçı, özel ve kamu kuruluşlarında sanat danışmanı, kütüphane ve müzelerde ve folklor araştırma dairesinde araştırmacı olarak çalışabilirler. Güzel sanatlarla ilgili eğitim ve

araştırma kurumlarında akademik eleman, üniversite ve yüksek okullarda seçmeli sanat dersleri sorumlusu olabilirler. (atauni.edu.tr)

Tablo 1
Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri

Yıl	Dersin Kodu	Dersin Adı	I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
			T - U	T - U
IV. Yıl	GELHK 437	Halı Kilim Kumaş Onarımı I-II	2+2	2+2

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon ilgili dersler 4.sınıfın ve I. ve II. yarıyılında yer almaktadır. Programda derslerin isimleri I. yarıyılda Halı Kilim Kumaş Onarımı I, II. yarıyılda ise Halı Kilim Kumaş Onarımı II dir. Dersler her iki dönemde de 2 saat teorik 2 saat uygulama olarak işlenmektedir. Bu dersin içeriği aşağıda verilmiştir:

Halı Kilim Kumaş Onarımı I-II (7. ve 8. Yarıyıl)

Geleneksel kültürümüzün önemli el sanatı ürünlerinden olan halı, kilim ve kumaşlar geçmişte çok geniş alanlarda kullanılmışlardır. Bu ürünlerin birçoğu ortadan kaybolmuş olmasına rağmen günümüze ulaşan örnekler de mevcuttur. Günümüze ulaşan bu az sayıdaki nadide ürünlerin, yaşatılması ve gelecek kuşaklara bir kültür mirası olarak aktarılması gerekmektedir. Koruma olgusu burada devreye girmektedir. Yapısal özellikleri doğru bir şekilde ele alınan bu ürünlerin, korunmasını sağlamak, hasarlı bölgeyi tespit etmek ve onarılacak bölgenin aslına uygun şekilde onarımını yapmak bu dersin en önemli amacıdır.

2.1.3.2 Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersler

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü'nde 1986–1987 öğretim yılında Halı-Kilim-Eski Kumaş Desenleri ve Tezhip Anasanat Dalları'na öğrenci alarak eğitime başlamıştır. Eğitimin amacı, bu alanda yetişecek elemanlarla geçmişten günümüze aktarılan kaynakların aydınlatılması, bunların onarımı ve günlük yaşama geçirilebilmesi için gerekli bilgiler vermektir. Bu nedenle, bu anasanat dalında eğitim görenler, uygulamalı eğitimin yanında, kuramsal bilgilerle de donatılacaklar, ülkemiz geleneksel kesiminde günümüzde de işlevini sürdüren ve ülke ekonomisine katkısı küçümsenemeyecek boyutlarda olan halı-kilim alanında ileriye dönük ürün verecek, bilinçli bir sanatçı kuşağının oluşmasında katkıda bulunacaklardır

Geleneksel Türk El Sanatları bölümü kapsamında yer alan tüm anasanat dallarında verilen eğitimin amacı, ilgili sanat dallarının üretim ve tasarım sürecinin teorik ve uygulamalı olarak öğretilmesi yoluyla, bu sanat dallarını korumak ve yaşatmaktır. Anasanat dallarında, esas amaç sanatçı yetiştirmektir. Ancak, bugün birer kültürel miras olarak kabul edilen bu sanat dallarına ait eserlerin, geleneksel yöntemle tasarım ve üretim süreçleri öğretilirken, bu eserlerin gelecek nesillere koruma ve onarım yoluyla aktarılmasını da sağlamak gerekmektedir. Bu nedenle ders programlarımızda konservasyon ve restorasyon derslerinin yer alması önemli ve gereklidir. Bu derslerle, çevreye, tarihe ve tarihsel çevreye duyarlı insanlar yetiştirmek hedeflenmektedir. Geleneksel sanatların yaşatılması anlamında, konservasyon ve restorasyon, iç içe öncelikli ve önemli iki alandır. Konservasyon; restorasyonu da kapsayan kavram, ilke, yöntem ve tekniklerin bilgisini içermektedir. Restorasyon söz konusu olduğunda ise; teknoloji önem taşımaktadır. Geleneksel sanatların koruma ve onarımında, eserlerdeki yüzeysel süsleme önemlidir. Bu süslemelerin bir programı oluşturulmalıdır. Bu sayede, eser üzerinde meydana gelmiş olan bozulmalar ve tahribatların belgelenmesi ve bilinçli bir şekilde uygun restorasyon yöntem ve tekniğinin gerçekleştirilmesi sağlanmış olacaktır. Bölümümüzde vermiş olduğumuz konservasyon ve restorasyon dersleri ile bu

anlamda restorasyon alanında görev alacak, bilinçli uzman kişilerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. (deu.edu.tr)

Tablo 2
Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri

Yıl	Dersin Kodu	Dersin Adı	I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
			T - U	T - U
II. Yıl	GTG225	Restorasyon Konservasyon Kavram ve Teknikleri	2+0	2+0
III. Yıl	GTK325	Tekstil Ürünleri Konservasyonu	2+0	2+0
IV. Yıl	GTK425	Tekstil Ürünleri Restorasyonu	2+2	2+2
IV. Yıl	GTK 406	Tekstil Mikroskobisi	-	2+0

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon ilgili dersler 2., 3. ve 4. sınıfın ve I. ve II. yarıyılında yer almaktadır. Programda yer alan derslerin isimleri; 2.sınıfın I. ve II. yarıyılında Restorasyon Konservasyon Kavram Ve Teknikleri, 3.sınıfın I. ve II. yarıyılında Tekstil Ürünleri Konservasyonu, 4.sınıfın I. ve II. yarıyılında Tekstil Ürünleri Restorasyonu, 4.sınıfın II. yarıyılında ise Tekstil Mikroskobisidir. Restorasyon Konservasyon Kavram Ve Teknikleri dersi ve Tekstil Ürünleri Konservasyonu dersi her iki dönemde de yer almakta ve 2 saat teorik olarak işlenmektedir. Tekstil Ürünleri Restorasasyonu dersi ise; programda 4.sınıfın her iki döneminde de 2 saat teorik 2 saat uygulama olarak yer almaktadır. Tekstil Mikroskobisi dersi 4. sınıfta 2. dönemde 2 saat teorik olarak işlenmektedir. Bu derslerin içeriği aşağıda verilmiştir:

Restorasyon Konservasyon Kavram ve Teknikleri (3. ve 4. Yarıyıl)

Öğrencilerin 3. sınıfta görecekleri "Tekstil Ürünleri Konservasyonu" ve 4. sınıfta görecekleri "Tekstil Ürünleri Restorasyonu" derslerine temel olacak kavramlara ve uygulanacak tekniklere ilişkin teorik bilgiler aktarılacaktır.

Tekstil Ürünleri Konservasyonu (5. ve 6. Yarıyıl)

Tekstil konservasyonu konusunda tanımlar genel olarak tekrar edildikten sonra, koruma kültürünün dünyada ve Türkiye'de gelişimi üzerinde durulacak ve bu alanda hizmet veren belli başlı uluslararası kuruluşlar tanıtılacaktır. Ayrıca tekstillere zarar veren etkenler ve bunlara karşı alınacak önlemler üzerinde durulacaktır.

Tekstil Ürünleri Restorasyonu (7. ve 8. Yarıyıl)

Tekstil restorasyonu uygulama şekilleri ve kullanılan araç gereçler tanıtılarak, bir halı veya düz dokuma örneği üzerinde restorasyonda kullanılan teknikler uygulanarak teorik bilgiler pekiştirilecektir. Ayrıca korunması planlanan bir tekstil ürününün belgelenmesine yönelik yapılan restitüsyon çalışmaları hakkında bilgi verilerek bir halının restitüsyon çalışması yapılacaktır.

Tekstil Mikroskobisi (8. Yarıyıl)

Tekstil ürünleri restorasyonu ve konservasyonu konularını desteklemek amacı ile tekstil liflerinin boyuna ve enine kesit olarak mikroskobik görünüşlerinin öğrenciye tanıtılması amaçlanmaktadır.

2.1.3.3. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri

Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü 1982'de kurularak eğitim ve öğretim programlarına başlamıştır. Bölüm, halen, Halı-Kilim-Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı ve Tezhip-Minyatür Anasanat Dalı olmak üzere iki Anasanat dalında Lisans, Yüksek Lisans ve Sanatta Yeterlilik programlarını vermektedir. Bölüm, Geleneksel Türk El Sanatları çerçevesi içinde, sanat formasyonu alarak, görme ve algılama yetisi kazanmış geleneksel değerlerimizi özümseyerek, ilgili alanlarda sanatsal yapısıyla çağdaş ve özgün yaklaşımlar getirebilen yaratıcı elemanların yetiştirilmesini amaçlar. Eğitim sürecinde, Geleneksel Türk El Sanatları kapsamında bilimimsel araştırma yapılmakta, yaşayan ve gittikçe yok olan sanat ürünleri saptanmakta, arşivlenmekte ve Türk Kültür birikiminin sistematik değerlendirilmesi

getirilmektedir. Halı-Kilim-Eski Kumaş Desenleri *A*nasanat Dalında Kirkitli Dokumlar, Baskı ve Sanat dallarında (Tekstil El Sanatlarını içeren) teorik ve uygulamalı dersler verilir. Ayrıca, Tekstil Restorasyonu ve Konservasyonu ile ilgili olarak açılan dersler lisans programında yer alır. Programları tamamlayanlar ilgili sanat dallarında, restorasyon-konservasyon ve ekspertiz konularında görev alabilirler. (marmara.edu.tr)

Tablo 3
Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri

Yıl	Dersin Kodu	Dersin Adı	I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
			T - U	T - U
III. Yıl	GTS3	Tekstil Konservasyonuna giriş	2+0	-
III. Yıl	GTS3 556	Tekstil Konservasyonu I	-	2+0
IV. Yıl	GTS3 556B	Tekstil Konservasyonu II	2+0	-

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon ilgili dersler 3. sınıfın her iki döneminde, 4. sınıfın ise II. döneminde yer almaktadır. 3. sınıfta yer alan Tekstil Konservasyonuna Giriş dersi programda zorunlu ders olarak yer almakta ve 2 saat teorik işlenmektedir. 3. sınıfın II. yarıyılında ve devamı şeklinde 4. sınıfın I. yarıyılında yer alan Tekstil Konservasyonu I-II isimli dersler ise 2 saat teorik ve seçmeli teknoloji dersi olarak programda yer almaktadır. Bu derslerin içeriği aşağıda verilmiştir:

Tekstil Konservasyonuna Giriş(5. Yarıyıl)

Tekstillerde konservasyon ve restorasyon gerektiren durumlar gerçek nesne ve resim örnekleri üzerinde gösterilir. Korunmaları, sergilenmeleri ve depolanmaları hakkında teorik bilgiler aktarılması; tekstilde konservasyon ve restorasyonu tanıtmak dersin içerik ve amacını oluşturur.

GTS3 556Tekstil Konservasyonu (7. ve 8. Yarıyıl)

Müzelerde sergilenen ve saklanan tekstil eserleri üzerinde yapılan inceleme ve belgeleme çalışmaları yerinde gösterilerek bilgi verilir. Müzelerde yapılan uygulamalar tartışılır. Tarihi tekstillerin korunması konusunda bilgi vermek dersin içerik ve amacını oluşturur.

2.2.3.4. Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri

Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Akademi 1982'de Mimar Sinan Üniversitesi haline getirildikten sonra ilave olunan Halı-Kilim-Eski Türk Kumaşları Anasanat Dalı ile birlikte beş anasanat dalı olarak eğitimine devam etmektedir.

Beş anasanat dalından oluşan bölümümüzdeki eğitim ve öğretim ile geleneksel olandan yola çıkarak bugüne ve geleceğe yönelik gereksinimlere cevap verebilecek tasarımların yaptırılması amaçlanmaktadır. Bu tasarımlarda, özellikle taklitçilik ve tutuculuktan uzak, bireysel yaratıcılığın ön planda tutulması hedeflenir. Çalışmalar kuramsal ders ve etkinliklerle desteklenmektedir. Aynı zamanda bu anasanat dalı programlarında ülkemizdeki kültür varlıklarının konservasyonu ve restorasyonu konularında öğrencilere bilgi ve beceriler kazandırılır. Mezunlarımız; kendi atölyelerinde, müze ve kütüphanelerde, resmi ve özel atölyelerde, arşivlerde, sivil ve dini eserlerin restorasyonunda çalışmaktadır. Ayrıca bölümümüzde yüksek lisans ve sanatta yeterlilik programları da uygulanmaktadır. (msu.edu.tr)

Tablo 4
Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri

Yıl	Dersin Kodu	Dersin Adı	I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
			T - U	T - U
III. Yıl	GTS3 505	Mesleki Restorasyon I	1+3	-
IV. Yıl	GTS3 556	Mesleki Restorasyon II	-	1+3

Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon ilgili dersler 3. sınıfın ikinci döneminde, 4. sınıfın ise birinci döneminde ve birbirinin devamı biçimde yer almaktadır. Programda derslerin isimleri Mesleki Restorasyon I ve Mesleki Restorasyon II dır. Dersler her iki dönemde de 1 saat teorik 3 saat uygulama olarak işlenmektedir. Bu dersin içeriği aşağıda verilmiştir:

Mesleki Restorasyon I-II (6. ve 7. Yarıyıl)

Tasarlama ve uygulama dersleri süresince anasanat dallarında, estetik değerlerle uygun olarak kültür ve tarih hazinesi olan bu geleneksel eserlerin, uygulama alanları üzerindeki fiziksel, kimyasal, biyolojik etkilerden olan yıpranmaların renk, biçim, malzeme açısından yüzyıllarına bağlı kalarak tamamlanması, uygulamalı olarak öğretilmesi hedeflenir.

2.1.3.5 Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri

Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 3 Temmuz 1994 tarihinde kurulmuştur. Fakültenin kuruluş amacı; sanata sahip çıkmak ve katkıda bulunmaktır.

Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Halı-Kilim Ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı; halı – kilim ve kumaş dokuma ürünleri Türklerin kültür yapısını en güzel şekilde yansıtan sanat kollarından birini oluşturmaktadır. Dokumalar, zengin ve köklü bir kültür alt yapısına sahip olan toplumların inançlarını, sevdalarını, savaşlarını, düşlerini, renginden ipliğine, motifine, tekniğine kadar yansıttığı objeler olarak bilinirler. Halı-Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nda verilen eğitim ve öğretim, Orta Asya'daki dokuma yapısından başlayarak Selçuklu ve Osmanlı dönemine ve oradan da günümüze uzanıp tekstildeki klasik ve özgün tasarımları ortaya koymayı amaçlar. Bu Anasanat dalından yetişen öğrenciler, geleneksel motif yapısını yozlaştırmadan, duygu ve düşüncelerini yükledikleri özgün

tasarımlarını, halı – kilim ve eski kumaş dokumacılığından farklı bir biçimde, yaratıcı düzey tasarımlarıyla, eski ve yeni teknikleri kullanarak çağdaş ürünler ortaya koymayı amaç edinmiştir (sakarya.edu.tr)

Tablo 5
Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri

Yıl	Dersin Kodu	Dersin Adı	I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
			T - U	T - U
III. Yıl	HKE 409	Dokuma ve Tekstil Restorasyonu	2+2	-
IV. Yıl	HKE 410	Tekstil Ürünleri Konservasyonu	-	2+2

Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon ilgili dersler 4. sınıfın I. ve II. döneminde yer almaktadır. Programda derslerin isimleri I. dönemde Dokuma ve Tekstil Restorasyonu II. dönemde ise; Tekstil Ürünleri Konservasyonudur. Dersler her iki dönemde de 2 saat teorik 2 saat uygulama olarak işlenmektedir. Bu derslerin içeriği aşağıda verilmiştir:

HKE 409 Dokuma ve Tekstil Restorasyonu (7. YY)

Restorasyon kavramlarının anlaşılması, halı-kilim, düz dokuma yaygılar ve kumaşlar üzerinde uygulamalı restorasyon çalışmaları, teorik bilginin pratikte uygulanması, malzemenin tespiti (halı-kilim-ipekli dokuma, düz dokuma yaygılar, v.s.), hasarın tespiti ve analizi, malzemenin cinsine göre uygulanan restorasyon çalışmalarını kapsamaktadır.

HKE 410 Tekstil Ürünleri Konservasyonu (8. YY)

Organik ve inorganik malzeme gruplarının tanımlanarak, farklı özelliklere sahip malzemelerin bozulma nedenleri ve alınması gereken önlemlerin kavratılması, dokumaların bozulmasına yol açan etkenler ve bunlarla mücadele yöntemlerin anlaşılması hedeflenmektedir.

2.1.3.6 Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı'nın Tanıtımı ve 2006–2007 Eğitim Programında Yer Alan Konservasyon-Restorasyon Dersleri

Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Türk Klasik Sanatlarından; Hat, Tezhib, Minyatür, Ebru gibi yazma kitap sanatları; Çini, Halı, Kilim, Eski Kumaş desenleri gibi dekoratif sanatlarımızın ve bunun paralelinde diğer süsleme sanatlarımızın genel anlamda eğitimini veren bir bölümdür. Bölümde Türk Sanatı; Hattı; Tezhibi, Minyatürü, Çinisi, Ebrusu, Halısı-Kilimiyle, detaylı ve bilimsel bir biçimde öğretilmektedir. 21. Yüzyılın eşiğinde, bu çalışmaların çok daha gelişerek yurt sathına yayılması, insanlarımızı bu zengin kaynaktan yararlanması ve onlara güzeli göstermesi amaçlanmıştır (sdu.edu.tr).

Tablo 6
Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon Dersleri

Yıl	Dersin Kodu	Dersin Adı	I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
			T - U	T - U
III. Yıl	GTS06503	Restorasyon ve Konservasyon I	2+2	-
III. Yıl	GTS06603	Restorasyon ve Konservasyon II	-	2+2

Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Eğitim-Öğretim Programında Yer Alan Konservasyon ve Restorasyon ilgili dersler 3. sınıfın I. ve II. döneminde ve birbirinin

devamı biçimde yer almaktadır. Programda Restorasyon ve Konservasyon I ve II olarak yer almakta ve her iki dönemde de 2saat teorik 2 saat uygulama olarak işlenmektedir. Bu derslerin içeriği aşağıda verilmiştir:

Restorasyon ve Konservasyon (5.Yarıyıl)

Restorasyon ve konservasyonun tanımı, kapsamı, tarihçesi ve gelişimi, konservasyonda müzelerin ve kütüphanelerin arşivinde ve sergisinde bulunan tekstil malzemelerinin hammadde özellikleri, eserlerin bozulmaları üzerine etkili olan faktörler, bozulmaya karşı alınabilecek önlemler ve tedavi yöntemleri, halı ve düz dokumaların bakım ve onarım yöntemleri ve uygulamaları, tarihi eser niteliği taşıyan eski ve yırtılmış el dokuması halıların ve kilimlerin resimleri üzerinde müze belgelendirme çalışmasının yapılması ve belgelendirme tekniğinin öğrenilmesidir.

Restorasyon ve Konservasyon II (6.Yarıyıl)

Halı, kilim, goblen, vb dokuma türlerinde restorasyon işlemlerinin uygulanması ve çeşitli tekniklerin, halı hataları ve onarım aşamalarının öğretilmesi, halı, kilim ve tekstillerde mevcut lekelenme çeşitleri ve giderilme yöntemleri, arkeolojik tekstillerin bakımı ve onarımı konularında ayrıntılı bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

2.2. Restorasyon ve Konservasyon

Konservasyon herhangi bir nesne ya da olguyu elden geldiği kadar bozulmadan, o andaki durumunda tutmaya denir. Nesne; mümkün olabilen en az değişimle saklanır. Amaç; çevre koşullarını kontrol altına alarak olabilecek yeni hasarları önlemek ve bozulma sürecini yavaşlatmaktır (Alsaç, 1992: 62).

Restorasyon, objenin eksik parçalarını tamamlayarak orijinal objeden ayırt edilmesi hemen hemen imkânsız bir onarım yapma işlemidir. (Reynolds, 1995: 26) Amacı ise eğer olanak varsa objeyi eski fonksiyonuna ulaştırmaktır. Restorasyon ile biyolojik, fiziki, kimyevi, mekanik ve diğer zarar unsurlarından biri veya birkaçı nedeniyle tahribe uğramış materyalin aslına uygun şekilde korunması sağlanır (Merritt, 1990: 104).

Onarım; gerçek restorasyon ve konservasyon arasındaki anlaşma zemini olarak tanımlamaktadır. Farklı bir ifadeyle onarım, konservasyon ve restorasyon arasındaki köprüdür ve farklı amaçlara göre bazen restorasyona bazen konservasyona daha yakın olur. Onarımda amaç; tekstil ürününün temel dokumasını stabilize ederek ileride oluşabilecek zararları önlemeye çalışmak, fonksiyonel özelliğini devam ettirebilmesi için tekstil ürününü hazırlamak ve ürününü önceki artistik görünümüne kavuşturmaktır (Stone, 1981: 4–5).

Restitüsyon yani tıpkı yapım; yıpranmış, parçalanmış, eskimiş, yırtılmış dokumanın ilk ya da belirli bir tarihteki durumuna ilişkin bilgi veren tıpkı çizimlerdir. Restitüsyon çalışması, temelde koruma esaslı, iki farklı amaçla yapılabilir. Yapılan uygulamalar, var olan tarihi bir dokumanın aynısı günümüzde üretme olanağı yarattığı gibi günümüze kadar ulaşabilmiş ender bir parçanın bütünü hakkında fikir sahibi olmamızı da sağlar. Bu sayede koruma altına alınan eserin ne ölçüde tahribata uğradığı hakkında daha sağlıklı bilgilere ulaşmış oluruz. Restitüsyonun koruma açısından en önemli yanı, tarihi bir eserin kaybolmadan birebir yaşatılmasına olanak sağlaması ve tarihi bilinci arttırıcı nitelikte olmasıdır (Alsaç, 1992: 64–65).

Bir tekstil ürününün restorasyonuna karar verme konusunda ortak bir görüş olduğundan bahsetmek pek mümkün değildir. Fakat kumaşların restorasyonu konusunda fikir birliğinden söz edebiliriz. Uzmanlar kumaşlara konservasyon işlemlerinin uygulanmamasını daha doğru bulmaktadırlar. Çünkü kumaşları restore etmek kilim, sumak gibi düz dokumaları veya halıları restore etmekten daha zordur. Örneğin oldukça karmaşık bir yapıya sahip çift katlı bir Safevi kumaşının belli bir bölgesini tekrar dokumaya çalışmak hemen hemen imkânsızdır. Giysilik olarak yapılmış raportlu ipek bir kumaşı da restore etmek pek mantıklı değildir. Kısaca bu tip kumaşlara konservasyon uygulaması çok daha doğrudur (Anmaç, 1999: 12–13).

2.2.1. Restorasyon ve Konservasyonun Tarihsel Gelişimi

Bir şeyin kültürel değer olarak tanımlanması ve korunmasıyla ilgili yasal düzenlemeler kapsamına alınabilmesi için süreklilik, tarihsellik, belgesellik, özgünlük gibi belirli değerler taşıması ve bu değerlerin ona belli nitelikler kazandırması gereklidir. Koruma, her şeyden önce bilinçli bir davranışı gerektirir. Bu açıdan konu ele alındığında, kültürel, ekonomik ve sosyal boyutu olan bir dizi eylemi kapsayan koruma olgusu, ortak bir katılımı ve disiplinler arası bir çalışmayı zorunlu kılmaktadır (Öztürk, 2007: 9).

Ülkemizde konu, iki yönüyle dikkat çekmektedir. Birincisi çağdaş dünya koşullarında oluşan yeni eğilimlerin belirlediği yaşam gereği, geleneksel değerlerin değişime uğraması, kimilerinin ortadan kalkması; ikincisi ise kültür tarihimiz açısından çok önemli olan, değişen, kaybolan bu değerlerin sonraki kuşaklara aktarılması sorunudur. Bu nedenle, geleneksel sanatlarımız ve genelde kültürümüzün maddi ürünlerinin, işlevleri ile birlikte, koruma altına alınmasının gerekliliği gün geçtikçe önem kazanmaktadır (Öztürk, 2005: 59–60).

Kültürel varlıkların korunmasına ilişkin uluslar arası düzeyde ilk büyük girişim 19. yüzyılın sonlarında yapılmıştır. Savaşların yol açtığı tahribe karşı koruma konusunda toplanan Lahey Konvasyonu, konu üzerindeki endişenin ilk açık belirtisidir. 1904 yılında Madrid'de yapılan Uluslar arası Mimarlar irliği Toplantısı'nda ilk kez tarihi binaların sınıflandırılması ve anıtların korunmasında uygulanacak ilkelere ayrılmış özel bir bölüm yer almıştır (Erder, 1987: 114).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Birleşmiş Milletler bünyesinde, 16 Kasın 1945 tarihinde imzalanan bir sözleşme ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Culturel Organisation) UNESCO kurulmuştur. Bu sözleşme, yeterli sayıda onay belgesinin tamamlanması ile 4 Kasım 1946 tarihinde resmen yürürlüğe girmiştir. Sözleşmeye göre çeşitli etkinlikler düzenlemek, işbirliğini sağlamak ve izlemek amacıyla Dünya Miras Komitesi adı altında bir Hükümetler Arası Komite kurulmuştur. Sözleşmeye üye ülkeler topraklarında bulunan ve olağan dışı evrensel değere sahip olduğunu düşündükleri değerleri Dünya Miras Komitesi'ne bildirmektedirler. İlk aşamada komite, belirlenen ölçütlere bu değerlerin uyup uymadığına ilişkin ön çalışma

yapmaktadır. UNESCO, bu ön çalışmanın yapılması konusunda kültürel değerler için Uluslar arası Anıtlar ve Sitler Konseyi (International Council on Manuments and Sites) ICOMOS, doğal değerler için ise Dünya Doğa Birliği (International Union for the Conservation of Natural Resources) IUCN kuruluşlarını görevlendirmiştir (Öztürk, 2007: 22).

Bir başka uluslar arası girişim ile dünya müzelerinin bilimsel kadrolarından oluşan Uluslar arası Müzeler Birliği (International Council of Museum) ICOM, 1947 yılında Paris'te ilk toplantısını yaparak koruma anlayışında yeni gelişmeleri tartışmaya açmıştır. Toplantıda müzeciliğin gün geçtikçe gelişen etkileri, uzmanlık dalları, teknik incelemeler, uluslar arası kongrelerin toplanması, yayınlara ağırlık verilmesi kararları alınmıştır. Kültür varlıklarının tüm toplumların ortak malı olduğu düşüncesinden yola çıkılarak onlarla ilgilenilmesi ve eğitimi önem kazanmıştır (Yücel, 1999: 86–87).

Sonraki yıllarda da kültürel mirasın korunması girişimleri sürmüştür. 1953'te UNESCO yönetiminde Paris'te toplanan Uluslararası Anıtlar Koruma Komitesi'nin (ICOMOS), Uluslararası Müzeler Konseyi Bilimsel Müze Laboratuarı Komitesi ile yaptığı birleşik oturumda Lahey Konvansyonu'nun yeniden kaleme alınması ve kültürel varlıkların korunma ve onarımı konusunda araştırma programlarını koordine edecek. Belgeleri toplayarak ulusal düzeydeki kuruluşların çalışmalarının gereksiz tekrarını önleyecek uluslararası mali desteğe sahip bir merkezin kurulması önerilmiştir. Böylece ICCROM'u oluşturacak merkezin temelleri atılmıştır (Erder, 1987: 114).

20. yüzyılın ortalarından itibaren dünyada kültür ve doğa varlıklarının korunmasına ilişkin uluslararası girişimler ve örgütlenmeler birbirini izlerken, insanlığın ortak birikimleri olan birçok kültürel değer de bilindiği kadarıyla Milattan önceki dönemlerden beri insanlar tarafından toplanıp koruma altına alınmıştır. Zamanla farklı kültürlerin yarattığı ürünlerden oluşan pek çok birikim (koleksiyon) insanların ilgisini çekmeye devam etmiş, bu doğrultuda pek çok koleksiyonlar oluşmuştur. Tarihi, kültürel ve ekonomik değeri toplumlarca önemsenen bu koleksiyonların korunması düşüncesi zaman içerisinde müzelerin doğmasına neden olmuştur. Bilindiği kadarıyla 15. yüzyıl sonunda doğmuş olan müzeler, 18. yüzyılın ortalarından başlayarak da önemli artışlar göstererek Avrupa'da yayılmıştır.

Müzelerin diğer kıtalara yayılması ise yüzyıl sonra gerçekleşmiştir. O yıllardan günümüze müzeler, her açıdan değişikliklere uğramış ve çeşitlenmiştir (Öztürk, 2007: 24).

Türkiye'de çağdaş anlamda koruma, onarım ve yenileştirme çalışmalarının yasal düzenlemelerle ele alınması Osmanlı döneminde (19. yüzyılda) başlamıştır diyebiliriz. 19. yüzyılın sonlarına doğru taşınabilir ve taşınamaz eski eserlerin, saklanmaya, korunmaya değer olduğu düşüncesinin ağırlık kazanmasıyla bu alanda araştırmaların yapıldığı, koruma önlemlerinin alındığı, müzelerin kurulduğu gözlenmektedir (Öztürk, 2007: 26).

Türkiye'de bugünkü anlamda ilk eser korumacılığı Tophane yöneticisi Fethi Ahmet Paşa'nın eski eserleri İstanbul'daki Aya İrini Kilisesi'nde toplamasıyla başlamıştır. 1845 yılından sonra olduğu bilinen bu çalışma doğrultusunda ilk Türk müzesinin kuruluş tarihi 1846/47 olarak kabul edilmektedir. Burada toplanan örnekler "Mecma-i Asar-ı Atika" (Eski Eserler Koleksiyonu) ve "Mecma-i Eslah-i Atika" (Eski Silahlar Koleksiyonu) adlarıyla iki bölümde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye "Müze-i Hümayun" (İmparatorluk Müzesi) adı verilmiş, yöneticiliğine de 1869'da Edward Goold adlı bir İngiliz getirilmiştir. 1871 *yılında* kaldırılan müze müdürlüğü 1872'de yeniden kurulmuş, yöneticiliğine de Alman Philipp Anton Dethier atanmıştır (Alsaç,1992: 17–18).

1858'de yürürlüğe konan ve kamu yapılarını, kutsal sayılan ya da hayır amaçlı yapıları, konutları yıkan, yok eden, bozanlara uygulanacak yaptırımları belirleyen ceza yasası sayılmaz ise, eski eserlere, tarihsel anıtlara ilişkin ilk yasal düzenleme 1869'da kabul edilen "Asar-ı Atika Nizamnamesi"dir (Eski Eserler Tüzüğü). Söz konusu tüzük Dethier'in çabasıyla 1874'te yeniden gözden geçirilmiş ve 1878'de bir Müze Komisyonu kurulmuştur. 1881 yılında Dethier'in ölümü ardından müze müdürlüğüne Osman Hamdi Bey getirilmiştir. İlk Türk müze müdürü olan Osman Hamdi Bey, gerçek anlamda müzeciliğimizin gelişmesinde önemli işler başarmış, Mezopotamya, Suriye, Filistin ve Anadolu'da yaptığı kazılarla Müze-i Hümayun'a çok sayıda eser kazandırarak Türk arkeolojisinin önünü açmıştır. 1884 yılında Osman Hamdi Bey tarafından ikinci "Asar-ı Atika Nizamnamesi" (Eski Eserler Tüzüğü) çıkarılmıştır. 1889 yılında söz konusu Müze Nizamnamesi, bir kez daha gözden geçirilmiş ve bu yeni tüzük 1973 yılına kadar uygulamada kalmıştır. Osman

Hamdi Bey, eski eserlerin sayılarının artması üzerine Çinili Köşk'ün karşısına yeni bir müze binası inşa ettirmeye karar vermiştir. Mimar Vallaury tarafından tasarlanarak 1891 yılında tamamlanan yeni müze binasının da ihtiyacı karşılayamaması üzerine müzenin doğusuna ve batısına ek binalar eklenmiştir. Tam olarak 1907 yılında bitirilen ve Türkiye'de inşa edilen ilk müze olan bu bina, Cumhuriyet'in ilanından sonra İstanbul Arkeoloji Müzesi adını almıştır (Öztürk, 2007: 27–28). 1909'da İkinci Meşrutiyet yönetimi içinde "Evkaf Nezareti" (Vakıflar Bakanlığı) yeniden örgütlenmiş ve bu nezarete bağlı bir Yapım ve Onarım Dairesi kurulmuştur. 1910 yılında Osman Hamdi Bey'in ölümü üzerine, müze müdürlüğü görevini 1931 yılına kadar kardeşi Halil Edhem Bey sürdürmüştür. 1912 yılında ise bir "Muhafaza-i Abidat Nizamnamesi" (Anıtları Koruma Tüzüğü) çıkmıştır. İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne bağlı olarak 1913'te kurulan "Muhafaza-i Asar-ı Atika Encümeni" (Eski Eserleri Koruma Kurulu) 1917'de sürekli duruma getirilmiştir. 1914 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi Cağaloğlu'na taşınmış, aynı yere 1918 yılında Müze-i Hümayun'a bağlı Eski Şark Eserleri Müzesi açılmıştır. 1927 yılında Evkaf-ı İslamiye Müzesi'nin adı Türk-İslam Eserleri Müzesi olarak değiştirilmiş, 1981 yılında da bugünkü yerine, Sultanahmet'teki İbrahim Paşa Sarayı'na taşınmıştır (Alsaç,1992: 22–23).

Cumhuriyet döneminde koruma olgusunu iki ana zaman diliminde incelemek mümkündür. İlk dilim 1920–1950 arasını, ikinci dilim ise 1950 yılından günümüze değin geçen süreci kapsamaktadır. İlk dilimi oluşturan onyılların temel niteliklerine bakıldığında, 1920–1930 arasının bir geçiş ve hazırlık dönemi olduğu, 1931–1940 arasında yasal ve örgütsel düzeyde etkinliklerin gerçekleştiği, 1940–1950 arasında ise kurumsallaşma çabalarının ağırlık kazandığı görülmektedir. 1920 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin oluşmasından hemen sonra Maarif Vekâleti'ne (Milli Eğitim Bakanlığı'na) bağlı olarak, bir müdür ve bir kâtip kadrolu "Türk Asar-ı Atika Müdürlüğü" (Türk Eski Eserler Müdürlüğü) oluşturulmuştur. Daha çok müzecilik hizmetlerini yürütmekle görevli olan bu birim bir yıl sonra "Hars Müdürlüğü" (Kültür Müdürlüğü) adını almıştır. Kurtuluş Savaşı'nın hemen sonunda izlenen ilk çaba ise, Gazi Mustafa Kemal'in buyruğu ile "Müzeler ve Asar-ı Atika Hakkında Talimat" (Müzeler ve Eski Eserler Hakkında Talimat) başlığı ile 1922 yılında valiliklere gönderilen genelgedir. Genelgede merkezde Hars Dairesi (Kültür Dairesi),

illerde ise Maarif Müdürlüklerinin (Milli Eğitim Müdürlüklerinin), eski eserlerle ilgili tüm işlemlerin yürütülmesinden sorumlu olduğu, arkeolojik kazı ve sondajların Hars Dairesi'nin yetkisinde olduğu, tüm işlemlerin Asarı Atika Nizamnamesi hükümlerine göre yürütüleceği yer almaktadır. 1936 tarihinde "Vakıflar Kanunu", 1938 tarihinde de "Vakıflar Umum Müdürlüğü Teşkilatı Hakkındaki Kanun" çıkarılmıştır. 1944 yılında "Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü" kurulmuş, 1945 yılında da eski eser ve müzelerin durumunu görüşmek üzere "Eski Eserler ve Müzeler I. Danışma Kurulu" toplanmıştır. 1951 yılında hem ilke koyan hem de uygulamaya yönelik karar alan ve yasayla oluşturulmuş bir kurum olan "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu" kurulmuştur. 1973 yılında, 67 yıl kullanılan ve Osmanlı Devleti'nden kalan en eski mevzuatlardan biri olan Asarı Atika Nizamnamesi yürürlükten kaldırılmış, yerine Cumhuriyet tarihinin ilk koruma mevzuatı olma özelliğini taşıyan 1710 sayılı "Eski Eserler Yasası" kabul edilmiştir. 1975 yılında gerçekleştirilen "Avrupa Mimari Miras Yılı" etkinlikleri ve bu etkinlikler sonucunda kabul edilen "Amsterdam Deklarasyonu"nda belirlenen ilkeler de korumaya ilişkin çalışmalar için birer itici güç olmuştur. 1983 yılına kadar geçen dönemde korumaya ilişkin önlemlerde en ağırlıklı kuruluşlar, Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, İmar ve İskân Bakanlığı ile Turizm Bakanlığı olmuştur (Öztürk, 2007: 28–30).

Türkiye'de koruma gündemindeki konuların çeşitlenmesi ve sayıca çoğalması, 2863 sayılı yasanın yerel koruma kurulları oluşturması ve benzeri nedenlerle, tüm hizmetlerin bir tek birim tarafından yürütülemeyeceği görülmüş ve 1989 yılında, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, iki ayrı genel müdürlük halinde yeniden örgütlenmiştir. Söz konusu bölünme sonucu oluşan birimlerden ilki olan "Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü" taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının arkeolojik araştırma ve kazılarla açığa çıkarılmasını, korunmasını ve değerlendirilmesini sağlamak, müzeler ve koruma laboratuvarları kurmak, müzelerin geliştirilmesi, kültür ve tabiat varlıklarının onarımı için gerekli önlemleri almakla görevlendirilmiştir. İkinci birim olan "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü" ise Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Kurulları kararlarının alınması ve uygulanması ile ilgili işlemleri yürütmek, buna yönelik olarak araştırma, inceleme, belgeleme ve koruma planlamasına yönelik hizmetleri yapmakla ve

koruma kültürünün geliştirilmesini sağlamakla görevlendirilmiştir (Madran, Özgünel, 2005: 47–66).

1983 yılında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlılarını Koruma Kanunu çıkarılması ile 1710 sayılı Eski Eserler Yasası tümüyle yürürlükten kaldırılmıştır. 2863 sayılı yasa da 1987 yılında çıkarılan 3386 ve 2004 yılında çıkarılan 5226 sayılı kanunlar ile önemli değişikliklere uğramıştır. Özellikle son yıllarda çıkan 5226 sayılı yasanın getirdiği önemli yenilik, yerel yönetimlere bu konuda yeni sorumluluklar vermesidir. Bu da korumanın giderek yerelleşmesini, hizmetlerin çabuk ve etkin verilebilmesini, koruma olgusunun başta kültür ve tabiat varlığı sahipleri olmak üzere tüm toplum tarafından benimsenmesini sağlamayı öngörmüştür (Öztürk, 2007: 31).

2.2.2 Restorasyon ve Konservasyonda Kullanılan Araç ve Gereçler

Halı ve düz dokumaların onarımında kullanılan araçlar tezgah, çivi, çekiç, iğne, tığ, bıçaklı tığ, karga burun, tarak, tel fırça, biz, cımbız, terer yüzüğü, halı makası, tıraş makinesi, fırçalı matkap, zımpara, zımba, su zımparası ütü, raptiye, pürmüz, kerpeten, süpürge ve balmumu kullanılmaktadır. Bunların kullanım amaçlarına göre tanımları aşağıda verilmiştir (Aydın, 1994: 25) .

Tezgâh: Hasarlı dokumada yıpranmış bölgeleri onarmak, saçak kısımlarına tel atmak ve bordür dokumak için kullanılan hammaddesi ağaç olan 35x50 cm, 50x75 cm ve 50x100 cm gibi çeşitli boyutlarda içi boş dikdörtgen çerçeveye verilen addır.

Çivi: Tezgâha, halı-kilim ve düz dokumaları germek için kullanılan cam çividir.

Çekiç: Onarımda dokumayı tezgâha germek için çiviyi çakmaya yarayan alet.

İğne: Eksik tel dikimi ve düğüm atımında kullanılan çeşitli boy incelikteki iğnelerdir. Duruma göre etamin iğnesi, yorgan iğnesi, dikiş iğnesi kullanılabilir.

Tığ: Düğüm atmak ve teller arasından geçginin rahatlıkla çekilmesinde kullanılan ucu çengelli kısa şiştir. Onarımda 12, 13, 14, 15, 16 numara tığ kullanılmaktadır.

Bıçaklı Tığ: Ucu çengelli bir tarafı keskin olan, halı onarımında düğüm atıp kesmeye yarayan özel yapılmış alettir.

Karga burun: İğne ile çalışırken iğneyi dokumanın arasından rahat çıkarmaya yarayan uçları sivri koni biçiminde olan metalden bir tür kıskaçtır.

Tarak(Dığdık): Atılan geçgi ve düğümlerin yerine tam oturmasını sağlayan ucu dişli araçtır.

Tel Fırça: Renk tespitinde yün uçlarını açmak ve onarılan kısımdaki düğümlerin diğerleri ile kaynaştırarak aynı yükseklikte hav elde etmek için kullanılır.

Biz: Uç kısmı metal, arka kısmı ahşap olan, çürük yerlerin sökülmesinde kullanılan sivri uçlu tığdır.

Cımbız: Dokuma yüzeyindeki düğüm, çöp gibi maddeleri temizlemekte kullanılan iki kollu metal el aracıdır.

Terzi Yüzüğü: Tel atarken ve/veya dikerken iğnenin eli acıtmaması için kullanılan alet.

Halı makası: Halı tesviyesinden atılan düğümleri aynı seviyede kesen alettir. Ayarı hav uzunluğuna göre yapılır. İki ucundan tutularak kullanılır.

Tıraş makinesi: Tüm onarım işlemleri bittikten sonra halının tesviyesinde hav yüksekliğinin eşit şekilde kesilmesi için kullanılan çelikten yapılmış ince bıçaklı, elektrikli alet.

Fırçalı Matkap: Tesviyede düğüm uçlarını açmak için kullanılır. Matkabın ucuna çember formundaki tel fırçanın takılması ile oluşturulmuştur.

Zımpara: Demir, tahta ve benzeri şeylerin yüzünü aşındırıp düzeltmeye, parlatmaya yarayan, üzerine zımpara tozu yapıştırılmış kalınca kağıt.

Zımba: Delik açmak için kullanılan alet.

Su Zımparası: Taş eskitmek için matkaba takılarak kullanılan alet.

Ütü: Onarım gören zeminin düzeltilmesinde kullanılır. Ağırlığı 5 Kg. dir. Ütüleme işlemi dokumanın, hem ön hem arka yüzüne uygulanır.

Raptiye: Düze, geniş bağlı, kısa çivi görünüşünde dokumayı bir yere tutturmak için kullanılan araç.

Pürmüz: Onarılan zeminin yakılarak pürüzsüzleştirilmesinde kullanılır.

Kerpeten: Tezgâha çakılan çivileri çıkarıp çekmekte kullanılan, hareketli bir eksen çevresinde çapraz iki parçadan oluşmuş, kıskaç biçimindeki araç.

Süpürge: Onarım sırasında dokuma üzerinde biriken artıkların temizlenmesinde kullanılır.

Bal Mumu: Onarımda ipliklerin daha rahat hareket edebilmesini sağlar.

Onarımda kullanılan en temel gereç ipliktir. El dokuması olduğu için dokumanın materyali doğal liflerden elde edilen ipliklerdir. Onarımda kullanılan doğal lifler iki ana başlık altında incelenebilirler: Hayvansal Lifler, Bitkisel Lifler.

Hayvansal Lifler;

İpek: Onarımda ipek sadece halı ve kilimlerde kullanılmaktadır.

Yün: Onarımda en sık kullanılan malzemedir. Tel, Geçgi ve düğüm atımında kullanılır.

Bitkisel Lifler;

Keten: Needle Point dokumalarda, dokumanın hasırında kullanılır.

Pamuk: Onarımda hammaddesi pamuk olan tel ve geçgi atımında kullanılır (Aydın, 1994: 25).

Onarımda kullanılacak ipliği, onarımı yapılan dokumanın hammaddesi belirler. Dokumaya uygun eski söküntü iplikler kullanılabileceği gibi, yeni iplikler de kullanılabilir. Kullanılan tel, geçgi ve düğüm iplikleri; farklı kalınlıklardadır. Dokumaların karakteristik özelliklerine göre iplikler farklı kat adedinde ve büküm yönünde olabilmektedir. Kalitesiz malzeme ile yapılan iyi işçiliğin bir anlamı olmadığından halı-kilim ve düz dokuma onarımda kaliteli iplik kullanımına önem gösterilmelidir.

2.2.3. Restorasyon ve Konservasyonda Kullanılan Yöntemler

Bütün varlıklar yıpranırlar, eskirler, aşınırlar, bozulurlar, içinde bulundukları ortama karışıp yok olma tehlikesi yaşarlar. Kültür varlıkları da bu kuralın dışında kalamazlar. Geri dönüşü olmayan bu süreç çoğu zaman kendini göstermeden ilerler ve başladığı anlaşıldığı zaman ise onu durdurmak ya da geriye döndürmek olanaksız olur.

Bir esere zarar veren, onu yıpratıp bozan, eskiten, hatta yıkıp kullanılmaz duruma getiren etkenler en ana çizgileriyle şöyle sıralanabilir.

- Yerbilimsel ve iklimsel koşullara bağlı etkenler (yer sarsıntısı, don, sel, toprak kayması v.b.)
- Hava koşullarına bağlı etkenler (sıcaklık-soğukluk farkları, nem, güneş, rüzgar v.b.)
- Fiziksel etkenler (yangın, çözülme, bozulma, ayrışma, patlamalar, aşırı ısınma v.b.)
- Kimyasal etkenler (paslanma, asitlerin, bazların, tuzların bozması, v.b.)
- Biyolojik etkenler (böceklenme, kemirgenler, mantarlar v.b.)
- İnsana bağlı etkenler (kötü kullanım, bilinçsizlik, aldırmazlık, v.b.)
- Eser ve eserin bulunduğu yere bağlı etkenler (tasarımına bağlı bozulmalar, aşırı kullanım v.b.) (Alsaç, 1992: 79–80).

Önceleri sadece fonksiyonel amaçla üretilen halı, kilim, cicim, sumak, kumaş, giysi gibi tekstil ürünlerinin 14. yüzyıldan itibaren müzelerde yer alması gerektiği fikri doğmuştur. Bu düşünce ile birlikte bu tip ürünlere sahip olan kişiler müze kuratörleri ve koleksiyoncular tekstil ürünlerinin restore edilip edilmeyeceği veya konservasyona tabi tutulup tutulamayacağı ve bu işlemlerin ne şekilde yapılması gerektiği konusunda tartışmaya başlamışlar ve bu tartışmayı günümüze kadar getirmişlerdir. Bunun nedenlerinden biri tekstil ürünleri için kesin ve tek bir konservasyon veya restorasyon metodunun olmamasıdır. Her ürün öncelikle tek başına değerlendirilmeli ve daha sonra karar verilmelidir. (Landi, 1998: 25)

Onarımın birbirinden farklı üç hedefi olabilir. Bunlar;

- Tekstil ürününün temel dokuması stabilize edilerek ileride oluşabilecek zararları önlemeye çalışmak,
- Fonksiyonel özelliğini devam ettirebilmesi için tekstil ürününü hazırlamak,
- Tekstil ürününü önceki artistik görünümüne kavuşturmaktır (Anmaç, 2000: 167).

Tekstil Konservasyonunun temel ilkeleri ise şunlardır;

- Yapılan işlem orijinal malzemeye zarar vermemeli ve orijinal materyal kaybı minimuma indirgenmelidir.

- Temizlemek, mantar veya böcekleri öldürmek veya herhangi bir başka işlem için kullanılan kimyasal maddelerin tamamen uzaklaştırılabilir olması gerekmektedir.
- İstenilen sonuca ulaşabilmek için kullanılan kimyasal maddelerin mümkün olan minimum düzeyde kullanılması gerekmektedir.
- Koruma için mekanik yöntemler yeterli ise, kimyasal işlemler tercih edilmemelidir.
- Konservasyon teknikleri mümkün olduğu kadar objenin orijinal rengini, parlaklığını ve tekstürünü korumalıdır (Stone, 1981: 3).

Bir tekstil ürünü için birinci amaç, konservasyona yöneliktir; onarılacak nesneyi koruyarak ileride oluşabilecek bozulmaları en aza indirgemeye çalışır. İkinci amaç ise restorasyona daha yakındır. Doğru seçilmiş malzemeler ve onların doğru uygulanmasıyla nesne orijinal haline yani ilk durumuna getirilir

El dokuması halı ve/veya düz dokumaların onarım hazırlığında yapılması gereken en temel ve öncelikli işlem dokumanın teknik analizinin yapılarak yapısının iyice anlaşılmasıdır.

Teknik analizde onarım öncesi hasar tespiti yapılarak, dokumanın materyal ve yapısal özellikleri belirlenir. Burada amaç, yenilenecek dokumadan orijinal yapı ve malzemeleri kullanılır, eğer gerekirse dokumaya uygun malzeme seçimi yapılır. Teknik analiz ile onarım öncesi karar verme kıstaslarının destekleyici tespitler yapılır. Tespitlerde; hasara uğramamış, orijinalini muhafaza eden bölge ya da bölgeler incelenerek bilgi sahibi olunabilir. Bu tespitler şunlardır: (Anmaç, 2000: 76–80)

Tel (Çözgü), Geçgi (Atkı) ve Düğüm ipliklerin hammadde tespiti:

Halı ve düz dokumalarda hammadde olarak yün, pamuk, ipek ve yer yer de jüt kullanılmaktadır.

Tel (Çözgü), Geçgi (Atkı) ve Düğüm ipliklerin kat adedi ve büküm yönü tespiti:

Bunun için tel, geçgi ve düğüm ipliklerin kaç kat iplikten oluştuğuna ve S büküm ile mi veya Z büküm ile mi büküldüğüne bakılır.

Düğüm Sıklığı Tespiti:

Düğüm sıklığı, bir halının 10 cm ende, 10 cm boydaki düğüm sayısı ile ifade edilir. Bu tespitin daha doğru sonuç vermesi için halının arka yüzü kullanılır.

Geçgi (Atkı) Adedi Tespiti:

Bunun için düğüm sıraları arasına kaç adet geçgi atıldığına bakılır. Halının cinsine göre geçgi adedi bir, iki, üç, dört olabilir.

Düğüm Türü Tespiti:

El dokuması halılarda Türk Düğümü (Gördes, çift bağlama) yada İran düğümü (Sine, Tek bağlama) olmak üzere iki temel düğüm çeşidi kullanılmaktadır.

Boyut Tespiti

Bir tespit halının eni ve boyunun ölçümü ile saptanır. El halıları kullanım alanına bağlı olarak boyutlarına göre değişik isimlerle adlandırılır. 120 x 180 cm seccade,

300 x 400 cm taban halıları vb.

Onarımda, onarımı yapan kişiye kılavuzluk eden ve onarımı yönlendiren belirleyici unsur orijinal dokumadır. Bu anlamda halı ve düz dokuma onarımında genelleme yapmak çok zordur. Yukarıda açıklanmaya çalışılan onarım öncesi karar verme kriterlerini destekleyici tespitleri onarımı yapan kişinin hasarın orijinaline daha kolay ulaşmasını ve daha doğru karar verip insiyatif kullanılmasını sağlamaktadır.

Teknik analizi yapılan dokumanın temiz olması gerekir. Onarımı kolaylaştıran bir diğer unsur temizliktir. Temizlik kuru veya ısla şekilde olabilir. Ancak her dokumaya aynı şekilde uygulanmamalıdır.

2.3. Restorasyon ve Konservasyon Eğitimi ve Önemi

Kültür değerlerinin üst üste tabakalaşması sonucunda günümüzün kültür değerleri oluşmuştur. İşte bu kültür değerlerinin gerçek kimliklerini ortaya çıkarmaya yardımcı olan korumacılık, tarihi bir nesneyi tüm öğeleriyle elverdiğince yaşatma eylemidir. Korumacılıkta iki önemli amacın yerine getirilmesi kaçınılmazdır. Bunlardan biri gereç ve bunun sonucunda teknolojinin korunmasıdır. İkinci amaç ise, yeni fonksiyonun yapının fiziksel varlığına en az biçimde müdahale etmesidir (Tapan, 2007: 2).

Koruma eğitimi delince akla genellikle mimarların, restorasyonları yapan uzman veya teknisyenlerin, kısaca konu ile doğrudan ilgili kişilerin eğitimi gelmektedir. Ancak günümüzde bunun yetersiz olduğu, koruma öğretimi haline dönüşmüş bir uygulamanın aslında her yaş ve meslek grubuna verilmesi gerekli ve sürekliği olan bir eğitim olduğu ortaya çıkmıştır. Aslında tarihi çevre bilinci ve koruma kültürünün yaygınlaşması ve gerçek anlamda bir başarıya ulaşması için her boyutta eğitimin önemi uzun süredir gündemde olan ve tekrarlanan bir konudur. Bu bağlamda koruma eğitiminin iki temel boyutu ortaya çıkmaktadır.

- Toplumun tümünde yaygın bir koruma bilinci koruma kültürü oluşturmaya yönelik program ve politikalar.

- Koruma eylemlerini fiilen uygulayan veya denetleyen uzman, vb, kişilerin konunun ayrıntısına kadar inen eğitim (ki bu eğitimin de çeşitli alt başlıkları) vardır (Binan, 1999: 103–104).

Korumacılıkta diğer önemli sorunlardan biri de, korumacılığın toplumun her kesimi tarafından benimsenmesidir. Öncelikle devletin bu konuda açık ve seçik bir politika oluşturması gerekir. Korumacılık salt bir dizi kurum ve kurulların oluşturulmasıyla sağlanamaz. İlkokul eğitiminden üniversite eğitimine dek, bireye korumacılığın bir toplumun kültürel gelişmesinde en önemli rolü oynayan unsurlardan biri olduğu bilincini vermeyi amaçlayan eğitim ve öğretim programları devletçe geliştirilmelidir. Bir toplumun kültür mirasının salt bireylerin maddi güçlerine bırakılamaz; toplumsal sorunlara toplumsal çözümler bulmak şarttır.

Korumacılık bazı çevrelerce eskiyi tümüyle yeniden yaşatmak gibi de görülmekte, hatta bu çevrelerce eskiyi yaşatma o kadar abartılmaktadır ki, modern çağın yaşam felsefesiyle uyuşmayan eskinin yaşam biçimini de bu korunan bölgelerin veya tekil yapıların içine sokmak amaç olarak görülmektedir. Geçmişi tüm boyutlarıyla, kültür değerleriyle, sosyal yaşamıyla, insanlarıyla geri getirmemize olanak yoktur. Böyle bir çabanın korumacılıkla ilgisi olmadığı gibi gerçekleşmesinin de olanağı yoktur. Çağdaş korumacılık bir toplumun kültürel varlığının anlaşılmasına yardımcı olan yüce bir çabadır. Bu çabanın hafife alınmaması, çağ dışı düşüncelere yardımcı olmaması gerekir. Bu çaba gericiliğin bir sıçrama tahtası olmamalı, aksine aydınlığın, akılcılığın motive ettiği bir olgu olmalıdır (Tapan, 2007: 2).

Yaklaşık 25–30 yıl önce çok rahatlıkla toplumun büyük bir bölümünce yıkılması uygun görülen ahşap evlerimizi bugün nasıl koruruz diye çaba göstermemiz, yukarıda değindiğim değer sistemlerindeki değişmenin en güzel kanıtıdır. Toplumun büyük bölümünce benimsenmiş olan bir değer sistemine karşı son yıllarda konuya duyarlı bireylerin çabalarıyla mücadele verilmiş ve toplumca uygun görülen bu yıkma olgusu bir ölçüde durdurulmuştur. Bir ölçüde diyorum, çünkü çalışmanın ileri bölümlerinde değineceğim yıkıma karşı geliştirilen modellerin de çok başarılı olduğunu savunmak olanaklı değildir. Ancak, toplumun geçmişinden sanki hınç alırmışçasına her şeyi yok etme eylemine dur diyen bireylerin, belki bir Batı toplumunun bireyciliğini anımsatan eylemleri, toplumun oluşturduğu amaç ve değer sistemini değiştirmiş, korumacılıkla ilgili yeni sentezlere gitme zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu mücadele sonunda korunması gerekenlerin salt cami, medrese, saraylar gibi anıtsal yapılar olmadığı, toplumun her türlü kültür ve doğal varlığının korunması gereken öğeler olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. Kuşkusuz her toplum geçmişine sahip çıkmak zorundadır. Bir toplumu göçebelikten kurtaran, onu yerleşik yapan en önemli öğe, geçmişindeki değerlerin değer kazanmasıdır. Bu değerlerin doğru bir biçimde analizi ve nesnel yöntemlerle değerlendirilmesi o toplumun geleceğinin daha sağlıklı biçimlendirilmesine, oluşturulmasına olanak sağlar (Tapan, 2007: 1).

Türkiye'de benimsenmiş adıyla restorasyon ya da daha kapsamlı bir tanımla koruma disiplininin nesnesi, taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarıdır. Bu varlıkları gruplandırdığımızda; taşınmazları doğal / yapılı çevre ve yapı taşınırları ise bir yapı

parçasından en küçük etnografik malzemeye kadar her tür taşınabilir nitelikte olan nesneler olarak tanımlayabiliriz. Oldukça geniş bir kapsama sahip olan nesne tanımında yola çıkarak bile koruma etkinliklerinin eylem alanının doğal, tarihi, kentsel v.b. çevrelerden, yapı, heykel, tekstil, mücevher, resim, mozaik, duvar resmi, v.b. farklı ölçeklere sahip doğal, sosyal, fiziksel ve uygulamalı bilimlerin ilgi alanına girdiği söylenebilir (Güçhan, 2002: 1).

Restorasyon olgusuna tarihsel perspektif içerisinde baktığımızda; insanoğlunun geçmiş kuşaklara ait estetik ve tarihsel niteliklere sahip ürünleri evrensel bir miras olarak kabul edip, onları koruma ve onarma yoluyla gelecek kuşaklara aktarma gerekliliğini, tarih boyunca duyduğu görülmektedir. Ancak bu kaygının yoğunlaşması ve bu konuda bilimsel girişimlerin uluslararası düzeyde gerçekleştirilmesinin bilincine daha geç varılmıştır (Karaoğlu, 1999: 116).

Batı Avrupa ve Amerika Birleşik Devletlerinde objelerin bozulma nedenleri üzerine bilimsel araştırmalara 1920-40'lı yıllarda başlandı ve elde edilen sonuçlar onarımcılara aktarılarak bilimsel yaklaşımın ilk adımları atıldı. Onarımdan önce korumanın gerekli olduğunun anlaşılarak, bilim adamlarınca üniversite ve müze laboratuarlarında sürdürülen araştırmalar sonucunda bozulma mekanizmalarının değişik malzeme grupları için sistematik açıklamaları yapıldı. Ülkemizde ise, bilimsel konservasyon tanımına uygun ve bu disiplinin uluslararası ilke ve eriklerine dayanan taşınabilir kültür varlıkları konservasyonu düşüncesi, ilk olarak 1986 yılında Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan İstanbul Konservasyon ve Restorasyon Merkez Laboratuarı'nın kuruluşu ile ortaya çıktı. Var oluş amacı ülkemizin kültürel mirasının bakım ve korunmasının bilimsel yöntemlerle yapılması şeklinde açıklanan laboratuar, bu alandaki bilgi birikiminin yaygınlaştırılmasını da hedeflemektedir (Kökten, 1999: 35).

Dünyada restorasyon eğitiminin restoratör (uzman) ve teknik eleman olmak üzere iki dalda eğitim verildiği dikkati çekmektedir.

- Restoratör (Uzman) Yetiştiren Okullar; Proje ve uygulama yapacak uzmanları yetiştirmeyi amaçlar. Öğrenci sınavla alınır. Sınavın ilk aşaması bizdeki Akademi sınavı gibi öğrencinin çizim yeteneğini ölçen sınavdır.

İkincisi ise genel kültür sınavıdır. Bu okulların kontenjanları sınırlı tutulmuştur.

- Teknik Personel Yetiştiren Okullar; Özellikle taşınmaz kültür varlıklarının restorasyonunda çalışacak duvar, taş ve sıva ustaları gibi teknik personeli yetiştirirler. Dünyada restorasyon eğitimi veren okullarda da ilk yıl temel prensipler ve restorasyon felsefesinin öğretimine ayrılırken, pratik eğitim bu temeli almış öğrencilere verilir (Küçük, 2000: 26).

Ülkemizde restorasyon eğitimi denildiği zaman, genelde, taşınmaz kültür varlıkları olan, mimari mirasın korunması ve onarılması akla gelmektedir. Bu konuda birçok eğitim birimi kurulmuş ve eğitim vermeye devam etmektedir. Taşınır kültür varlıklarının onarımı ve korunmasına ilişkin eğitim ile ilgili girişimler ise ne yazık ki, ancak son senelerde başlamıştır. Çok gerekli olan bu okullar 1992 yılından sonra içerik, program, öğretim kadrosu ve fiziksel alt yapı oluşmadan aniden çoğalmaya başlamıştır (Bingöl, 1990: 21).

Restoratörün eğitiminde, hem teori, hem de pratiğin bir arada götürülmesi gerekir. Çünkü teoriğin ağır basması pratiğin azalmasına yol açar. Bu da eğitime zarar verir. Fakat diğer yandan restoratörün teorik eğitimi kaçınılmaz bir gerçektir. Eğitimde sırf bir bilime ağırlık verilmemelidir. Arkeoloji sanat tarihi ve teknoloji restoratörün eğitiminde özel bir yer almalıdır. Çünkü bir seramikçinin, bir heykeltıraşın, bir kimyagerin, bir fizikçinin, bir statikçinin, bir mühendisin veya bir mimarın eski eser onarma düşüncesi planıyla sanat ve kültür eğitimi görmüş bir uygulamacının (arkeoloji veya sanat tarihi kökenli) arasında çok yönlü görüş farklılığı vardır (Akıllı, 1999: 60).

Restorasyon eğitiminin hem temel eğitimi hem de uygulamalı eğitim olmak üzere iki aşamalı olması kaçınılmazdır. Temel eğitim; restorasyo eğitimi alan bir öğrencinin eline aldığı bir eserin problemlerini belirleyip, hangi yöntemle ve nasıl bir çalışma gerçekleştireceği konusunda düşünüp karar verebilecek temeli hazırlamayı amaçlar. Bu nedenle de eğitim kurumunun bağlı olduğu ekol doğrultusunda yapılacak proje üzerinde öğrencinin düşünüp yöntem belirleyebilecek bir düzeye gelmesini sağlamakla yükümlüdür. Uygulamalı eğitim ise; restorasyon eğitimi alan bir öğrenciyi pratik çalışma yapabilecek ve mesleki alanda teknolojiye bağlı olarak

ortaya çıkan yenilikleri takip ederek kendisini sürekli gelişme bilinci kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle okulda verilen eğitim sürecinde başlatılan pratik çalışma zaman içerisinde kişinin becerisini geliştirmesi ve gelişen teknoloji ile her yıl yeni yöntemler devreye girdiğinde restoratör için ömür boyunca devam eden bir eğitim almalıdır (Küçük, 2000: 24–26).

Restoratör adayına, bir taraftan sanat eserini tanıması, değerini bilmesi sağlanmalı, diğer taraftan kullanacağı malzemelerin başka bir yöntem gerektirdiği öğretilmelidir. En büyük sorun ise bu ikisini kullanarak olumlu bir sonuca nasıl ulaşabileceğinin bilincinin oluşturulmasıdır. Eğitimde gördüğü birbirleriyle bağlı olmalarına rağmen farklı bilimlerin özümlenerek, teorik verilmesiyle birlikte restoratörün pratik eğitimine de bağlıdır. Restorasyon eğitimi akademik bir eğitim olmadıkça güçlüklerin ortaya çıkması kaçınılmazdır.

2.4. İlgili Araştırmalar

Serdaroğlu (2006) yılında hazırladığı yüksek lisans tezinde; "Restorasyona Genel Kavramsal Bakış" restorasyonda kuramsal yaklaşımın öneminin altının çizilmiş, restorasyonun bir bilim olduğunun ortaya konması, restorasyonda bir kuramın henüz gelişmemiş olduğunun gösterilmesi ve mevcut durum içinde restorasyonda bir kuram oluşması için yapılması gerekenler olarak sıralanmıştır.

Karakaya (2006) yılında hazırladığı yüksek lisans tezinde; "Türk Mimarlığı'nda Sanayi-İ Nefise Mektebi /Güzel Sanatlar Akademisi'nin Yeri Verestorasyon Alanına Katkıları (1883–1960)" isimli yüksek lisans tezidir. Tez'de; Sanâyi-i Nefîse Mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi'nin kuruluşu ve tarihçesi, Sanâyi-i Nefîse Mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi müdür ve başkanları, Sanâyi-i Nefîse Mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi'nin eğitim verdiği binalar, Sanâyi-i Nefîse Mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'ndeki eğitim reformları, Sanâyi-İ Nefîse Mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü yönetmeliği ve dersler, Sanâyi-i Nefîse Mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nün öğretim kadrosu, Sanâyi-i Nefîse Mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü mezunlarının listeleri (1889–1960, Cumhuriyet Dönemi Ve Sonrasında Türkiye'de eski Eser anlayışı ve restorasyon faaliyetleri,

Türk mimarlığında Sanâyi-İ Nefîse Mektebi / Güzel Sanatlar akademisi'nin restorasyon alanına katkılarını işlenmiştir.

Ömür (2005) yılında hazırladığı yüksek lisans tezinde "Milli Saraylar Bünyesindeki Tarihi Mekânlarda Bulunan El Dokuması Halıların Restorasyonu Projesi Ve Onarım Aşamaları" tarihi halıların teknik analizleri yapılırken, konu ile ilgili belgeler ve arşiv kayıtları taranmış. Bu doğrultuda ele alınan halıların kimlik bilgilerini ve analiz sonuçlarını içeren yeni bilgi formları hazırlanarak, halılardaki mevcut hasarları tanımlayıcı hasar tespit planları ve restitüsyon çalışmaları yapılmış. Bu çalışma ile proje kapsamında onarılan tarihi halıların belgelenmesi, durumlarının saptanması ve onarım aşamalarının kayda alınması amaçlanmış.

Alsaç (1992) "Türkiye'de Restorasyon" kitabında; genel olarak koruma, onarım ve yenileştirme tanımlarını yaparak, Türkiye'de bu konuda yapılan çalışmaların tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilmiştir. Koruma türleri, yöntemleri, ilkeleri hakkında bilgiler verilerek, Türkiye'de koruma, onarım ve yenileştirme konularında yaptıkları çalışmalarla öne çıkmış kişiler tanıtılmıştır.

Öztürk (2007) "Koruma Kültürü ve Geleneksel Tekstillerin Korunması-Onarımı" kitabında; koruma kültürü, uluslar arası kuruluşlar ve korumada belgelemenin önemi üzerinde durulmuş, geleneksel tekstillerin korunması, yapısal özellikleri, hasar oluşumuna neden olan etkenler ve alınması gereken önlemler açıklanarak, geleneksel tekstillerin onarılmasında karar verme ölçütleri ve onarım işlemleri anlatılmıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yürütülmesinde izlenen yöntem, araştırmanın evren ve örneklemi, kullanılan veri toplama araçları ve elde edilen verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada "betimleyici araştırma" yöntemi kullanılmış ve veriler hem nicel (öğrencilere ve öğretim elemanlarına uygulanan 5'li likert ölçekli anketler) hem de nitel yöntemlerle (öğretim elemanlarının görüşlerinin alındığı görüşme formları) elde edilmiştir. Böylece Güzel Sanatlar Fakülteleri lisans programlarında geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili dersleri hakkında mevcut olan durumun ortaya konulması amaçlanmıştır. Olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların "ne" olduğunu betimlemeyi, açıklamayı hedefleyen çalışmalar betimsel çalışmalardır. Genellikle bir tarama yöntemi olan betimleme yöntemi, grupla ilgili, genişliğine bir çalışmadır (Kaptan, 1998: 59; Karasar, 2005: 77). Betimleyici araştırma yöntemleri; survey (tarama), durum, geliştirme, karşılaştırma, etnografik (kültür ile ilgili), değerlendirme ve aksiyon araştırmaları olarak ifadelendirilebilir (Ekiz, 2003: 20). Araştırmanın anket çalışması Güzel Sanatlar Fakülteleri lisans programlarında geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri alan 3. ve 4. sınıf öğrencilerine ve öğretim elemanlarına uygulanmıştır.

Araştırmada ayrıca, sosyal bilimlerde son yıllarda önem kazanan bir araştırma yöntemi olan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmayı Yıldırım ve Şimşek (2000: 10); gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamaktadırlar. Aynı zamanda veri toplama sürecinde elde edilen alıntılar da, görüşülen ya da gözlemlenen bireylerin görüş ve deneyimlerinin doğrudan okuyucuya

sunulması bakımından önemlidir. Bu amaçla araştırmanın nitel yöntem kullanılacak bölümünde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırmanın görüşme yapılarak elde edilen bulgularını desteklemek amacıyla bir üniversitede ders izlenerek dersi veren öğretim elemanı ile görüşme yapılmıştır. İnceleme kapsamına alınan Güzel Sanatlar Fakülteleri lisans programlarında geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin yer aldığı programlar, kur tanımları, 14 haftalık ders işleyiş planlarına ulaşılmıştır. Konu ile ilgili kitap, dergi ve makaleler taranarak araştırmayı destekleyecek bilgiler toplanmıştır.

Tablo 7
Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümlerinin Anasanat Dallarına Göre Dağılımı Tablosu (2007–2008)

Sayı	Üniversitenin Adı	Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü	Halı Anasanat Dalı	Tezhip Anasanat Dalı	Çini Anasanat Dalı	Hat Anasanat Dalı	Cilt Anasanat Dalı
1	Akdeniz	*	*	*	*		
2	**Atatürk**	*	*	*			
3	Çanakkale 18 Mart	*	*		*		
4	**Dokuz Eylül**	*	*	*	*		
5	Erciyes	*					
6	**Marmara**	*	*	*			
7	**Mimar Sinan**	*	*	*	*	*	*
8	**Sakarya**	*	*	*	*		
9	Selçuk	*		*		*	
10	**Süleyman Demirel**	*	*	*			
11	Yüzüncü Yıl	*	*	*			
TOPLAM		**11**	**9**	**9**	**5**	**2**	**1**

- **Akdeniz, Çanakkale, Yüzüncü Yıl Üniversitelerinde henüz eğitime başlanmamıştır.**

3.2. Evren

Bu araştırmanın evreni geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon derslerinin yürütüldüğü 6 üniversitenin Güzel Sanatlar Fakültelerinde bulunan Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dallarında bu dersleri yürüten 13 öğretim elemanı ve bu dersleri alan 129 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın evrenine ilişkin dağılım Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8
Evrene İlişkin Veriler

Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı / Üniversiteler	Öğretim elemanları	Öğrenciler	Toplam
	f	f	N
Atatürk	1	16	17
Dokuz Eylül	2	28	30
Marmara	6	10	16
Mimar Sinan	1	15	16
Sakarya	1	11	12
Süleyman Demirel	2	49	51
TOPLAM	13	129	142

Araştırmanın evrenini oluşturan geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon derslerinin yürütüldüğü 6 üniversitenin Güzel Sanatlar Fakültelerinin Geleneksel Türk El Sanatlarına Bölümü Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dallarında 2006–2007 eğitim öğretim yılında Atatürk üniversitesinde 1, Dokuz Eylül Üniversitesinde 2, Marmara Üniversitesinde 6, Mimar Sinan Üniversitesinde 1, Sakarya Üniversitesinde 1, Süleyman Demirel Üniversitesinde ise 2 olmak üzere

toplam 13 öğretim elemanı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Atatürk üniversitesinde 16, Dokuz Eylül Üniversitesinde 28, Marmara Üniversitesinde 10, Mimar Sinan Üniversitesinde 15, Sakarya Üniversitesinde 11, Süleyman Demirel Üniversitesinde ise 49 (yirmisi aynı programın ikinci öğretime kayıtlı) olmak üzere toplam 129 öğrenci olduğu belirlenmiştir.

3.2. Örneklem

Araştırma evreninin tamamına ulaşıldığı için örneklem alınma yoluna gidilmemiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları araştırma evrenindeki tüm katılımcılara uygulanmıştır. Güzel Sanatlar Fakültelerinde yer alan Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dallarında bu dersleri alan öğrenciler ve bu dersleri veren veya daha önce vermiş olan öğretim elemanları kadrosu Tablo 9'da belirtilmiştir.

Tablo 9: Örnekleme İlişkin Veriler

Örneklem / Üniversiteler	Öğretim elemanları	Öğrenciler	Toplam
	f	f	N
Atatürk Üniversitesi	1	16	17
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	26	28
Marmara Üniversitesi	6	8	14
Mimar Sinan Üniversitesi	1	14	15
Sakarya Üniversitesi	1	9	10
Süleyman Demirel Üniversitesi	1	47	48
TOPLAM	12	120	132

Araştırmanın örneklemini oluştururken Konservasyon ve Restorasyon derslerini yürüten Atatürk Üniversitesinde 1 Okutman, Dokuz Eylül Üniversitesinde 1 Doçent ve 1 Profesör, Marmara Üniversitesinde 6 Yardımcı Doçent (değişik dönemlerde bu dersi yürütmüş), Mimar Sinan Üniversitesinde 1 Öğretim Görevlisi, Sakarya Üniversitesinde 1 Öğretim Görevlisi, Süleyman Demirel Üniversitesinde ise 2 Yardımcı Doçent olmak üzere toplam 13 öğretim elemanı olduğu tespit edilmiştir. Ancak araştırmanın anket çalışmasına, tespit edilen öğretim elemanlarından sadece 12 tanesine katkıda bulunmuştur. Görüşme sonucu elde edilen verilerin oluşması için; araştırmaya Atatürk Üniversitesinden 1 Okutman, Dokuz Eylül Üniversitesinden 1 Doçent ve 1 Profesör, Mimar Sinan Üniversitesinden 1 Öğretim Görevlisi, Sakarya Üniversitesinden 1 Öğretim Görevlisi, Süleyman Demirel Üniversitesinden ise 1 Yardımcı Doçent olmak üzere toplam 6 öğretim elemanı destek vermiştir.

Araştırmanın ikinci örneklem grubunu ise Konservasyon ve Restorasyon derslerini alan 3. ve 4. sınıf öğrenciler oluşturmaktadır. Buna göre anket çalışması Atatürk üniversitesinde 16, Dokuz Eylül Üniversitesinde 26, Marmara Üniversitesinde 8, Mimar Sinan Üniversitesinde 14, Sakarya Üniversitesinde 9, Süleyman Demirel Üniversitesinde ise 47 (20 tanesi aynı programın ikinci öğretime kayıtlı) olmak üzere toplam 120 öğrenciye ulaşılmıştır.

3.3. Veri toplama araçları

Araştırma modelinin tarama olması, tespit edilen üniversitelerdeki öğrencilerin ve öğretim elemanlarının restorasyon ve konservasyon ile ilgili dersler hakkında görüşlerini ölçmek için "anket formu" geliştirilmiştir. Anket formu hazırlanırken aşağıdaki işlem basamakları izlenmiştir.

- Anket formunda yer alan konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin içeriğine ilişkin önerilere göre yerli ve yabancı kaynak taraması yapılmıştır.
- Konservasyon ve restorasyon ile ilgili çalışmaları bulunan kişilerle görüşmeler yapılmıştır.

- Literatür çalışması ve bu konuda uzman kişilerle yapılan görüşmeler sonucunda 60 sorudan oluşan Likert tipi anket taslağı hazırlanmıştır.
- Ankette "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "az katılıyorum", "katılmıyorum", "hiç katılmıyorum" seçeneklerini içeren 5'li derecelendirme ölçeği kullanılmıştır.
- Oluşturulan anket uzman görüşüne sunularak gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra ankete son şekli verilmiştir.

Türkiye'de Geleneksel Tekstil Ürünlerinin Konservasyon ve Restorasyon derslerin amaçları, içerikleri, kullanılan öğretim materyalleri ve öğretim yöntemleri, öğretim süreleri ve derslerin yapıldığı ortamlar hakkında daha fazla bilgi edinebilmek için nicel veriler dışında nitel verilere de ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla öğretim elamanlarına yöneltilmek üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak araştırma bulguları desteklenmiştir. Sorular, nitel araştırma yöntemleri ile ilgili kaynaklar taranarak, benzer çalışmalardan yola çıkılarak ve konuya uyarlanarak oluşturulmuştur. Konunun uzmanlarına danışılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Araştırma kapsamında 6 öğretim elemanı ile görüşmeler yapılmış ve ses kayıt cihazı kullanılarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır.

Ayrıca, Güzel Sanatlar Fakülteleri lisans programlarında geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin yer aldığı programlar, kur tanımları, 14 haftalık ders işleyiş planlarına ve öğretim elemanlarının tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili yayınlarına ve çalışmalarına ulaşılmaya çalışılarak, sadece bir üniversitedeki öğretim elemanı gözlem yapılmasına izin verdiği için dersin bir haftalık işlenişi gözlemlenerek fotoğraflanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamına alınan üniversitelerdeki öğrencilere uygulanan anketlerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılıp, alt problemler doğrultusunda verilen cevaplar tespit edilerek frekans değerleri ve yüzde oranları hesaplanmıştır. Genel aritmetik ortalamaları alınmıştır.

Buna göre puan aralığı şu şekilde belirlenmiştir:

1.00 ile 1.80 arası hiç katılmıyorum

1.81 ile 2. 60 arası katılmıyorum

2.61 ile 3.40 arası az katılıyorum

3.41 ile 4.20 arası katılıyorum

4.21 ile 5.00 arası kesinlikle katılıyorum

Nitel araştırmaların veri analizinde üç yol önerilmektedir. Birincisi, toplanan verilerin orijinal formuna sadık kalınarak ve gerektiğinde bireylerden alınan görüşlerden doğrudan alıntı yaparak betimsel bir yaklaşımla okuyucuya sunulmasıdır. Bu yaklaşımda, veriler ve ulaşılan sonuçlar birbirine yakındır. İkinci yaklaşım ise, birinci yaklaşımı da içeren bir şekilde bazı nedensel ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmak amacıyla sistematik analiz yapmaktır. Üçüncü yaklaşımda ise, araştırmacı birinci ve ikinci yaklaşımı temel alır ve buna ek olarak, veri analizi sürecine kendi yorumlarını da katar (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 156).

Araştırmanın veri analizinde bu yöntemlerden "betimsel analiz" kullanılmıştır. Katılımcıların isimleri gizli tutulmuş, konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri veren öğretim elemanlarına daha önceden hazırlanan görüşme soruları yöneltilerek öğretim elemanlarının bilgisi dahilinde ya ses kayıt cihazına kaydederek ya da not tutarak kayıt altına alınmış ve verilerin dökümü yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde görüşme formuna verilen cevapların analizi yapılarak ortak görüşler tespit edilmiş ve bu doğrultuda çeteleme yapılarak tespit edilen frekansların yüzdeleri alınarak tablo halinde açıklanmış alt amaçlar doğrultusunda ilgili anket bulgularından sonra kullanılmıştır. Araştırma kapsamına alınan üniversitelerde konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri veren öğretim elemanlarından sadece bir tanesi dersin gözlemlenmesine izin vermiştir. Bir hafta uygulamalı derste gözlemleme yapılmış, fotoğraflanmış ve gözlem sırasında yapılan işlemler analiz edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmada ele alınan ana problem ve alt problemlerin çözümlemesi için toplanan verilerin istatiksel çözümlemesi sonucu elde edilen bulgular ve yorumları bulunmaktadır.

4.1.Araştırmaya Katılan Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı Öğretim Elemanlarına Ait Kişisel Bilgiler

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının mezun oldukları üniversite ve bölümlere göre dağılımı ve öğretim elemanlarının unvanlarına göre dağılımı aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 10

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının mezun oldukları üniversite ve bölümlere göre dağılımı

Mezun Oldukları Bölüm / Mezun Oldukları Üniversite	Antropoloji	Geleneksel Türk El Sanatları	Endüstriyel Tasarım ve İç Mimari	Teksti Tasarımı	Tekstil Mühendisi	Toplam	%
Ankara Üniversitesi	1					1	%8.33
Ege Üniversitesi					1	1	%8.33
9 Eylül Üniversitesi		1		1		2	%16.66
Marmara Üniversitesi		4		1		5	%41.66
Mimar SinanÜniversitesi		1	1			2	%16.66
İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar				1		1	%8.33
Toplam	1	6	1	3	1	12	
Yüzde (%)	%8.33	%50	%8.33	%25	%8.33		%100

Tablo 4 incelendiğinde öğretim elemanlarını %41.66'sının Marmara Üniversitesi mezunu, %16.66'sının 9 Eylül Üniversitesi mezunu olduğu, yine %16.66'sının Mimar Sinan Üniversitesi mezunu olduğu, %8.33'nün ise Ankara Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Tatbiki Güzel Sanatlar mezunu olduğu belirlenmiştir. Öğretim elemanlarının mezun oldukları bölümlere göre dağılımına baktığımızda ise %50'sinin Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü mezunu olduğu, %25'nin ise Tekstil Tasarımı Bölümünden mezun oldukları tespit edilmiştir. %8.33'ü ise Antropoloji, Endüstri Tasarımı ve İç Mimari Bölümünden ve Tekstil Mühendisliği Bölümlerinden mezun oldukları gözlemlenmiştir.

Tablo 11
Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının unvanlarına göre dağılımı

Öğretim Elemanının Ünvanı / Bulundukları Üniversite	Okutman	Öğretim Görevlisi	Yardımcı Doçent	Doçent	Profesör	Toplam	%
Atatürk Üniversitesi	**1**					**1**	**%8.33**
9 Eylül Üniversitesi				**1**	**1**	**2**	**%16.66**
Marmara Üniversitesi			**6**			**6**	**%50**
Mimar Sinan Üniversitesi		**1**				**1**	**%8.33**
Sakarya Üniversitesi		**1**				**1**	**%8.33**
Süleyman Demirel Üniversitesi			**1**			**1**	**%8.33**
Toplam	**1**	**2**	**7**	**1**	**1**	**12**	
%	**%8.33**	**%16.66**	**%58.33**	**%8.33**	**%8.33**		**%100**

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde %58.33'nün Yardımcı Doçent, %16.66'sının öğretim görevlisi, %8.33'nün Okutman, Doçent veya Profesör olduğu görülmüştür.

4.2. Araştırmanın Alt Amaçlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

4.2.1. Birinci Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar

Güzel sanatlar fakültelerinde geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili dersleri veren öğretim elemanlarının görüşlerine göre bu derslerin amaçları Tablo 12, 13, 14, 15, 16'da, içerikleri Tablo 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23'de, uygulanan öğretim yöntemleri Tablo 24, 25, 26, 27, 28'de, kullanılan öğretim materyalleri Tablo 29, 30, 31, 32, 33'de öğretim süreleri 34 ve 35'de, yapıldığı derslik/atölye donanımına ilişkin görüşlerinin dağılımı ise, tablo 36 ve 37'de gösterilmiştir.

Tablo 12
Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Amaçlarına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Katılma Dereceniz / Öğretim Elemanlarının Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Amaçlarına İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Yeni bir tekstil ürününü tasarlamak kadar eski bir tekstil ürününün konservasyonu ve resterosyonunu yapmayı öğrenmekte önemli ve gereklidir.	8	67	4	33	0	0	0	0	0	0	12	100	4.67
Restorasyon ve konservasyon teknikleri etkili bir biçimde öğretilmektedir.	2	17	3	25	6	50	1	8.3	0	0	12	100	3.50
Genel Aritmetik Ortalama	4.08												

"Yeni bir tekstil ürününü tasarlamak kadar eski bir tekstil ürününün konservasyonu ve resterosyonunu yapmayı öğrenmekte önemli ve gereklidir" önerisine öğretim elemanlarının %67 si kesinlikle katılıyorum, %33'ü katılıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 4.67 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının bir tekstil ürününün konservasyonu ve resterosyonunu yapmayı öğrenmenin önemli ve gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları söylenebilir.

Restorasyon ve konservasyon teknikleri etkili bir biçimde öğretilmesi konusunda %50'si az katılıyorum, %8.3'ü katılmıyorum, %25'i katılıyorum, %17'si ise kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalamasının 3.50 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre öğretim elemanları, restorasyon ve konservasyon teknikleri etkili bir biçimde öğretildiği görüşüne katıldıkları söylenebilir.

Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı eğitiminde konservasyon ve restorasyon derslerini yürüten öğretim elemanları ile yapılan karşılıklı görüşme sonucunda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin amaçlarına ilişkin görüşleri tablo 13, 14, 15, 16'da gösterilmiştir.

Tablo 13
Öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon derslerinin gerekliliği hakkındaki görüşleri

Derslerinin gerekliliği hakkındaki görüşleri	**f**	**%**
Öğrencilerin kültürel değerleri hakkında bilgilendirmek için	1	7.14
Kültürel değerlere ait tekstil ürünlerini gelecek nesillere nasıl aktarılması gerektiği öğretmek için	3	21.43
Öğrencinin iş bulma olanağı yüksek olduğu için	1	7.14
Geleneksel sanat eğitimi öğrettiğimize göre onun koruma ve onarım işlemlerini de öğretmemiz gerektiği için	1	7.14
Kültür ürünlerinin sürekli üretiminin devamlılığı sağlamak için	2	14.29
Kültür tarihi açısından önem taşıyan ürünlerin yaşamının uzatılması, yozlaşmaların önlenebilmesi ve yeri geldiğinde müdahale edebilecek kadar bilgiye sahip olmaları için	5	35.71
Müzelerdeki etnografik eserlerin korunması için gerekli	1	7.14
Toplam	**14**	**100**

Araştırmaya katılan, konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerini yürüten öğretim elemanları konservasyon ve restorasyon derslerinin gerekliliği hakkındaki görüşleri verilen cevapların % 35.71 ile kültür tarihi açısından önem taşıyan ürünlerin yaşamının uzatılması, yozlaşmaların önlenebilmesi ve yeri geldiğinde müdahale edebilecek kadar bilgiye sahip olmaları, % 21.43 ile kültürel değerlere ait tekstil ürünlerini gelecek nesillere nasıl aktarılması gerektiği öğretmek, % 14.29 ile kültür ürünlerinin sürekli üretiminin devamlılığı sağlamak, % 7.14 ile ise öğrencilerin kültürel değerleri hakkında bilgilendirmek, öğrencinin iş bulma olanağı yüksek olduğu için, geleneksel sanat eğitimi öğrettiğimize göre onun koruma ve onarım işlemlerini de öğretmemiz gerektiği, müzelerdeki etnografik eserlerin korunması için gerekli cevaplarını vermiştir.

Bu bulgular göz önüne alındığında ilgili derslerin; Neriman Şahin Güçhan'ın "Türkiye'de Restorasyon Eğitimi'nin Sorunları" ve Can Binan'ın "Koruma Eğitiminde Çağdaş Eğilimler ve Türkiye" başlıklı makalelerinde de bahsettikleri gibi konservasyon ve restorasyon eğitiminin iki temel boyutu olan toplumun tümünde yaygın bir koruma bilinci-koruma kültürü oluşturmaya yönelik programın ve koruma eylemlerini fiilen uygulayan veya denetleyen eğitim programının yer alması gerekmektedir (Güçhan, 2002 ve Binan, 1999). Öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler sonucunda da bu iki temel prensip üzerine yani kültür tarihi açısından önem taşıyan ürünlerin yaşamının uzatılması, yozlaşmaların önlenebilmesi, yeri geldiğinde müdahale edebilecek kadar bilgiye sahip olmaları ve bilinçlendirilmelerini sağlamak amacıyla programa yerleştirildiği görülmektedir.

Tablo 14
Konservasyon ve restorasyona yönelik olması gereken eğitim durumu

Gerekli eğitim durumu	**f**	**%**
Konservasyon ve restorasyon konusunda farklı disiplinlerden gelenlerin oluşturduğu bir lisans üstü programı tasarlanabilir	2	33.33
Geleneksel sanat eğitiminin içinde bir anasanat dalı olabilir	2	33.33
Her ilde konservasyon ve restorasyon merkezleri oluşturulabilir	1	16.67
Geleneksel sanatlar kapsamındaki her üretim biriminde bakım ve onarım bilgilerini de kapsayan dersler verilebilir	1	16.67
Toplam	**6**	**100**

Araştırmaya katılan öğretim elemanları konservasyon ve restorasyona yönelik olması gereken eğitimi % 33.33'ü Konservasyon ve restorasyon konusunda farklı disiplinlerden gelenlerin oluşturduğu bir lisans üstü programı tasarlanabileceğini düşünürken, diğer % 33.33'ü ise geleneksel sanat eğitiminin içinde bir anasanat dalı olabileceğini düşünmektedir. Diğer iki görüş ise % 16.67 ile her ilde konservasyon ve restorasyon merkezleri oluşturulabileceği veya geleneksel sanatlar kapsamındaki her üretim biriminde bakım ve onarım bilgilerini de kapsayan dersler verilebileceği görüşüne sahiptir. Özellikle Güçhan'ın "Türkiye'de Restorasyon Eğitimi'nin Sorunları" başlıklı makalesinde de vurguladığı gibi restorasyon eğitimi disiplinler arası yapıya sahip olan tek alan değildir. Bilimdeki gelişmeye koşut olarak örneğin Tıp eğitimi gibi pek çok disiplini bir arada barındıran yapıya sahiptir (Güçhan, 2002). Bu bulgular doğrultusunda öğretim elemanlarının genel görüşünün restorasyon ve konservasyona yönelik ayrı bir eğitim programının olmasının gerektiği üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Tablo 15
Konservasyon ve Restorasyon derslerinin programa yerleştirilmesindeki amaçlar

Programa yerleştirilme amaçlar	**f**	**%**
Geleneksel tekstil ürünlerinin bozulma süreçlerini yavaşlatarak ömürlerini uzatmak	3	30.00
Eski bir tekstil ürününün belgelenmek ve saklamak	1	10.00
Tasarım eğitimi almış kişilerin konservasyon ve restorasyon konularında bilinçlendirilmelerini sağlamak	4	40.00
Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu konusunda donanımlı bir uzman yetiştirmek,	1	10.00
Müzelerde görevlendirilmek üzere restoratör ve konservasyon uzmanı yetiştirmek	1	10.00
Toplam	**10**	**100**

Konservasyon ve Restorasyon derslerinin programa yerleştirilmesindeki amaçlar konusunda öğretim elemanları % 40 oranında tasarım eğitimi almış kişilerin konservasyon ve restorasyon konularında bilinçlendirilmelerini sağlamak, % 30 oranında geleneksel tekstil ürünlerinin bozulma süreçlerini yavaşlatarak ömürlerini uzatmak, % 10 eski bir tekstil ürününün belgelenmek ve saklamak, % 10 oranında geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu konusunda donanımlı bir uzman yetiştirmek, diğer % 10 oranında ise müzelerde görevlendirilmek üzere restoratör ve konservasyon uzmanı yetiştirmek olarak sıralamışladır. Araştırmacının öğretim elemanlarıyla yaptığı görüşme sonucunda konservasyon ve restorasyon konusunda öğrencilerin daha önce aldıkları eğitimlerinde bilgi, beceri ve değerlere sahip olmadıkları için, önce onların bu konunun gerekliliğine inandırılmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Hatta bir öğretim elemanı alanda yaptığı bir araştırmada "çok nadir bulunabilecek bir kilimi kalitesiz bir malzemeden yapılan makine halısıyla değiştirdiğini, kendisine engel olmak istediğini ama başaramadığını" dile getirmiştir.

Tablo 16
Konservasyon ve Restorasyon derslerinin programa yerleştirilmesindeki amaçlara ulaşma dereceleri

Amaçlara ulaşma dereceleri	**f**	**%**
Ders saatleri, atölye ve laboratuar çalışma ortamı yetersiz olduğu için davranış değişiklikleri yeterli olmamakta.	3	50.00
Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili çalışmalara yeterince önem verilmemekte, kişisel gayretler de yeterli olmamakta.	1	16.67
Konservasyon ve restorasyon derslerini aldıktan sonra çevrelerindeki ve evlerindeki geleneksel tekstil ürünlerine bakış açılarının değiştiği gözlenmekte	2	33.33
Toplam	**6**	**100**

Konservasyon ve restorasyon derslerinin programa yerleştirilmesindeki amaçlara ne derecede ulaşılabildiği konusunda araştırmaya katılan öğretim elemanlarının % 50 si ders saatleri, atölye ve laboratuar çalışma ortamı yetersiz olduğu için davranış değişiklikleri yeterli olmamakta olarak cevap vermiştir. %33.33'ü ise konservasyon ve restorasyon derslerini aldıktan sonra çevrelerindeki ve evlerindeki geleneksel tekstil ürünlerine bakış açılarının değiştiğini gözlediklerini ifade ederek olumlu sonuç aldıklarını dile getirmişlerdir. %16.67'si ise konservasyon ve restorasyon ile ilgili çalışmalarına yeterince önem verilmediğini, kişisel gayretlerin de yeterli olamadığını ifade etmiştir. Bu bulgular ve yapılan gözlemler göz önüne alındığında sadece gerekli donanıma sahip olan bir üniversitede eksiklikler olsa bile yeterli düzeyde eğitim verebilecek laboratuar ve atölye ortamına sahip oldukları söylenebilir. Fakat diğer üniversitelerde gerekli donanımın olmadığı tespit edilmiş, konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri programda yer alan dersleri yaptıkları atölyelerde/dersliklerde gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir.

Tablo 17

Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin İçeriklerine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Katılma Dereceniz / Öğretim Elemanlarının Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin İçeriklerine İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yeterince uygulamaya yer veriliyor.	3	25	4	33	1	8.3	3	25	1	8.3	12	100	3.42
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde alanla ilgili teknik çizim dersleri veriliyor.	3	25	2	17	4	33	2	17	1	8.3	12	100	3.33
Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde teorik bilgiye yeterince yer veriliyor.	4	33	7	58	0	0	1	8.3	0	0	12	100	4.17
Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde, konservasyon ve restorasyon terimleri yeterince öğretiliyor.	4	33	5	42	2	17	1	8.3	0	0	12	100	4.00
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular işlenirken, kavramlar ve konular arasında yeterince bağlantı kuruluyor.	2	17	7	58	2	17	1	8.3	0	0	12	100	3.83
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, restorasyonun tüm aşamaları sırası ile anlatılıyor.	4	33	7	58	0	0	1	8.3	0	0	12	100	4.17
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde eksik tamamlamayla ilişkin uygulamalar yeterince yaptırılıyor.	1	8.3	3	25	4	33	4	33	0	0	12	100	3.08
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili farklı dilde kaynaklar çok olduğu için, alanla ilgili diğer dildeki temel terminoloji de dersler de veriliyor.	0	0	1	8.3	5	42	3	25	3	25	12	100	2.33
Eğitim programında tekstil restorasyonunun bir aşaması olan analiz yöntemlerinin öğretildiği dersler bulunuyor.	4	33	1	8.3	2	17	2	17	3	25	12	100	3.08
Şu anda uygulanmakta olan eğitim programında yer alan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersler birbirinin devamı niteliği taşıyor.	4	33	1	8.3	3	25	4	33	0	0	12	100	3.42
Eğitim programında şu anda mevcut bulunan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri destekleyecek başka dersler gerekiyor.	5	42	1	8.3	5	42	1	8.3	0	0	12	100	3.83
Genel Aritmetik Ortalama	3.48												

“Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yeterince uygulamaya yer veriliyor” önerisine öğretim elemanlarının % 25’i kesinlikle katılıyorum, % 33’ü katılıyorum, % 8,3 az katılıyorum, % 25 si katılmıyorum, % 8,3 hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.42 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yeterince uygulamaya yer verildiğini düşündükleri söylenebilir. İlgili üniversitelerin ders içerikleri ve elde edilebilen 14 haftalık ders işleme planları da incelendiğinde, bu derslere ilişkin hem teorik hem de uygulamaya yer verildiğini görmekteyiz ki; bu anket sonucu da aynı paralelliktedir.

“Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde alanla ilgili teknik çizim dersleri veriliyor” önerisine öğretim elemanlarının % 25’i kesinlikle katılıyorum, % 17’si katılıyorum, % 33’ü az katılıyorum, % 17’si katılmıyorum, % 8,3’ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.33 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde alanla ilgili teknik çizim dersleri verildiği görüşünde oldukları söylenebilir. Araştırma kapsamında incelenen üniversitelerin ders programlarına göz attığımızda da alanla ilgili teknik çizim derslerinin yer aldığını görmekteyiz.

“Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde teorik bilgiye yeterince yer veriliyor” önerisine öğretim elemanlarının % 33’ü kesinlikle katılıyorum, % 58’i katılıyorum, % 8,3’ü katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 4.17 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde teorik bilgiye yeterince yer verildiğini düşündükleri söylenebilir. Öğretim elemanlarının çoğu görüşmeler esnasında ortamın yeterli koşullara sahip olmamasından dolayı uygulamasını yapamadıkları konuları teorik olarak işlediklerini dile getirmişlerdir. Bu anket sonucu da öğretim elemanlarından elde edilen bilgileri desteklemektedir.

“Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konservasyon ve restorasyon terimleri yeterince öğretiliyor” önerisine öğretim elemanlarının %33’ü kesinlikle katılıyorum, %42’si katılıyorum, %17’si az katılıyorum, %8,3’ü katılmıyorum, cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 4.00 olduğu görülmektedir. Bu

verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konservasyon ve restorasyon terimleri yeterince öğretildiği görüşüne katıldıkları söylenebilir.

"Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular işlenirken, kavramlar ve konular arasında yeterince bağlantı kuruluyor" önerisine öğretim elemanlarının % 17'si kesinlikle katılıyorum, % 58'i katılıyorum, % 17'si az katılıyorum, % 8,3'ü katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.83 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular işlenirken, kavramlar ve konular arasında yeterince bağlantı kurulduğunu düşündükleri söylenebilir.

"Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restorasyonun tüm aşamaları sırası ile anlatılıyor önerisine" öğretim elemanlarının % 33'ü kesinlikle katılıyorum, % 58'i katılıyorum, % 8,3'ü katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 4.17 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restorasyonun tüm aşamaları sırası ile anlatıldığı görüşüne sahip oldukları söylenebilir.

"Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde eksik tamamlamayla ilişkin uygulamalar yeterince yaptırılıyor" önerisine öğretim elemanlarının % 8.3'ü kesinlikle katılıyorum, % 25'i katılıyorum, % 33'ü az katılıyorum, % 33'ü katılmıyorum, cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 4.00 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde eksik tamamlamayla ilişkin uygulamalar yeterince yaptırıldığı görüşüne katıldıkları söylenebilir. Yapılan görüşmelerde öğretim elemanları özellikle bu uygulamanın geleneksel halılarda ve kilimlerde uygulandığını ve ulaşabildikleri materyaller doğrultusunda bu uygulamaların gerçekleştirilebildiğini dile getirmişlerdir.

"Konservasyon ve restorasyon ile ilgili farklı dilde kaynaklar çok olduğu için, alanla ilgili diğer dildeki temel terminoloji de dersler de veriliyor" önerisine öğretim elemanlarının % 8,3'ü katılıyorum, % 42'si az katılıyorum, % 25'i katılmıyorum, % 25'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.33 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili farklı dilde kaynaklar çok olduğu için, alanla

ilgili diğer dildeki temel terminoloji de dersler de veriliyor önerisine katılmadıkları söylenebilir.

Konuyla ilgili olarak, uluslararası ölçekte dahi kavramsal çıkmazların mevcut olduğunu bilmek önemlidir. Örnek olarak, İngilizce'de restorasyonu tanımlayan kavramların çokluğu gösterilebilir. Avrupa ve Anglo Sakson restorasyon geleneklerine baktığımızda, restorasyon uygulamalarını betimleyen her biri küçük farklar arz etse de- tanım sınırları belirsiz pek çok kavram kullanılmaktadır. Bunlara örnek olarak; preservation, restoration, rehabilitation, revival, protection, renewal, conversion, transformation, reuse, rebirth, revitalization, repair, remodelling, redevelopment, rescue, reconstruction, refurbishing vb (Vinas 2005,7). Tüm bu kavramlar restorasyona dair olguları tanımlama amacı ile kullanılmaktadır ve verilen bu kavramlar çoğunlukla yapı restorasyonuna yöneliktir. Restorasyonun diğer alanlarını da hesaba katarsak karmaşa daha çok artar. Yukarıda örneklerini verdiğimiz kavram bolluğunun temel nedeni, farklı restorasyon geleneklerinin olmasıdır. Örneğin bizim ülkemizde restorasyon İngilizce "restoration", kavramı genel olarak kabul görmüş olup, aynı kavram Amerikan restorasyon geleneğinde "preservation" sözcüğü ile tanımlanmaktadır. Bir başka restorasyon geleneğine baktığımızda ise aynı kavram "konservasyon" İngilizce conservation sözcüğü olarak karşımıza çıkar (Vinas 2005,7). Bu bilgiler ışığında, bir uluslararası restorasyon dilinin henüz oluşmadığı ve yapılan analiz sonucuna göre bu derslerde alanla ilgili diğer dildeki temel terminolojinin yeterli düzeyde verilmediği söylenebilir.

Eğitim programında tekstil restorasyonunun bir aşaması olan analiz yöntemlerinin öğretildiği dersler bulunuyor önerisine öğretim elemanlarının %33'ü kesinlikle katılıyorum, % 8,3'ü katılıyorum, % 17'si az katılıyorum, % 17'si katılmıyorum, % 25'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.08 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının eğitim programında tekstil restorasyonunun bir aşaması olan analiz yöntemlerinin öğretildiği dersler bulunuyor görüşüne az katıldıkları söylenebilir. Yapılan araştırmada elde edilen diğer bulgulara göre de; özellikle bir üniversitede tekstil restorasyonu üzerine analiz yöntemleri ile ilgili öğretim elemanlarının çalışmaları olduğu ve bunun uygulamalarının da derslerde verildiği tespit edilmiştir.

Şu anda uygulanmakta olan eğitim programında yer alan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersler birbirinin devamı niteliğindedir önerisine öğretim elemanlarının % 33'ü kesinlikle katılıyorum, % 8,3'ü katılıyorum, % 25'i az katılıyorum, % 33'ü katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.42 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının şu anda uygulanmakta olan eğitim programında yer alan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersler birbirinin devamı niteliğinde olduğunu düşündükleri söylenebilir. İncelenen üniversitelerin ders programlarında alan konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin genellikle iki dönem olduğu, sadece bir üniversitede dört dönem okutulduğu görülmektedir. Derslerin isimleri, içerikleri ve derslerde işlenen konulara bakıldığında da bu anket sonucundan elde edilen verileri desteklediği görülmektedir.

Eğitim programında şu anda mevcut bulunan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri destekleyecek başka dersler de yer almalıdır önerisine öğretim elemanlarının % 42'si kesinlikle katılıyorum, % 8,3'ü katılıyorum, % 42'si az katılıyorum, % 8,3'ü katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.83 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının eğitim programında şu anda mevcut bulunan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri destekleyecek başka dersler de yer almalıdır görüşünde oldukları söylenebilir.

Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı eğitiminde konservasyon ve restorasyon derslerini yürüten öğretim elemanları ile yapılan karşılıklı görüşme sonucunda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin içeriğine ilişkin görüşleri Tablo 17, 18, 19, 20, 21, 22'de gösterilmiştir.

Tablo 17
Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğindeki temel esaslar

Derslerinin içeriğindeki temel esaslar	**f**	**%**
Koruma, onarım, bakım, saklama, depolama v.b. konularda bilgi, beceri ve alışkanlıklara dayalı eğitim	4	33.33
Konservasyon ve restorasyon kavramlarının dünyada ve Türkiye'deki gelişimi	3	25.00
Geleneksel tekstillerin yıpranmasına neden olan etkenler	2	16.67
Güncel ve bilimsel esaslara dayalı, müzecilik bilgilerinin ve tekstil malzeme özelliklerine yer verme	3	25.00
Toplam	**12**	**100**

Tablo 17 incelendiğinde konservasyon ve restorasyon derslerinin içeriğindeki temel esaslarını araştırmaya katılan öğretim elemanları % 33.33 oranında koruma, onarım, bakım, saklama, depolama v.b. konularda bilgi, beceri ve alışkanlıklara dayalı eğitim olarak, % 25 oranında güncel ve bilimsel esaslara dayalı, müzecilik bilgilerinin ve tekstil malzeme özelliklerine yer verme olarak, % 25 oranında güncel ve bilimsel esaslara dayalı, müzecilik bilgilerinin ve tekstil malzeme özelliklerine yer verme olarak % 16 oranında geleneksel tekstillerin yıpranmasına neden olan etkenler olarak tanımlamışlardır.

Binan'a göre; restorasyon eylemi, kuramı ve uygulaması ile bir bütündür. Kuramsal yaklaşımı, temel ilkeleri, felsefesi olmayan bir restorasyon uygulaması olamaz; uygulamayı, süreç, malzeme, kullanıcı ihtiyaçları ve ülkesel koşullar açısından göz önüne almayan ve öngörmeyen bir kuramsal yaklaşım da olamaz (Binan, 1994). Öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler sonucunda da ders içeriklerinin, Türkiye'de önemli bir kullanım alanına sahip, aynı zamanda da tarihi ve kültürel miras olarak da değerli olan geleneksel tekstil ürünlerinin, bu temel ilkeler doğrultusunda yerleştirildiğini görmekteyiz.

Tablo 18
Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğini bilgi düzeyinde ağırlık verilen konular

Bilgi düzeyinde (bilişsel davranış düzeyinde) ağırlık verilen konular	**f**	**%**
Konuyla ilgili terim ve kavramların bilgisi,	6	10.91
Konservasyon ve restorasyon konularının tarihsel gelişimi,	6	10.91
Tekstil ürünlerinde konservasyon ve restorasyon konularının sınıflandırılması,	6	10.91
Kullanılacak araç ve gereç özelliklerinin açıklanması,	5	9.09
Kullanılacak tekniklerin sınıflandırılması ve özelliklerinin belirlenmesi,	5	9.09
Korunacak veya onarılacak ürünlerin özelliklerinin tespit edilmesindeki tekniklerin açıklanması,	6	10.91
Yapılacak çalışmalardaki standartların tespit edilmesi veya mevcut standartların öğretilmesi,	4	7.27
Malzeme, teknik ve desen bilgisi	6	10.91
Seminer ve proje çalışmalarına ağırlık verilmesi	3	5.45
Tekstillerin depolanma yöntemleri, depolamada doğru malzemenin seçimi	4	7.27
Müzelerde kullanılan konservasyon teknik bilgisi	4	7.27
Müzelerde kullanılan restorasyon teknik bilgisi	3	5.45
Toplam	**55**	**100**

Konservasyon ve restorasyon derslerinin içeriğinin bilgi düzeyinde ağırlık verilen konuları araştırmaya katılan öğretim elemanlarına sorulduğunda katılımcıların tamamı (%10.91 oranıyla) konuyla ilgili terim ve kavramların bilgisi, konservasyon ve restorasyon konularının tarihsel gelişimi, tekstil ürünlerinde konservasyon ve restorasyon konularının sınıflandırılması, korunacak veya onarılacak ürünlerin özelliklerinin tespit edilmesindeki tekniklerin açıklanması, malzeme, teknik ve desen bilgisi olarak sıralamıştır. % 9.09 oranıyla kullanılacak araç ve gereç özelliklerinin açıklanması, kullanılacak tekniklerin sınıflandırılması ve özelliklerinin belirlenmesi olarak açıklanmıştır. % 7.27 oranında yapılacak çalışmalardaki standartların tespit edilmesi veya mevcut standartların öğretilmesi, tekstillerin depolanma yöntemleri, depolamada doğru malzemenin seçimi, müzelerde kullanılan konservasyon teknikleri ve yöntemleri olarak belirtilmiştir. % 5.45 ise müzelerde kullanılan restorasyon teknikleri ve yöntemleri olarak ifade edilmiştir.

Serdaroğlu, (2006) "Restorasyona Genel Kavramsal Bakış" isimli yüksek lisans çalışmasında da belirttiği gibi; herhangi bir restorasyon eyleminde bulunmadan önce yapacağı uygulamayı sağlıklı bir şekilde oluşturabilmek için kavramsal sorgulama yapmak durumundadır. Ancak bu sorgulamanın neticesinde restorasyon nesnesi üstünde yapacağı müdahalenin bir anlamı olur. Elinde kavramsal araçları hazır olan restoratör, farklı koşullara sahip bir restorasyon nesnesiyle karşılaştığında, nesneyi kavramsal çözümlemeden geçirebilir. Kuramı oluşturan ilkeler, restoratöre yapılması gereken müdahalenin nasıl olması gerektiğini söyler. Yöntem bakımından doğru yapılmış bir çözümlemenin sonunda ortaya konan uygulama, konunun uzmanları tarafından da kabul edilen bir çalışma olacaktır. Öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler doğrultusunda konservasyon ve restorasyon derslerinin içeriğinin bilgi düzeyinde oldukça detaylı hazırlanmaya çalışıldığını görmekteyiz. Öğretim elemanlarından elde edilen bu bulgular da Serdaroğlu'nun düşünceleri ile paralellik göstermektedir.

Tablo 19
Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğine beceri düzeyinde ağırlık verilen konular

Beceri düzeyinde (bilişsel davranış düzeyinde) ağırlık verilen konular	**f**	**%**
Restorasyon ve konservasyon uygulamalarının analiz tekniği ile öğreterek beceri düzeyleri geliştirmelerinin sağlanması	6	14.63
Teorik bilgilerin uygulamaya aktarılmasının sağlanması,	6	14.63
Restorasyon ve konservasyon uygulamalarının işlem ve işlem basamaklarına ayrılmasının sağlanması	6	14.63
Restorasyon ve konservasyon tekniklerin ürünün özelliğine göre uygulanması	5	12.20
Renklendirmede ayrıntıların ve renk tonlamalarının vurgulanması,	5	12.20
Motiflerin gerçek boyut, form, kompozisyon şekillerinin irdelenmesi,	6	14.63
Standartlara uygun becerinin geliştirilmesi,	3	7.32
Uygulamanın birebir sorunlu ürün üzerinde gösterilmesi	2	4.88
Uygulamanın laboratuar ortamında gerçekleştirilmesi	2	4.88
Toplam	**41**	**100**

Konservasyon ve restorasyon derslerinin içeriğine beceri düzeyinde ağırlık verilen konuları araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tamamı (% 14.63) restorasyon ve konservasyon uygulamalarının analiz tekniği ile öğreterek beceri düzeyleri geliştirmelerinin sağlanması, teorik bilgilerin uygulamaya aktarılmasının sağlanması, restorasyon ve konservasyon uygulamalarının işlem ve işlem basamaklarına ayrılmasının sağlanması, motiflerin gerçek boyut, form, kompozisyon şekillerinin irdelenmesi olarak sıralamışlardır. Katılımcıların çoğunluğu ise % 12.20 ile restorasyon ve konservasyon tekniklerin ürünün özelliğine göre uygulanması, renklendirmede ayrıntıların ve renk tonlamalarının vurgulanması olarak ifade etmişlerdir. Bu ifadeleri % 7.32 ile standartlara uygun becerinin geliştirilmesi, % 4.88 ile de uygulamanın birebir sorunlu ürün üzerinde gösterilmesi, uygulamanın laboratuar ortamında gerçekleştirilmesi olarak belirtmişlerdir.

I. Ulusal Taşınabilir Kültür Varlıkları Konservasyonu ve Restorasyonu Kolokyumu'nda Küçük'ün sunduğu "Türkiye'de Restorasyon Eğitimi Sorunları ve Sonuçları" başlıklı bildiride de bahsedildiği gibi restorasyon eğitimi temel eğitim ve uygulamalı eğitim olmak üzere iki basamaktan oluşmakta Uygulamalı eğitim; restorasyon eğitimi alan bir öğrenciyi pratik çalışma yapabilecek ve mesleki alanda teknolojiye bağlı olarak ortaya çıkan yenilikleri takip ederek kendisini sürekli gelişme bilincini kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle okulda verilen eğitim süresince başlatılan pratik çalışma zaman içerisinde kişinin becerisini geliştirmesi ve gelişen teknoloji ile her yıl yeni yöntemler devreye girdiğinde restoratör için ömür boyunca devam eden bir eğitim anlamındadır. (Küçük, 2000). İncelemeye alınan üniversitelerin programlarında yer alan ilgili derslerin içerikleri ve bir dönemde işlenen konuları içeren 14 – 15 haftalık ders işleyiş planları (Ek 2) baktığımızda (Tablo 1, 2, 3, 4, 5, 6) da çoğunun bu iki prensibi göz önünde bulundurduğunu görüyoruz.

Tablo 20
Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğini tutum ve davranış düzeyinde ağırlık verilen konular

Tutum ve davranış düzeyinde ağırlık verilen konular	**f**	**%**
Bir tekstil ürününe yapılacak müdahalenin gerçekten faydalı olacaksa yapılması, yoksa el sürülmemesi veya işin ehline bırakılmasının gerekliliğine inanma	6	18.75
Çalışma süresinin yapılacak onarımla uyumlu olması	6	18.75
Uygulamalarda pratik çalışma	2	6.25
Ekonomik çalışma	3	9.38
Çalışmalarda orijinal yapıya önem verme	6	18.75
Standartlara uymanın önemini vurgulama	6	18.75
Kültürel miras niteliği taşıyan örneklere nasıl bakıldığı, nasıl bakılması gerektiğine önem verme	3	9.38
Toplam	**32**	**100**

Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğini tutum ve davranış düzeyinde ağırlık verilen konuları araştırmaya katılan öğretim elemanları %18.75 oranında bir tekstil ürününe yapılacak müdahalenin gerçekten faydalı olacaksa yapılması, yoksa el sürülmemesi veya işin ehline bırakılmasının gerekliliği, çalışma süresinin yapılacak onarımla uyumlu olması, çalışmalarda orijinal yapıya önem verme, standartlara uymanın önemini vurgulama olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca % 9.38 oranında ekonomik çalışma, kültürel miras niteliği taşıyan örneklere nasıl bakıldığı, nasıl bakılması gerektiğine önem verme olarak, % 6.25 oranında da uygulamalardaki pratiklik olarak sıralamışladır. Sayın Tunçoku (2007) "Günümüzde Koruma-Restorasyon Çıkmazı" başlıklı makalesinde; önemli olanın, eserin bozulmuşunun ya da kopyasının değil, aslının yaşatılması; bu eserlerin kolayca 'tahrifat' yapamadığımız nüfus hüviyet cüzdanlarımız olduğu; eskiyle yaşamanın bir erdem ve ayrıcalık olduğu konusunda, ilgili tüm kurumların ve özellikle halkımızın bilgilendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Küçük (2000) "İdeal restorasyon eğitiminin temelinde yatan ilkenin; esere yapılan her müdahale yapan kişinin ve dönemin damgasını vuracağından eserin özgünlüğünü bir nebze de olsa yitirmesine neden olacağından esere yapılacak müdahale minimum düzeyde olmalıdır. Ancak bizde verilen eğitimin temelinde müdahaleci taraf daha ağır basmaktadır. Bu nedenle de genellikle yapılan uygulamalar restorasyon adı altında renovasyon uygulaması haline dönüşmektedir." demektedir. Bu doğrultuda incelendiğinde öğretim

elemanlarından elde edilen verilerin yukarıda değinilen konularla paralellik gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 21
İçerik oluştururken daha önce uygulanan (yurt dışı veya yurt dışındaki üniversitelerde) örnek programlardan faydalanma

Örnek programlardan faydalanma	**f**	**%**
Ders programlarının içeriğinin oluşturulmasında konu ile ilgili kurum ve kuruluşlar incelenmiş ve ülkemizdeki geleneksel tekstillerin durumu da göz önünde bulundurulmuştur.	6	100
Toplam	**6**	**100**

Öğretim elemanlarına içerik oluştururken daha önce uygulanan (yurt dışı veya yurt dışındaki üniversitelerde) örnek programlardan faydalanıp faydalanmadıklarını sorduğumda katılımcılarım tamamı da "Ders programlarının içeriğinin oluşturulmasında konu ile ilgili kurum ve kuruluşlar incelenmiş ve ülkemizdeki geleneksel tekstillerin durumu da göz önünde bulundurulmuştur" cevabını vermişlerdir.

Yurtdışı eğitim kuruluşlarındaki konservasyon eğitimi hakkında Bingöl (1999) "Yurtiçi ve Yurt Dışında Konservasyon" başlıklı çalışmasında konservasyon eğitiminin; genel olarak yüksekokullarda, az sayıda da olsa fakülte, arkeoloji enstitüsü, akademi ve bölümlerde verildiğini, eğitim konularının oluşturulmasında tek bir konudan oluşan eğitimlerin yanı sıra, hemen hemen taşınır kültür varlıklarının tümünü konu alan eğitim programların olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca; yurt dışında eğitim konularının genelde Avrupa'da çok daha yaygın olarak karşılaşılan yağlıboya tablo, duvar resmi, ahşap, kitap, deri, tekstil konularında yoğunlaştığını ifade etmektedir. Ülkemizdeki Güzel Sanatlar Fakültelerinin Geleneksel Türk El Sanatları Programları incelendiğinde Tezhip, Çini ve Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı bünyesinde verilen restorasyon ve konservasyon ile ilgili derslerde duvar resmi, kitap, tekstil v.b. konularda eğitimin gerçekleştirildiği gözlenmektedir.

Tablo 22
Konservasyon ve Restorasyon derslerinin amaç ve içerik uyumu

Konservasyon ve Restorasyon derslerinin amaç ve içerik uyumu	**f**	**%**
Eğitim ortamının yeterli olmamasından dolayı uyum yeterince gerçekleşmemektedir.	4	33.33
Ders içerikleri amaçlara yönelik hazırlandığı için uyum sağlanmaktadır.	2	66.67
Toplam	**6**	**100**

Araştırmaya katılan öğretim elemanları konservasyon ve restorasyon derslerinin amaç ve içerik uyumuna ilişkin görüşlerine baktığımızda %66.67'si oranla ders içerikleri amaçlara yönelik hazırlandığı için uyum sağlandığını ifade ederken % 33.33'ü ise eğitim ortamının yeterli olmamasından dolayı uyum yeterince gerçekleşmediğini ifade etmişlerdir. Araştırma sırasında yapılan görüşme ve gözlemler sonucunda da eğitim ortamını sadece bir üniversitenin sağlayabildiği tespit edilmiştir.

Tablo 23
Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Uygulanan Öğretim Yöntemlerine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Katılma Dereceniz / Öğretim Elemanlarının Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Uygulanan Öğretim Yöntemleri İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde konular, eser üzerinde uygulama yapılarak anlatılıyor	2	17	3	25	5	42	2	17	0	0	12	100	3.42
Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde, yanlış restorasyon yapımını ve hatalı malzeme kullanımını önlemek için yeterli teknik bilgi veriliyor.	3	25	5	42	3	25	1	8.3	0	0	12	100	3.83
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular ile ilgili yeterince araştırma ödevi veriliyor.	3	25	3	25	4	33	2	17	0	0	12	100	3.58
Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde konular işlenirken bol bol örneklere yer veriliyor.	1	8.3	3	25	1	8.3	6	50	1	8.3	12	100	2.75
Restore edilecek bir tekstil ürününün lif ve boya yapısının analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor.	1	8.3	1	8.3	2	17	4	33	4	33	12	100	2.25
Konservasyon ve restorasyon alanında öğrenciye staj yapma olanağı veriliyor.	0	0	2	17	3	25	4	33	3	25	12	100	2.33
Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde öğrencilere bu alanda iyi yetişmesi için uygun yöntem ve teknik kullanılıyor.	1	8.3	4	33	4	33	3	25	0	0	12	100	3.25
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrencilere derse katılımına olanağı veriliyor	2	17	3	25	6	50	1	8.3	0	0	12	100	3.50
Tekstil restorasyonunda kullanılan analiz yöntemleri yeterince uygulanıyor.	2	17	2	17	6	50	0	0	2	17	12	100	3.17
Genel Aritmetik Ortalama	3.12												

Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde konular, eser üzerinde uygulama yapılarak anlatılıyor önerisine öğretim elemanlarının % 17'i kesinlikle katılıyorum, % 25'i katılıyorum, % 42'si az katılıyorum, % 17'i katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.42 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konuların, eser üzerinde uygulama yapılarak anlatıldığını düşündükleri söylenebilir. Kökten (1999) "Türkiye'de Taşınabilir Kültür Varlıkların Konservasyonu Üzerine Eğitim Veren Kurum Mezunlarının Eğitim Ve Uygulama Sürecindeki Yeri" başlıklı makalesinde; objenin maddesel ve teknolojik özellikleri kadar, yapısını ve taşıdığı dekoratif öğeleri özgün niteliklerine bağlı kalarak korumak; bozulmasına yol açan nedenleri ve etkileri açığa çıkarmak; en uygun ve etkili koruma yöntem ve malzemelerini saptayarak, objeye uygulamak gerektiğini vurgulamıştır. Konservatörün ise; arkeolojik ve tarihi dönemlerin sanatsal, estetik, teknolojik özellikleri konusunda bilgi sahibi olması kadar, gelişmiş bir el becerisi ve göz hafızası da gerektiren bir bilim dalı olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda öğretim elemanlarının uygulamaya önem verdikleri ve dersleri uygulama yaparak anlattıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yanlış restorasyon yapımını ve hatalı malzeme kullanımını önlemek için yeterli teknik bilgi veriliyor önerisine öğretim elemanlarının % 25'i kesinlikle katılıyorum, % 42'si katılıyorum, % 25'i az katılıyorum, % 8.3'ü katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.83 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yanlış restorasyon yapımını ve hatalı malzeme kullanımını önlemek için yeterli teknik bilgi verildiği görüşünde oldukları söylenebilir. Yukarıda da belirtildiği gibi konservasyon ve restorasyonun her alanında uygulama çok önem taşımaktadır. Doğru uygulamaların yapılabilmesi için de doğru malzeme kullanımını ve yeterli teknik bilgiye gereksinim vardır. Öğretim elemanlarından elde edilen veriler bunun derslerde sağlandığını göstermektedir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular ile ilgili yeterince araştırma ödevi veriliyor önerisine öğretim elemanlarının % 25'i kesinlikle katılıyorum, % 25'i katılıyorum, %33'ü az katılıyorum, %17'si katılmıyorum

cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.58 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular ile ilgili yeterince araştırma ödevi verildiğini düşündükleri söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular işlenirken bol bol örneklere yer veriliyor önerisine öğretim elemanlarının % 8.3'ü kesinlikle katılıyorum, % 25'i katılıyorum, % 8.3'ü az katılıyorum, % 50'si katılmıyorum, % 8.3'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.75 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular işlenirken bol bol örneklere yer verildiği görüşüne çok katılmadıkları söylenebilir. Öğretim elemanlarının çoğu yapılan görüşmelerde özellikle laboratuar ortamında gerçekleştirilmesi gereken uygulama örneklerine yeteri kadar ulaşılamadıklarını bu yüzden de derslerde bol örneğin gösterilemediğini dile getirmişlerdir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restore edilecek bir tekstil ürününün lif ve boya yapısının analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor önerisine öğretim elemanlarının % 8.3ü'si kesinlikle katılıyorum, % 8.3'ü katılıyorum, % 17'si az katılıyorum, % 33'ü katılmıyorum, % 33'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.25 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının restore edilecek bir tekstil ürününün lif ve boya yapısının analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretildiği düşüncesine katılmadıkları söylenebilir. Restore edilecek tekstil ürününün lif ve boya yapısının analizlerle incelenebilmesi için, gerekli alt yapı ve donanıma sahip laboratuar ortamının oluşması şarttır. Öğretim elemanları karşılıklı görüşmeler ve gözlemler sonucunda çoğu üniversitede böyle bir donanımdan bahsetmek pek mümkün değildir. Öğretim elemanlarından elde edilen anket sonucu da bunun gerçekleştirilemediğini göstermektedir.

Konservasyon ve restorasyon alanında öğrenciye staj yapma olanağı veriliyor önerisine öğretim elemanlarının % 17'si katılıyorum, % 25'i az katılıyorum, % 33'ü katılmıyorum, % 25'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.33 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan

öğretim elemanlarının çoğunluğunun konservasyon ve restorasyon alanında öğrenciye staj yapma olanağı verildiği görüşüne sahip olmadıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde öğrencilere bu alanda iyi yetişmesi için uygun yöntem ve teknik kullanılıyor önerisine öğretim elemanlarının % 8.3'ü kesinlikle katılıyorum, % 3'ü katılıyorum, % 33'ü az katılıyorum, % 25'i katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.25 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuç, katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde öğrencilere bu alanda iyi yetişmesi için uygun yöntem ve teknik kullanıldığı görüşüne az katıldıklarını göstermektedir. Anketten elde edilen diğer bilgiler ve öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler doğrultusunda, donanımlı bir eğitim ortamına sahip olunamaması nedeniyle çoğu üniversitede konservasyon ve restorasyon ile ilgili yöntem ve uygulamaların daha çok teorik bilgi olarak verildiği ve uygulamaya dönüştürülemediği söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrencilere derse katılımına olanağı veriliyor önerisine öğretim elemanlarının % 17'si kesinlikle katılıyorum, % 25'i katılıyorum, % 50'si az katılıyorum, % 8.3'ü katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.50 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrencilere derse katılıma olanağı veriliyor önerisine katıldıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde tekstil restorasyonunda kullanılan analiz yöntemleri yeterince uygulanıyor önerisine öğretim elemanlarının % 17'si kesinlikle katılıyorum, % 17'si katılıyorum, % 50'si az katılıyorum, % 17'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.17 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde tekstil restorasyonunda kullanılan analiz yöntemleri yeterince uygulandığı görüşüne az katıldıkları söylenebilir.

Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı eğitiminde konservasyon ve restorasyon derslerini yürüten öğretim elemanları ile yapılan karşılıklı görüşme sonucunda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde uygulanan öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri Tablo, 24, 25, 26, 27'de gösterilmiştir.

Tablo 24
Konservasyon ve restorasyon derslerinde kullanılan yöntemler

Konservasyon ve restorasyon derslerinde kullanılan yöntemler	**f**	**%**
Anlatım	6	33.33
Demonstrasyon	6	33.33
Tartışma	6	33.33
Toplam	**18**	**100**

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının hepsi de konservasyon ve restorasyon derslerinde kullanılan yöntemleri anlatım, demostrasyon ve tartışma olarak sıralamışlardır. Yüksel Özden "Öğrenme Ve Öğretme" kitabında; yöntemi, bir konuyu öğrenmek veya öğretmek için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yol, tekniği ise, öğretim etkinliği için başvurulması gereken beceri, işlem ya da yol olarak tanılamaktadır. Öğretim yöntemlerini tartışma, anlatım, problem çözme ve proje olarak sınıflandırmaktadır (Özden, 2000: 155–193). Elde edilen sonuçlar da Özden'nin sınıflndırmaları ile paralellik göstermektedir.

Tablo 25
Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerine karşı ilgi düzeylerini (duyuşsal davranışlarını) geliştirebilmek için kullanılan öğretim yöntemleri

Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerine karşı ilgi düzeylerini (duyuşsal davranışlarını) geliştirebilmek için kullanılan öğretim yöntemleri	**f**	**%**
Tartışma	6	37.50
Pekiştirme	6	37.50
Sergileme	4	25.00
Toplam	**16**	**100**

Tablo 25 incelendiğinde Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerine karşı ilgi düzeylerini (duyuşsal davranışlarını) geliştirebilmek için kullanılan öğretim yöntemlerini araştırmaya katılan öğretim elemanları % 37.50 oranında tartışma, pekiştirme, % 25 oranında ise sergileme yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 26

Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerine karşı beceri düzeylerini (psikomotor davranışlarını) geliştirebilmek için kullanılan öğretim yöntemleri

Beceri düzeylerini (psikomotor davranışlarını) geliştirebilmek için kullanılan öğretim yöntemleri	**f**	**%**
Demonstrasyon	6	30.00
Anlatım	6	30.00
Sunum	4	20.00
Sergileme	4	20.00
Toplam	**20**	**100**

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının hepsi de (%30 oranıyla) öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerine karşı ilgi düzeylerini (duyuşsal davranışlarını) geliştirebilmek için demostrasyon ve anlatım yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Sunum ve sergileme yöntemlerini ise %20 oranında kullanılmaktadır.

Tablo 27
Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerindeki bilgi düzeylerini (bilişsel davranışlarını) geliştirebilmek için kullanılan öğretim yöntemleri

Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerindeki bilgi düzeylerini (bilişsel davranışlarını) geliştirebilmek için kullanılan öğretim yöntemleri	**f**	**%**
Anlatım	6	42.86
Sunum	4	28.57
Sergileme	4	28.57
Toplam	**14**	**100**

Tablo 27 incelendiğinde öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerindeki bilgi düzeylerini (bilişsel davranışlarını) geliştirebilmek için kullanılan öğretim yöntemlerini araştırmaya katılan öğretim elemanları % 42.86 oranında anlatım % 28.57 oranında ise sunum ve sergileme yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Karşılıklı görüşme yapılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon derslerinde anlatım, demonstrasyon ve tartışma yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerine karşı ilgi

düzeylerini geliştirebilmek için tartışma, pekiştirme ve sergileme yöntemlerini, ilgi düzeylerini geliştirebilmek için demonstrasyon, anlatım, sunum ve sergileme yöntemlerini, bilgi düzeylerini geliştirebilmek için ise anlatım, sunum ve sergileme yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir.

Tablo 28Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Kullanılan Öğretim Materyallerine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Katılma Dereceniz / Öğretim Elemanlarının Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Kullanılan Öğretim Materyallerine İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, günümüzde yapılan yanlış restorasyonlar ve hatalı kullanılan malzemeler üzerinde yeterince duruluyor.	2	17	4	33	4	33	1	8.3	1	8.3	12	100	3.42
Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde malzemeler yeterince tanıtılıyor.	4	33	4	33	3	25	1	8.3	0	0	12	100	3.92
Restore edilecek bir tekstil ürünü analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor.	1	8	0	0	4	33	7	58	0	0	12	100	2.58
Restorasyon ve Konservasyon dersleri ile ilgili kaynaklar yeterlidir.	0	0	2	17	4	33	5	42	1	8.3	12	100	2.58
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenişinde görsel iletişim araçları kullanılıyor.	3	25	2	17	4	33	2	17	1	8.3	12	100	3.33
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, uygulama yaparken kullanılacak malzemelerin nereden ve nasıl temin edileceği öğretiliyor.	2	17	3	25	4	33	2	17	1	8.3	12	100	3.25
Konservasyon ve restorasyon alanında çalışmalar yapan yerlere teknik geziler düzenleniyor.	1	8.3	3	25	4	33	3	25	1	8.3	12	100	3.00
Günümüzde, konservasyon ve restorasyon alanında, ulusal ve uluslararası düzeyde konferans, panel ya da sempozyum gibi etkinlikler yeterince düzenleniyor.	1	8.3	0	0	3	25	7	58	1	8.3	12	100	2.42
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrenciler alanla ilgili kaynaklara ulaşma konusunda yeterince yönlendiriliyor.	3	25	1	8.3	7	58	1	8.3	0	0	12	100	3.50
Fakülte kütüphanesinde konservasyon ve restorasyonla ilgili kaynaklar yeterlidir.	0	0	0	0	4	33	5	42	3	25	12	100	2.08
Bölümde, öğrencilerin faydalanabileceği alan ile ilgili kitap, tez, seminer notları, araştırma ödevleri, slayt, fotoğraf gibi kaynakların derlendiği bir arşiv bulunuyor.	0	0	1	8.3	3	25	5	42	3	25	12	100	2.17
Genel Aritmetik Ortalama	2.63												

Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde günümüzde yapılan yanlış restorasyonlar ve hatalı kullanılan malzemeler üzerinde yeterince duruluyor önerisine öğretim elemanlarının %17'i kesinlikle katılıyorum, % 33'ü katılıyorum, % 33'ü az katılıyorum, % 8.3'ü katılmıyorum, % 8.3'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.42 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde günümüzde yapılan yanlış restorasyonlar ve hatalı kullanılan malzemeler üzerinde yeterince durulduğu görüşüne katıldıkları söylenebilir. Sayın Mete Tapan'ın "Korumacılık Üzerine İlke ve Görüşler" isimli makalesinde de belirttiği gibi; büyük bir tarih bilgisiyle ve laboratuar ortamında yetişen batılı restoratörlerin yanında bizim restoratörlerimizin büyük bir bölümü kendilerini uygulama aşamasında yetiştirme çabası içindedirler. Bu durum da ister istemez yanlış uygulama yapmalarına neden olmaktadır (Tapan, 2007) diye bahsetmektedir. Yapılan araştırmada da ileride yanlış uygulamaları önlemek, geleneksel yapıya bozmamak ve yozlaşmaya meydan vermemek için hatalı uygulamalar üzerinde özellikle durulduğu dikkati çekmektedir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde malzemeler yeterince tanıtılıyor önerisine öğretim elemanlarının % 33'ü kesinlikle katılıyorum, % 33'ü katılıyorum, % 25'i az katılıyorum, % 8.3'ü katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.92 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde malzemeler yeterince tanıtılıyor görüşünde oldukları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restore edilecek bir tekstil ürünü analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor önerisine öğretim elemanlarının % 8'i kesinlikle katılıyorum, % 33'ü az katılıyorum, % 58'i katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.58 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili restore edilecek bir tekstil ürünü analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor görüşüne katılmadıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili kaynaklar yeterlidir önerisine öğretim elemanlarının % 17'i katılıyorum, % 33'ü az katılıyorum, % 42'si katılmıyorum, %

8.3'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.58 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili kaynakların yetersiz olduğunu düşündükleri söylenebilir. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen literatür taramasında geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili kaynaklardan ziyade daha çok mimari restorasyonla ilgili kaynaklara rastlanmıştır. Kaynak konusunda yaşanan sıkıntıyı öğretim elemanlarının görüşleri de desteklemektedir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restore işlenişinde görsel iletişim araçları kullanılıyor önerisine öğretim elemanlarının % 25'i kesinlikle katılıyorum, % 17'si katılıyorum, % 33'ü az katılıyorum, % 17'si katılmıyorum, % 8.3'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.33 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restore işlenişinde görsel iletişim araçları kullanıldığı söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, uygulama yaparken kullanılacak malzemelerin nereden ve nasıl temin edileceği öğretiliyor önerisine öğretim elemanlarının % 17'si kesinlikle katılıyorum, % 25'i katılıyorum, % 33'ü az katılıyorum, % 17'si katılmıyorum, % 8.3'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.25 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının çoğunluğunun konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, uygulama yaparken kullanılacak malzemelerin nereden ve nasıl temin edileceği öğretiliyor görüşüne az katıldıkları söylenebilir. Öğretim elemanları ile yapılan görüşmelerde, çoğu bulundukları ortam ve koşullar yüzünden uygulama yapacakları malzemeyi temin etmekte zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Bu da öğrencilerin uygulama yaparken kullanılacak malzemelerin nereden ve nasıl temin edileceği konusunda yönlendirilemediklerini göstermektedir.

Konservasyon ve restorasyon alanında çalışmalar yapan yerlere teknik geziler düzenleniyor önerisine öğretim elemanlarının % 8.3'ü kesinlikle katılıyorum, % 25'i katılıyorum, % 33'ü az katılıyorum, % 25'i katılmıyorum, % 8.3'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.00 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve

restorasyon i alanında çalışmalar yapan yerlere teknik geziler düzenleniyor görüşüne çok katılmadıkları söylenebilir.

Günümüzde, konservasyon ve restorasyon alanında, ulusal ve uluslararası düzeyde konferans, panel ya da sempozyum gibi etkinlikler yeterince düzenleniyor önerisine öğretim elemanlarının % 8.3'ü kesinlikle katılıyorum, % 25'i az katılıyorum, % 58'i katılmıyorum, % 8.3'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.42 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının günümüzde, konservasyon ve restorasyon alanında, ulusal ve uluslararası düzeyde konferans, panel ya da sempozyum gibi etkinlikler yeterince düzenlenmediği düşüncesinde oldukları söylenebilir. Yapılan literatür çalışmaları doğrultusunda taşınabilir kültür varlıklarının restorasyon ve konservasyonu ile ilgili konuları içine alan 2000 yılında düzenlenen "Ulusal Taşınabilir Kültür Varlıkları Konservasyonu ve Restorasyonu Kolokyumu" ile 1999 yılında düzenlenen "1. Ulusal Restorasyon Eğitimi Sempozyumu" çalışma tespit edilmiştir. Konservasyon ve restorasyon ile ilgili diğer çalışmaların daha çok taşınmaz kültür varlıkları üzerine yapıldığı dikkat çekicidir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrenciler alanla ilgili kaynaklara ulaşma konusunda yeterince yönlendiriliyor önerisine öğretim elemanlarının % 25'i kesinlikle katılıyorum, %8.3'ü katılıyorum, % 58'i az katılıyorum, % 8.3'ü katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.50 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde öğrenciler alanla ilgili kaynaklara ulaşma konusunda yeterince yönlendiriliyor görüşüne sahip oldukları söylenebilir.

Fakülte kütüphanesinde konservasyon ve restorasyonla ilgili kaynaklar yeterlidir önerisine öğretim elemanlarının % 33'ü az katılıyorum, % 42'si katılmıyorum, % 25'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.08 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının fakülte kütüphanesinde konservasyon ve restorasyonla ilgili kaynaklarının yetersiz olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Bölümde, öğrencilerin faydalanabileceği alan ile ilgili kitap, tez, seminer notları, araştırma ödevleri, slayt, fotoğraf gibi kaynakların derlendiği bir arşiv

bulunuyor önerisine öğretim elemanlarının % 8,3'ü katılıyorum, % 25'i az katılıyorum, % 42'si katılmıyorum, % 25'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.17 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının bölümde, öğrencilerin faydalanabileceği alan ile ilgili kitap, tez, seminer notları, araştırma ödevleri, slâyt, fotoğraf gibi kaynakların derlendiği bir arşiv bulunuyor görüşüne çok katılmadıkları söylenebilir. Yapılan görüşme ve gözlem sonucunda böyle bir arşive sadece bir üniversitenin sahip olduğu belirlenmiştir. Bu üniversitede yapılan bütün çalışmaların bilgisayar ortamına aktarıldığı, derslerde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı eğitiminde konservasyon ve restorasyon derslerini yürüten öğretim elemanları ile yapılan karşılıklı görüşme sonucunda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde kullanılan öğretim materyallerine ilişkin görüşleri Tablo, 29, 30, 31, 32'de gösterilmiştir.

Tablo 29
Konservasyon ve Restorasyon derslerinin işleniş biçimi hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşleriniz

Derslerin işleniş biçimi hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşleri	**f**	**%**
Teorik bilgilerin birçoğunun ortamdan dolayı uygulamaya dönüştürülememekte	5	35.71
Kaynak yetersizliği (yayınlanmış kitap eksikliği)	1	7.14
Çalışmalarda geleneksel yapıya önem verilmekte	4	28.57
Zaman zaman bilgi ve beceriyi aktarma süresinin uzun oluşu öğrencinin dikkatini olumsuz etkilemekte	2	14.29
Güncel korumaya yönelik olumlu olumsuz örnekler ilgiyi daha da arttırmakta	2	14.29
Toplam	**14**	**100**

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına konservasyon ve restorasyon derslerinin işleniş biçimi hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşleri sorulduğunda % 35.71 oranında teorik bilgilerin birçoğunun ortamdan dolayı uygulamaya dönüştürülemediği, % 28.57 oranında çalışmalarda geleneksel yapıya önem verildiği, % 14.29 oranında zaman zaman bilgi ve beceriyi aktarma süresinin uzun oluşu öğrencinin dikkatini olumsuz etkilediği, güncel korumaya yönelik olumlu olumsuz

örneklerin ilgiyi daha çok arttırdığı, % 7.14 kaynak yetersizliği (yayınlanmış kitap eksikliği) yüzünden olumsuz etkilendiği ifadelerini kullanmışlardır.

Tablo 30
Konservasyon ve Restorasyon derslerini işlerken bilgi düzeylerini geliştirmek için kullanılan öğretim materyalleri

Bilgi düzeylerinin geliştirilmesi için kullanılan öğretim materyalleri	**f**	**%**
Power Poınt, slâyt v.b.gösterileri.	6	33.33
Hazırlanmış Seminer ve proje çalışması örnekleri	4	22.22
Tahrip olmuş geleneksel tekstil örnekleri	2	11.11
Kaynak kitap, dergi v.b. literatür çalışması	6	33.33
Toplam	**18**	100

Öğretim elemanlarının tamamı (% 33.33) konservasyon ve restorasyon derslerini işlerken bilgi düzeylerini geliştirmek için öğretim materyali olarak Power Poınt, slâyt v.b.gösterileri ve kaynak kitap, dergi v.b. literatür çalışmalarını kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bunu sırayla hazırlanmış seminer ve proje çalışması örnekleri (% 22.22) ve tahrip olmuş geleneksel tekstil örnekleri (% 11.11) takip etmektedir. Araştırma ile ilgili literatür taraması yapıldığında ve araştırmaya destek veren öğretim elemanlarının yayınları incelendiğinde sadece iki öğretim elemanının konservasyon ve restorasyonla ilgili ulusal ve uluslar arası yayını olduğu belirlenmiş ve bu yayınlar tezin gerekli görülen bölümlerinde kullanılmıştır. Ayrıca öğretim elemanlarının derslerde kullanılmak üzere konulara göre ders notu ve literatür taraması yapılarak kaynak listesi oluşturdukları tespit edilmiştir.

Tablo 31
Konservasyon ve Restorasyon derslerini işlerken beceri düzeylerini geliştirmek için kullanılan öğretim materyallerin

Beceri düzeylerinin geliştirilmesi için kullanılan öğretim materyalleri	**f**	**%**
Örnek parça üzerinde uygulama	6	31.58
Onarım atölyelerinde inceleme yapma	4	21.05
Stajlarını konservasyon ve restorasyon konusunda yapma	1	5.26
Kaynak kitap, dergi v.b. literatür inceleme	6	31.58
Restitüsyonunu yaptığı bu ürününün bir bölümünü onarma	2	10.53
Toplam	**19**	100.00

Konservasyon ve Restorasyon derslerini işlerken beceri düzeylerini geliştirmek için kullanılan öğretim materyalleri öğretim elemanları tarafından en çok % 31.58 ile örnek parça üzerinde uygulama ve kaynak kitap, dergi v.b. literatür inceleme olarak tanımlanmıştır. Ayrıca % 25.05 ile onarım atölyelerinde inceleme yapma, % 10.53 ile restitüsyonunu yaptığı bu ürününün bir bölümünü onarma ve % 5.26 ile stajlarını konservasyon ve restorasyon konusunda yapma olarak ifade edilmiştir.

Başaran "Eğitim Psikolojisi" kitabında eğitim programının etkili uygulanması, dolayısıyla sınıfta eğitim ortamının oluşturulması, öğrenim görevine uygun araç ve gerecin kullanılmasına bağlı olduğunu, eğitimde araç gereç kavramı, eğitim programının uygulanmasına aracılık eden canlı, cansız her türden nesneyi kapsadığını söylemektedir (Başaran, 2005).

Tablo 32
Konservasyon ve Restorasyon derslerini işlerken tutum ve davranış düzeylerini geliştirmek için kullanılan öğretim materyalleri

Tutum ve davranış düzeylerinin geliştirilmesi için kullanılan öğretim materyalleri	**f**	**%**
Örnek atölye ortamlarını gösterme	2	16.67
Başarılı çalışmaları gösterme	4	33.33
Dersin önemini vurgulayarak, ileride iş imkânı olanaklarını da göz önünde bulundurmaları ve derse gerekli özeni göstermelerini sağlama	2	16.67
Gözlem ve araştırma yöntemleri kullanma	2	16.67
Teorik bilgiler yanında restitüsyon ve onarım uygulamaları aşamasında gerekli olan araç-gereçleri kullanma	2	16.67
Toplam	**12**	100

Konservasyon ve Restorasyon derslerini işlerken tutum ve davranış düzeylerini geliştirmek için kullanılan öğretim materyali olarak öğretim elemanları tarafından % 33.33 oranıyla en çok başarılı çalışmaları gösterme olarak ifade edilmiştir. Daha sonra ise % 16.67 oranıyla da örnek atölye ortamlarını gösterme, dersin önemini vurgulayarak, ileride iş imkânı olanaklarını da göz önünde bulundurmaları ve derse gerekli özeni göstermelerini sağlama, gözlem ve araştırma yöntemleri kullanma, teorik bilgiler yanında restitüsyon ve onarım uygulamaları aşamasında gerekli olan araç-gereçleri kullanma olarak sıralanmıştır

Tablo 33
Restorasyon ve Konservasyon Dersleri İçin Uygulanan Öğretim Sürelerine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Katılma Dereceniz / Öğretim Elemanlarının Restorasyon ve Konservasyon Dersleri İçin Uygulanan Öğretim Sürelerine İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde bir eğitim yılı içerisinde yeterince uygulama projesi veriliyor.	3	25	2	17	3	25	3	25	1	8.3	12	100	3.25
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin haftalık ders saati dağılımı yeterlidir.	0	0	5	42	3	25	4	33	0	0	12	100	3.08
Anasanat Dalı'ndaki konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin sayısı yeterlidir.	2	17	3	25	3	25	4	33	0	0	12	100	3.25
Genel Aritmetik Ortalama	3.02												

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde bir eğitim yılı içerisinde yeterince uygulama projesi veriliyor önerisine öğretim elemanlarının %25'i kesinlikle katılıyorum, % 17'si katılıyorum, % 25'i az katılıyorum, % 25'i katılmıyorum, % 8,3'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.25 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde bir eğitim yılı içerisinde yeterince uygulama projesi verildiğini düşündükleri söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin haftalık ders saati dağılımı yeterlidir önerisine öğretim elemanlarının % 42'si katılıyorum, %25'i az katılıyorum, % 33'ü katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.08 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin haftalık ders saati dağılımının yeterli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Anasanat Dalı'ndaki konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin sayısı yeterlidir önerisine öğretim elemanlarının % 17'si kesinlikle katılıyorum, % 25'i katılıyorum, % 25'i az katılıyorum, % 33'ü katılmıyorum, cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.25 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının Anasanat Dalı'ndaki konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin sayısı yeterli olduğu görüşüne katıldıkları söylenebilir

Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı eğitiminde konservasyon ve restorasyon derslerini yürüten öğretim elemanları ile yapılan karşılıklı görüşme sonucunda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin öğretim süreleri (ders saati, haftalık ders saati v.b.) ilişkin görüşleri Tablo 34'de gösterilmiştir.

Tablo 34
Konservasyon ve Restorasyon derslerinin sayısı ve bu derslerin haftalık ders saati dağılımı konusundaki olumlu ve olumsuz görüşler

İlgili derslerin haftalık ders saati dağılımı konusundaki olumlu ve olumsuz görüşler	**f**	**%**
Ders saatlerinin teorik ve uygulamaya aktarmada yeterli olmadığı	4	66.66
Konservasyon ve restorasyon eğitiminin ülkemizde yeni olmasından dolayı mevcut programın yeterli olduğu	2	33.33
Toplam	**6**	100

Tablo 34 incelendiğinde öğrencilerin Konservasyon ve Restorasyon derslerinin sayısı ve bu derslerin haftalık ders saati dağılımı konusundaki olumlu ve olumsuz görüşleri araştırmaya katılan öğretim elemanlarına sorulduğunda katılımcıların % 66.66'sı ders saatlerinin teorik ve uygulamaya aktarmada yeterli olmadığını söylerken% 33.33'ü konservasyon ve restorasyon eğitiminin ülkemizde yeni olmasından dolayı mevcut programın yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanlarının anket sonuçlarında ders saati dağılımının ve derslerin sayısının yeterli olduğu tespit edilse de görüşme sonuçlarında ders saatlerinin teorik ve uygulamaya aktarmada yeterli olmadığı görüşü ağır basmaktadır. Sarp Tunçoku'nun "Günümüzde Koruma, Restorasyon Çıkmazı" başlıklı makalesinde de bahsettiği gibi Ülkemiz coğrafi konumu ve içinden geçtiği tarihsel süreç gereği, tarihi eser birikimi açısından pek çok toplumun gıpta ettiği, çeşitlilik ve yoğunluk, dikkat edilmediğinde bugün elimizden çıkmaya başlayan kültürel bir mirastır (Tunçoku, 2007). Bu çeşitlilik ve yoğunluk düşünüldüğünde, ülkemizin esaslı bir bilgi birikimine, iyi örgütlenmiş, restorasyon eğitimi almış bir uzman ordusuna ve araştırma kurumlarına ihtiyacı vardır.

Tablo 35
Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Yapıldığı Derslik/Atölye Donanımına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Katılma Dereceniz / Öğretim Elemanlarının Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Yapıldığı Derslik/ Atölye Donanımına İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin uygulama kısmının işlenebileceği derslikler bulunuyor.	0	0	0	0	3	25	4	33	5	42	12	100	1.83
Anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde araştırma ve uygulamaların gerçekleştirilebileceği tam donanımlı bir restorasyon laboratuarı vardır.	0	0	0	0	0	0	3	25	9	75	12	100	1.25
Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerin işlendiği atölye ortamı sınıf mevcudu için yeterlidir.	1	8.3	1	8.3	4	33	1	8.3	5	42	12	100	2.33
Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerin işlendiği atölyelerde, alanla ilgili teknik araç ve gereçler vardır.	0	0	0	0	4	33	2	17	6	50	12	100	1.83
Atölye ortamı, konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerinin işlenmesi için yeterlidir.	0	0	0	0	3	25	3	25	6	50	12	100	1.75
Genel Aritmetik Ortalama	1.80												

Anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin uygulama kısmının işlenebileceği derslikler bulunuyor önerisine öğretim elemanlarının % 25'i az katılıyorum, % 33'ü katılmıyorum, % 42'nin hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 1.83 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının Anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin uygulama kısmının işlenebileceği derslikler bulunduğu görüşüne katılmadıkları söylenebilir.

Anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde araştırma ve uygulamaların gerçekleştirilebileceği tam donanımlı bir restorasyon laboratuarı vardır önerisine öğretim elemanlarının % 25'i katılmıyorum, % 75'inin hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 1.25 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının anasanat dalında konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde araştırma ve uygulamaların gerçekleştirilebileceği tam donanımlı bir restorasyon laboratuarına sahip olmadıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlendiği atölye ortamı sınıf mevcudu için yeterlidir önerisine öğretim elemanlarının % 8'ü kesinlikle katılıyorum, % 8.3'ü katılıyorum, % 33'ü az katılıyorum, %8.3'ü katılmıyorum, % 42'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.33 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlendiği atölye ortamı sınıf mevcudu için yeterlidir görüşüne çok az katıldıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlendiği atölyelerde, alanla ilgili teknik araç ve gereçler vardır önerisine öğretim elemanlarının % 33'ü az katılıyorum, % 17'si katılmıyorum, % 50'sinin hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 1.83 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlendiği atölyelerde, alanla ilgili teknik araç ve gereçlerin yeterli olmadığını düşündükleri söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenmesi için atölye ortamı yeterlidir önerisine öğretim elemanlarının % 25'i az katılıyorum, % 25'i katılmıyorum, % 50'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı

ortalaması 1.75 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenmesi için atölye ortamı yeterlidir görüşüne katılmadıkları söylenebilir.

Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı eğitiminde konservasyon ve restorasyon derslerini yürüten öğretim elemanları ile yapılan karşılıklı görüşme sonucunda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin yapıldığı derslik/ atölye donanımına ilişkin görüşleri Tablo 36'da gösterilmiştir.

Tablo 36
Konservasyon ve Restorasyon derslerinin işlendiği atölye ve laboratuvar koşullarının (ışık alma, araçların konumu, büyüklük, yerleştirme ve öğrenci sayıları v.b. durumlar açısından) derslerin işlenmesi için uygunluğu

Derslerinin işlendiği atölye ve laboratuvar koşullarının uygunluğu	**f**	**%**
Konservasyon ve restorasyon laboratuarı geleneksel tekstilin korunmaya alınması sürecinde görmesi gereken işlemleri yapabilecek donanım bulunmakta	2	25.00
Atölye ve labratuar ortamında bazı eksiklikler bulunmakta	2	25.00
Atölye ve labratuar ortamı bulunmamakta	4	50.00
Toplam	**8**	100

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına konservasyon ve restorasyon derslerinin işlendiği atölye ve laboratuvar koşullarının (ışık alma, araçların konumu, büyüklük, yerleştirme ve öğrenci sayıları v.b. durumlar açısından) derslerin işlenmesi için uygunluğu konusundaki görüşleri sorulduğunda % 50 oranında atölye ve laboratuar ortamı bulunmadığı ifadesini, % 25 oranında atölye ve labratuar ortamında bazı eksiklikler bulunduğunu, yine aynı oranda da atölye ve labratuar ortamının bulunduğu ifadelerini kullanmışlardır.

İbrahim Ethem Başaran'ın "Eğitim Psikolojisi" kitabında da değindiği gibi öğrenim görülen yerin, eğitim teknolojisinin ve araç gereçlerin öğrenim görevlerine uygun olması etkili bir öğrenim için zorunludur. Okuldaki yerler kadar, dışarıdaki doğal, kültürel, toplumsal ve endüstriyel çevre de birer öğretim yeri olarak kullanılabilir(Başaran, 2005). Öğretim elemanları ile yapılan görüşmelerde de olması gereken ortamları gösterebilmek için öğrencilerin restorasyonla ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirildiği konusunda bilgiler edinilmiştir.

4.2.2. İkinci Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerden Elde Edinilen Bulgular

Güzel sanatlar fakültelerinde geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili dersleri alan öğrencilerin görüşlerine göre bu derslerin; amaçları Tablo 37'de, içerikleri38'de, uygulanan öğretim yöntemleri Tablo40'da, kullanılan öğretim materyalleri tablo 40'da öğretim süreleri Tablo 41'de, yapıldığı derslik/atölye donanımına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 42'de gösterilmiştir.

Tablo 37
Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Amaçlarına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

Katılma Dereceniz / Öğrencilerin Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Amaçlarına İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Yeni bir tekstil ürününü tasarlamak kadar eski bir tekstil ürününün konservasyonu ve resterosyonunu yapmayı öğrenmekte önemli ve gereklidir.	60	50	53	44	4	3.3	3	2.5	0	0	120	100	4.42
Restorasyon ve konservasyon teknikleri etkili bir biçimde öğretilmektedir.	12	10	51	43	31	26	12	10	6	5	120	100	3.23
Genel Aritmetik Ortalama	3.82												

Yeni bir tekstil ürününü tasarlamak kadar eski bir tekstil ürününün konservasyonu ve resterosyonunu yapmayı öğrenmekte önemli ve gereklidir önerisine öğrencilerin % 50'si kesinlikle katılıyorum, % 44'ü katılıyorum, % 3.3'ü az katılıyorum, % 2.5'i katılmıyorum, cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 4.42 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 94'nün bir tekstil ürününün konservasyonu ve resterosyonunu yapmayı öğrenmenin önemli ve gerekli olduğuna kesinlikle katıldıkları söylenebilir.

Restorasyon ve konservasyon teknikleri etkili bir biçimde öğretilmesi konusunda öğrencilerin % 10'u kesinlikle katılıyorum, % 43'ü katılıyorum, % 26'sı az katılıyorum, % 10'u katılmıyorum, % 5'i hiç katılmıyorum, şeklinde cevap verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalamasının 3.23 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre restorasyon ve konservasyon teknikleri etkili bir biçimde öğretildiği görüşüne sahip oldukları söylenebilir.

Güzel sanatlar fakültelerinde geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili dersleri alan öğrencilerin, bu derslerin amaçlarına ilişkin görüşleri için anket sonuçlarına baktığımızda; katılan öğrencilerin % 94'nün bir tekstil ürününün konservasyonu ve resterosyonunu yapmayı öğrenmenin kesinlikle önemli ve gerekli olduğu ve aldıkları derslerde restorasyon ve konservasyon teknikleri etkili bir biçimde öğretildiği görüşüne sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 38
Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin İçeriklerine İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

Öğrencilerin Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin İçeriklerine İlişkin Görüşleri / Katılma Dereceniz	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yeterince uygulamaya yer veriliyor.	21	18	57	48	29	24	9	7.5	4	3.3	120	100	3.68
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde alanla ilgili teknik çizim dersleri veriliyor.	16	13	37	31	18	15	28	23	21	18	120	100	2.99
Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde teorik bilgiye yeterince yer veriliyor.	28	23	53	44	23	19	9	7.5	7	5.8	120	100	3.72
Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde, konservasyon ve restorasyon terimleri yeterince öğretiliyor.	27	23	52	43	18	15	14	12	9	7.5	120	100	3.62
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular işlenirken, kavramlar ve konular arasında yeterince bağlantı kuruluyor.	14	12	24	20	49	41	23	19	10	8.3	120	100	3.08
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, restorasyonun tüm aşamaları sırası ile anlatılıyor.	35	29	22	18	41	34	15	13	7	5.8	120	100	3.53
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde eksik tamamlamayla ilişkin uygulamalar yeterince yaptırılıyor.	18	15	28	23	38	32	24	20	12	10	120	100	3.13
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili farklı dilde kaynaklar çok olduğu için, alanla ilgili diğer dildeki temel terminoloji de dersler de veriliyor.	8	7	12	10	8	6.7	27	23	65	54	120	100	1.93
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerinin işlenişinde bol örnek gösteriliyor.	15	13	12	10	19	16	30	25	44	37	120	100	2.37
Eğitim programında tekstil restorasyonunun bir aşaması olan analiz yöntemlerinin öğretildiği dersler bulunuyor.	16	13	18	15	19	16	31	26	31	26	120	100	2.52
Şu anda uygulanmakta olan eğitim programında yer alan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersler birbirinin devamı niteliğini taşıyor.	23	19	19	16	30	25	27	23	21	18	120	100	2.97
Eğitim programında şu anda mevcut bulunan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri destekleyecek başka dersler gerekiyor.	35	29	17	14	36	30	18	15	14	12	120	100	3.34
Genel Aritmetik Ortalama	3.07												

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yeterince uygulamaya yer veriliyor önerisine öğrencilerin % 18'i kesinlikle katılıyorum, % 48'i katılıyorum, % 24'ü az katılıyorum, % 7.5'i katılmıyorum, % 3,3'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.68 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 90'nın konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yeterince uygulamaya yer verildiğini düşündükleri söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde alanla ilgili teknik çizim dersleri veriliyor önerisine öğrencilerin % 13'ü kesinlikle katılıyorum, % 31'i katılıyorum, % 15'i az katılıyorum, % 23'ü katılmıyorum, % 18'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.99 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 59'nun konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde alanla ilgili teknik çizim dersleri verildiği görüşünde oldukları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde teorik bilgiye yeterince yer veriliyor önerisine öğrencilerin % 23'ü kesinlikle katılıyorum, % 44'ü katılıyorum, % 19'u katılmıyorum, % 5.8'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.72 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 86'nın konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde teorik bilgiye yeterince yer verildiğini düşündükleri söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konservasyon ve restorasyon terimleri yeterince öğretiliyor önerisine öğrencilerin % 23'ü kesinlikle katılıyorum, % 43'ü katılıyorum, % 15'i az katılıyorum, % 12'si katılmıyorum, % 7.5'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.62 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 84'nün konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konservasyon ve restorasyon terimleri yeterince öğretildiği görüşüne kesinlikle katıldıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular işlenirken, kavramlar ve konular arasında yeterince bağlantı kuruluyor önerisine öğrencilerin % 12'si kesinlikle katılıyorum, % 20'si katılıyorum, % 41'i az katılıyorum, % 19'u katılmıyorum, % 7.5'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.08 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 73'nün konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular

işlenirken, kavramlar ve konular arasında yeterince bağlantı kurulduğunu düşündükleri söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restorasyonun tüm aşamaları sırası ile anlatılıyor önerisine öğrencilerin % 29'u kesinlikle katılıyorum, % 18'i katılıyorum, % 34'ü az katılıyorum, % 13'ü katılmıyorum, % 5.8'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.53 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 81'nin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restorasyonun tüm aşamaları sırası ile anlatıldığı görüşüne sahip oldukları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde eksik tamamlamayla ilişkin uygulamalar yeterince yaptırılıyor önerisine öğrencilerin % 15'i kesinlikle katılıyorum, % 23'ü katılıyorum, % 32'si az katılıyorum, % 20'i katılmıyorum, % 10'u hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.13 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 70'nin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde eksik tamamlamayla ilişkin uygulamalar yeterince yaptırıldığı görüşüne katıldıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili farklı dilde kaynaklar çok olduğu için, alanla ilgili diğer dildeki temel terminoloji de dersler de veriliyor önerisine öğrencilerin % 7'i kesinlikle katılıyorum, % 10'u katılıyorum, % 6.7'si az katılıyorum, % 23'ü katılmıyorum, % 54'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 1.93 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili farklı dilde kaynaklar çok olduğu için, alanla ilgili diğer dildeki temel terminoloji de dersler de veriliyor önerisine katılmadıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenişinde bol örnek gösteriliyor önerisine öğrencilerin % 13'ü kesinlikle katılıyorum, % 10'u katılıyorum, % 16'sı az katılıyorum, % 25'i katılmıyorum, % 37'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.37 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenişinde bol örnek gösteriliyor önerisine katılmadığı söylenebilir.

Eğitim programında tekstil restorasyonunun bir aşaması olan analiz yöntemlerinin öğretildiği dersler bulunuyor önerisine öğrencilerin % 13'ü kesinlikle

katılıyorum, % 15'i katılıyorum, % 16'sı az katılıyorum, % 26'sı katılmıyorum, % 26'sı hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.52 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin eğitim programında tekstil restorasyonunun bir aşaması olan analiz yöntemlerinin öğretildiği dersler bulunuyor görüşüne az katıldıkları söylenebilir.

Şu anda uygulanmakta olan eğitim programında yer alan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersler birbirinin devamı niteliğindedir önerisine öğrencilerin % 19'u kesinlikle katılıyorum, % 16'sı katılıyorum, % 25'i az katılıyorum, % 23'ü katılmıyorum, % 18'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.97 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 66.3'nün şu anda uygulanmakta olan eğitim programında yer alan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersler birbirinin devamı niteliğinde olduğunu düşünmedikleri söylenebilir.

Eğitim programında şu anda mevcut bulunan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri destekleyecek başka dersler de yer almalıdır önerisine öğrencilerin % 29'u kesinlikle katılıyorum, % 14'ü katılıyorum, % 30'u az katılıyorum, % 15'i katılmıyorum, % 12'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.34 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin eğitim programında şu anda mevcut bulunan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri destekleyecek başka dersler de yer almalıdır görüşüne az katıldıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin içeriklerine yönelik görüşlerinin; % 90'nın konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yeterince uygulamaya yer verildiği, % 59'nun konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde alanla ilgili teknik çizim dersleri verildiği, % 86'nın konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde teorik bilgiye yeterince yer verildiği, konservasyon ve restorasyon terimleri yeterince öğretildiği, konular işlenirken, kavramlar ve konular arasında yeterince bağlantı kurulduğu, % 81'nin restorasyonun tüm aşamaları sırası ile anlatıldığı, % 70'nin eksik tamamlamayla ilişkin uygulamalar yeterince yaptırıldığı görüşüne katıldıkları ama; konservasyon ve restorasyon ile ilgili farklı dilde kaynaklar çok olduğu için, alanla ilgili diğer dildeki temel terminoloji de dersler de verildiği, derslerin

işlenişinde bol örnek gösterildiği, eğitim programında tekstil restorasyonunun bir aşaması olan analiz yöntemlerinin öğretildiği dersler bulunduğu, programında yer alan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersler birbirinin devamı niteliğinde olduğu, eğitim programında şu anda mevcut bulunan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri destekleyecek başka dersler de yer almalı görüşlerine katılmadıkları tespit edilmiştir.

İki yıllık restorasyon programından mezun bir öğrenciler I. Ulusal Restorasyon Eğitimi Sempozyumunda "bize koruma bilinci aşılandı; fakat, nasıl korumamız gerektiği hakkında yeterli bilgi verilmedi" ifadesini kullanmıştır. İki yıl sadece restorasyon eğitimi alan bir öğrenci bu ifadeyi kullanıyorsa, haftalık ders dağılımı içinde genellikle 4 saati geçmeyen bir eğitim programında öğrenci daha fazla sorunla karşılaşacaktır.

Tablo 39
Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Uygulanan Öğretim Yöntemlerine İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

Katılma Dereceniz / Öğrencilerin Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Uygulanan Öğretim Yöntemleri İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde konular, eser üzerinde uygulama yapılarak anlatılıyor	25	21	16	13	41	34	19	16	19	16	120	100	3.08
Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde, yanlış restorasyon yapımını ve hatalı malzeme kullanımını önlemek için yeterli teknik bilgi veriliyor.	20	17	25	21	42	35	25	21	8	6.7	120	100	3.20
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular ile ilgili yeterince araştırma ödevi veriliyor.	19	16	13	11	27	23	45	38	16	13	120	100	2.78
Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde konular işlenirken bol bol örneklere yer veriliyor.	16	13	22	18	33	28	34	28	15	13	120	100	2.92
Restore edilecek bir tekstil ürününün lif ve boya yapısının analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor.	15	13	10	8.3	27	23	24	20	44	37	120	100	2.40
Konservasyon ve restorasyon alanında öğrenciye staj yapma olanağı veriliyor.	11	9	12	10	32	27	23	19	42	35	120	100	2.39
Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde öğrencilere bu alanda iyi yetişmesi için uygun yöntem ve teknik kullanılıyor.	22	18	14	12	48	40	24	20	12	10	120	100	3.08
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrencilere derse katılımına olanağı veriliyor	29	24	24	20	41	34	24	20	2	1.7	120	100	3.45
Tekstil restorasyonunda kullanılan analiz yöntemleri yeterince uygulanıyor.	23	19	26	22	37	31	25	21	9	7.5	120	100	3.24
Genel Aritmetik Ortalama	2.95												

Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde konular, eser üzerinde uygulama yapılarak anlatılıyor önerisine öğrencilerin % 21'i kesinlikle katılıyorum, % 13'ü katılıyorum, % 34'ü az katılıyorum, % 16'sı katılmıyorum, % 16'sı hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.08 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular, eser üzerinde uygulama yapılarak anlatıldığı görüşüne katıldıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yanlış restorasyon yapımını ve hatalı malzeme kullanımını önlemek için yeterli teknik bilgi veriliyor önerisine öğrencilerin % 17'si kesinlikle katılıyorum, % 21'i katılıyorum, % 35'i az katılıyorum, % 21'ü katılmıyorum, % 6.7'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.20 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yanlış restorasyon yapımını ve hatalı malzeme kullanımını önlemek için yeterli teknik bilgi verildiği görüşünde oldukları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular ile ilgili yeterince araştırma ödevi veriliyor önerisine öğrencilerin % 16'sı kesinlikle katılıyorum, % 11'i katılıyorum, % 23'ü az katılıyorum, % 38'i katılmıyorum, % 13'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.78 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular ile ilgili yeterince araştırma ödevi verildiği görüşüne az katıldıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular işlenirken bol bol örneklere yer veriliyor önerisine öğrencilerin % 13'ü kesinlikle katılıyorum, % 18'i katılıyorum, % 28'i az katılıyorum, % 28'i katılmıyorum, % 13'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.92olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular işlenirken bol bol örneklere yer verilmediği görüşüne sahip oldukları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restore edilecek bir tekstil ürününün lif ve boya yapısının analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor önerisine öğrencilerin % 13'ü kesinlikle katılıyorum, % 8.3'ü

katılıyorum, % 23'ü az katılıyorum, % 20'si katılmıyorum, % 37'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.40 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 73'nün restore edilecek bir tekstil ürününün lif ve boya yapısının analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretildiği düşüncesine çok katılmadıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon alanında öğrenciye staj yapma olanağı veriliyor önerisine öğrencilerin % 9'u kesinlikle katılıyorum, % 10'u katılıyorum, % 27'si az katılıyorum, % 19'u katılmıyorum, % 35'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.39 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 81'nin konservasyon ve restorasyon alanında öğrenciye staj yapma olanağı verildiği görüşüne az katıldıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde öğrencilere bu alanda iyi yetişmesi için uygun yöntem ve teknik kullanılıyor önerisine öğrencilerin % 18'i kesinlikle katılıyorum, % 12'si katılıyorum, % 40'ı az katılıyorum, % 20'i katılmıyorum, % 10'u hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.08 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde öğrencilere bu alanda iyi yetişmesi için uygun yöntem ve teknik kullanıldığı görüşüne katıldıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrencilere derse katılımına olanağı veriliyor önerisine öğrencilerin % 24'ü kesinlikle katılıyorum, % 20'si katılıyorum, % 34'ü az katılıyorum, % 20'si katılmıyorum, % 1.7'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.45 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrencilere derse katılımına olanağı veriliyor önerisine katıldıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde tekstil restorasyonunda kullanılan analiz yöntemleri yeterince uygulanıyor önerisine öğrencilerin % 19'u kesinlikle katılıyorum, % 22'si katılıyorum, % 31'i az katılıyorum, % 21'i katılmıyorum, % 7.5'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.24 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde tekstil restorasyonunda kullanılan analiz yöntemleri yeterince uygulanıyor önerisine katıldığı söylenebilir.

Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerde uygulanan öğretim yöntemlerine ilişkin öğrencilerin görüşlerinin, konuların eser üzerinde uygulama yapılarak anlatıldığı, derslerde yanlış restorasyon yapımını ve hatalı malzeme kullanımını önlemek için yeterli teknik bilgi verildiği, derslerde öğrencilere bu alanda iyi yetişmesi için uygun yöntem ve teknik kullanıldığı görüşüne katıldıkları, derslerde, öğrencilerin derse katılımına olanak verildiği, derslerde tekstil restorasyonunda kullanılan analiz yöntemleri yeterince uygulandığı doğrultusunda olduğu fakat; derslerde konular ile ilgili yeterince araştırma ödevi verilmediği, restore edilecek bir tekstil ürününün lif ve boya yapısının analizlerle incelenmesi gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretilemediği doğrultusunda olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 40
Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Kullanılan Öğretim Materyallerine İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

Katılma Dereceniz / Öğrencilerin Restorasyon ve Konservasyon Derslerinde Kullanılan Öğretim Materyallerine İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, günümüzde yapılan yanlış restorasyonlar ve hatalı kullanılan malzemeler üzerinde yeterince duruluyor.	18	15	32	27	46	38	21	18	3	2.5	120	100	3.34
Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde malzemeler yeterince tanıtılıyor.	24	20	54	45	28	23	7	5.8	7	5.8	120	100	3.68
Restore edilecek bir tekstil ürünü analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor.	10	8	12	10	30	25	36	30	32	27	120	100	2.43
Restorasyon ve Konservasyon dersleri ile ilgili kaynaklar yeterlidir.	13	11	13	11	26	22	37	31	31	26	120	100	2.50
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenişinde slayt makinesi kullanılıyor.	21	18	9	7.5	19	16	18	15	53	44	120	100	2.39
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, uygulama yaparken kullanılacak malzemelerin nereden ve nasıl temin edileceği öğretiliyor.	14	12	22	18	31	26	29	24	24	20	120	100	2.78
Konservasyon ve restorasyon alanında çalışmalar yapan yerlere teknik geziler düzenleniyor.	13	11	6	5	26	22	22	18	53	44	120	100	2.20
Günümüzde, konservasyon ve restorasyon alanında, ulusal ve uluslararası düzeyde konferans, panel ya da sempozyum gibi etkinlikler yeterince düzenleniyor.	3	3	5	4.2	23	19	36	30	53	44	120	100	1.91
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrenciler alanla ilgili kaynaklara ulaşma konusunda yeterince yönlendiriliyor.	18	15	20	17	41	34	30	25	11	9.2	120	100	3.03
Fakülte kütüphanesinde konservasyon ve restorasyonla ilgili kaynaklar yeterlidir.	6	5	11	9.2	28	23	47	39	28	23	120	100	2.33
Bölümde, öğrencilerin faydalanabileceği alan ile ilgili kitap, tez, seminer notları, araştırma ödevleri, slayt, fotoğraf gibi kaynakların derlendiği bir arşiv bulunuyor.	17	14	6	5	23	19	35	29	39	33	120	100	2.39
Genel Aritmetik Ortalama	2.63												

Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde günümüzde yapılan yanlış restorasyonlar ve hatalı kullanılan malzemeler üzerinde yeterince duruluyor önerisine öğrencilerin % 15'i kesinlikle katılıyorum, % 27'si katılıyorum, % 38'i az katılıyorum, % 18'i katılmıyorum, % 2.5'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.34 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde günümüzde yapılan yanlış restorasyonlar ve hatalı kullanılan malzemeler üzerinde yeterince durulduğu görüşüne katıldıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde malzemeler yeterince tanıtılıyor önerisine öğrencilerin % 20'si kesinlikle katılıyorum, % 45'i katılıyorum, % 23'ü az katılıyorum, % 5.8'i katılmıyorum, % 5.8'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.68 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde malzemeler yeterince tanıtılıyor görüşünde oldukları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restore edilecek bir tekstil ürünü analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor önerisine öğrencilerin % 8'i kesinlikle katılıyorum, % 10'u katılıyorum, % 25'i az katılıyorum, % 10'u katılmıyorum, % 27'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.43 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili restore edilecek bir tekstil ürünü analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor görüşüne çok katılmadıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili kaynaklar yeterlidir önerisine öğrencilerin % 11'i kesinlikle katılıyorum, % 11'i katılıyorum, % 22'i az katılıyorum, % 31'i katılmıyorum, %26'sı hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.50 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili kaynakların yetersiz olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restore işlenişinde görsel iletişim araçları kullanılıyor önerisine öğrencilerin % 18'i kesinlikle katılıyorum, % 7.5'i katılıyorum, % 16'sı az katılıyorum, % 15'i katılmıyorum, % 44'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.39 olduğu

görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde restore işlenişinde görsel iletişim araçlarının çok yeterli olmadığı söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, uygulama yaparken kullanılacak malzemelerin nereden ve nasıl temin edileceği öğretiliyor önerisine öğrencilerin % 12'si kesinlikle katılıyorum, % 18'i katılıyorum, % 26'sı az katılıyorum, % 24'ü katılmıyorum, % 20'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.78. olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin çoğunluğunun konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, uygulama yaparken kullanılacak malzemelerin nereden ve nasıl temin edileceği öğretiliyor görüşüne çok katılmadıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon alanında çalışmalar yapan yerlere teknik geziler düzenleniyor önerisine öğrencilerin % 11'i kesinlikle katılıyorum, % 5'i katılıyorum, % 22'si az katılıyorum, % 18'i katılmıyorum, % 44'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.20 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon i alanında çalışmalar yapan yerlere teknik geziler düzenleniyor görüşüne çok katılmadıkları söylenebilir.

Günümüzde, konservasyon ve restorasyon alanında, ulusal ve uluslararası düzeyde konferans, panel ya da sempozyum gibi etkinlikler yeterince düzenleniyor önerisine öğrencilerin % 3'ü kesinlikle katılıyorum, % 4.2'si katılıyorum, % 19'u az katılıyorum, % 30'u katılmıyorum, % 44'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 1.91 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin günümüzde, konservasyon ve restorasyon alanında, ulusal ve uluslararası düzeyde konferans, panel ya da sempozyum gibi etkinlikler yeterince düzenlenmediği düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrenciler alanla ilgili kaynaklara ulaşma konusunda yeterince yönlendiriliyor önerisine öğrencilerin % 15'i kesinlikle katılıyorum, % 17'si katılıyorum, % 34'ü az katılıyorum, % 25'i katılmıyorum, % 9.2'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.03 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre öğrencilerin

konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde öğrenciler alanla ilgili kaynaklara ulaşma konusunda yeterince yönlendiriliyor görüşüne az katıldıkları söylenebilir.

Fakülte kütüphanesinde konservasyon ve restorasyonla ilgili kaynaklar yeterlidir önerisine öğrencilerin % 5'i kesinlikle katılıyorum, % 9,2'si katılıyorum, % 23'ü az katılıyorum, % 39'u katılmıyorum, % 23'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.33 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin % 67'nin fakülte kütüphanesinde konservasyon ve restorasyonla ilgili kaynaklarının yetersiz olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Bölümde, öğrencilerin faydalanabileceği alan ile ilgili kitap, tez, seminer notları, araştırma ödevleri, slayt, fotoğraf gibi kaynakların derlendiği bir arşiv bulunuyor önerisine öğrencilerin % 14'ü kesinlikle katılıyorum, % 5'i katılıyorum,% 19'u az katılıyorum, % 29'u katılmıyorum, % 33'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.39 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin bölümde, öğrencilerin faydalanabileceği alan ile ilgili kitap, tez, seminer notları, araştırma ödevleri, slâyt, fotoğraf gibi kaynakların derlendiği bir arşiv bulunuyor görüşüne çok katılmadıkları söylenebilir.

Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerde kullanılan öğretim materyallerine ilişkin görüşleri için anket sonuçlarına baktığımızda araştırmaya katılan öğrencilerin; günümüzde yapılan yanlış restorasyonlar ve hatalı kullanılan malzemeler üzerinde yeterince durulduğu, derse ait malzemelerin yeterince tanıtıldığı, konservasyon ve restorasyon ile ilgili kaynakların yetersiz olduğu, , öğrencilerin alanla ilgili kaynaklara ulaşma konusunda yeterince yönlendirildiği görüşüne sahip oldukları tespit edilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin; restore edilecek bir tekstil ürününün analizlerle incelenmesinin gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretilemediği, derslerin işlenişinde görsel iletişim araçların kullanılmadığı, öğrencilerin faydalanabileceği alan ile ilgili kitap, tez, seminer notları, araştırma ödevleri, slâyt, fotoğraf gibi kaynakların derlendiği bir arşive bulunmadığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Tablo 41
Restorasyon ve Konservasyon Dersleri İçin Uygulanan Öğretim Sürelerine İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

Katılma Dereceniz / Öğrencilerin Restorasyon ve Konservasyon Dersleri İçin Uygulanan Öğretim Sürelerine İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde bir eğitim yılı içerisinde yeterince uygulama projesi veriliyor.	18	15	29	24	47	39	15	13	11	9.2	120	100	3.23
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenişinde yeterince seminer çalışmaları yaptırılıyor.	9	7.5	9	7.5	27	23	34	28	41	34	120	100	2.26
Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin haftalık ders saati dağılımı yeterlidir.	20	17	17	14	38	32	26	22	19	16	120	100	2.94
Anasanat Dalı'ndaki konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin sayısı yeterlidir.	15	13	15	13	34	28	35	29	21	18	120	100	2.73
Genel Aritmetik Ortalama	2.79												

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde bir eğitim yılı içerisinde yeterince uygulama projesi veriliyor önerisine öğrencilerin % 15'i kesinlikle katılıyorum, % 24'ü katılıyorum, % 39'u az katılıyorum, % 13'ü katılmıyorum, % 9.2'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 3.23 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde bir eğitim yılı içerisinde yeterince uygulama projesi verildiğini düşündükleri söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenişinde yeterince seminer çalışmaları yaptırılıyor önerisine öğrencilerin % 7.5'i kesinlikle katılıyorum, % 7.5'i katılıyorum, % 23'ü az katılıyorum, % 28'i katılmıyorum, % 34'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.26 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenişinde yeterince seminer çalışmaları yaptırılıyor görüşüne çok katılmadıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin haftalık ders saati dağılımı yeterlidir önerisine öğrencilerin % 17'si kesinlikle katılıyorum, % 14'ü katılıyorum, % 32'si az katılıyorum, % 22'si katılmıyorum, % 16'sı hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.94 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin haftalık ders saati dağılımının yeterli olduğu düşüncesine az katıldıkları söylenebilir.

Anasanat Dalı'ndaki konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin sayısı yeterlidir önerisine öğrencilerin % 13'ü kesinlikle katılıyorum, % 13'ü katılıyorum, % 28'i az katılıyorum, % 29'u katılmıyorum, % 18'i hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.73 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin Anasanat Dalı'ndaki konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin sayısı yeterli olduğu görüşüne çok katılmadıkları söylenebilir.

Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin öğretim sürelerine ilişkin görüşleri için anket sonuçlarına baktığımızda öğrencilerin; konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin haftalık ders saati dağılımının yeterli olmadığı ama, anasanat dalı'ndaki konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin sayısı yeterli olduğu görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir. Aynı zamanda da bu derslerin işlenişinde yeterince ve uygulama projesi yaptırıldığı ama seminer çalışmalarının yeterli olmadığı görüşüne sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 42
Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Yapıldığı Derslik/Atölye Donanımına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

Katılma Dereceniz / Öğretim Elemanlarının Restorasyon ve Konservasyon Derslerinin Yapıldığı Derslik/ Atölye Donanımına İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Az Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Toplam		Ağırlıklı ortalama
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	N	%	
Anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin uygulama kısmının işlenebileceği derslikler bulunmaktadır.	20	17	11	9.2	31	26	29	24	29	24	120	100	2.70
Anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde araştırma ve uygulamaların gerçekleştirilebileceği tam donanımlı bir restorasyon laboratuarı vardır.	8	7	10	8.3	16	13	27	23	59	49	120	100	2.01
Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerin işlendiği atölye ortamı sınıf için yeterlidir.	23	19	10	8.3	27	23	37	31	23	19	120	100	2.78
Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerin işlendiği atölyelerde, alanla ilgili teknik araç ve gereçler vardır.	12	10	14	12	22	18	34	28	38	32	120	100	2.40
Atölye ortamı, konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerinin işlenmesi için yeterlidir.	10	8	15	13	26	22	41	34	28	23	120	100	2.48
Genel Aritmetik Ortalama	2.47												

Anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin uygulama kısmının işlenebileceği derslikler bulunuyor önerisine öğrencilerin % 17'si kesinlikle katılıyorum, % 9.2'si katılıyorum, % 26'sı az katılıyorum, % 24'ü katılmıyorum, % 24'ü hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.70 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin uygulama kısmının işlenebileceği derslikler bulunduğu görüşüne az katıldıkları söylenebilir.

Anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde araştırma ve uygulamaların gerçekleştirilebileceği tam donanımlı bir restorasyon laboratuarı vardır önerisine öğrencilerin % 7'si kesinlikle katılıyorum, % 8.3'ü katılıyorum, % 13'ü az katılıyorum, % 23'ü katılmıyorum, % 49'u hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.01 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin anasanat dalında konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde araştırma ve uygulamaların gerçekleştirilebileceği tam donanımlı bir restorasyon laboratuarına sahip olmadıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlendiği atölye ortamı sınıf mevcudu için yeterlidir önerisine öğrencilerin % 19'u kesinlikle katılıyorum, % 8.3'ü katılıyorum, % 23'ü az katılıyorum, % 31'i katılmıyorum, % 19'u hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.78 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlendiği atölye ortamı sınıf mevcudu için yeterlidir görüşüne çok az katıldıkları söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlendiği atölyelerde, alanla ilgili teknik araç ve gereçler vardır önerisine öğrencilerin % 10'u kesinlikle katılıyorum, % 12'si katılıyorum, % 18'i az katılıyorum, % 28'i katılmıyorum, % 32'si hiç katılmıyorum cevabını verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.40 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlendiği atölyelerde, alanla ilgili teknik araç ve gereçlerin çok yeterli olmadığını düşündükleri söylenebilir.

Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenmesi için atölye ortamı yeterlidir önerisine öğrencilerin % 8'i kesinlikle katılıyorum, % 13'ü katılıyorum, % 22'si az katılıyorum, % 34'ü katılmıyorum, % 23'ü hiç katılmıyorum cevabını

verdiği ve görüşlerinin ağırlıklı ortalaması 2.48 olduğu görülmektedir. Bu verilerden çıkan sonuca göre katılan öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenmesi için atölye ortamı yeterlidir görüşüne az katılmadıkları söylenebilir.

Güzel sanatlar fakültelerinde geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili dersleri öğrencilerin derslerin yapıldığı derslik/atölye donanımına ilişkin anket sonuçlarına göre görüşlerinin; anasanat dalında konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin uygulama kısmının işlenebileceği dersliklerin yeterli olmadığı, araştırma ve uygulamaların gerçekleştirilebileceği tam donanımlı bir restorasyon laboratuarına sahip olmadıkları, derslerin işlendiği atölye ortamı sınıf mevcudu için çok yeterli olmadığı, atölyelerde, alanla ilgili teknik araç ve gereçlerin yeterli olmadığı doğrultusunda olduğu tespit edilmiştir.

4.2.3. Üçüncü Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar

Güzel Sanatlar Fakültelerinde Geleneksel Tekstil Ürünlerinin Konservasyon ve Restorasyonu İle İlgili Derslerin Uygulaması

Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin araştırma kapsamına alınan üniversiteler incelendiğinde ilgili derslerin saatleri, laboratuar ve atölye ortamı incelendiğinde bu konuda en iyi koşullara Dokuz Eylül Üniversitesinin sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca üniversitede konuya ilişkin projeler gerçekleştirildiği ve bu projeler sayesinde de alt yapının oluşturulmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Bölümde konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenebileceği eksiklikler olsa bile, oldukça donanımlı sayılabilecek düzeyde laboratuar ortamına sahip oldukları ve sadece ilgili derslerin işlenebildiği bir atölyenin bulunduğu gözlemlenmiştir. Dokuz Eylül Üniversitesinin ders programı incelendiğinde ilgili derslerin sayısının da diğer üniversitelere göre daha fazla olduğu, ders içeriklerinin laboratuar ve atölye ortamında uygulamaya yönelik hazırlandığı gözlemlenmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen diğer beş üniversitenin ise ciddi bir alt yapı sorunu (atölye, laboratuar) yaşandığı, hatta bazı üniversitelerin ilgili derslerin

işlenebileceği bir dersliğe bile sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Derslerin laboratuar ortamında gerçekleştirilmesi gereken konuların teorik bilgi olarak verildiği, deneysel uygulama gerektirmeyen uygulamaların yapılabildiği tespit edilmiştir.

Bütün bunlar göz önüne alındığında ve öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler sonucunda araştırmanın üçüncü alt problemi olan Güzel Sanatlar Fakültelerinde geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin uygulamasına ilişki gözlem çalışması sadece Dokuz Eylül Üniversitesinde gerçekleştirilebilmiştir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi El Sanatları Bölümü
Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalında
Tekstil Ürünleri Restorasyonu Dersinden Gözlemler
(Mayıs 2008)

GÖZLEMLENEN DERSİN ADI :Tekstil Ürünleri Restorasyonu

KONU : Halı Restorasyonu

GÖZLEMLENEN İŞLEMLER VE ÇÖZÜMLENEREK YORUMLANMASI

İŞLEM 1: Temizlik

Tekstil ürünleri de, diğer tüm nesneler gibi oluşumlarıyla başlayan ve yok olmaları ile sonra erecek bir bozulma sürecinde varlıklarını sürdürürler. Bozulma sürecinin uzunluğu malzemelerin kendi fiziksel yapılarının ve kullanım biçimlerinin yanı sıra içinde bulundukları çevre koşullarına bağlıdır. Bozulmayı hızlandıran etkenler çeşitlidir. Doğal etkenlerle bozulma (nem, ısı, ışık, böcekler vb.), insanlar tarafından kasıtlı ya da kasıtsız tahrip (beğeni değişmesi, savaşlar vb.) sanayileşme sonucu ortaya çıkan unsurların etkisi (hava kirliliği) bunlar arasında sayılabilir. Onarımda doğru sonuç alınması için onarımı yapılan halı ve düz dokumaların temiz olması gerekir. Temizleme işlemi dokumanın özelliğine ve hasar oranına göre kuru ya da ıslak şekillerde yapılabilir.

İşlem Basamakları:

1 Dokuma sadece tozlu ise toz dolabında döndürülerek tozun dökülmesi sağlanır.

2 Dokumanın hasar oranı yüksek ve tozlu ise vakum cihazı kullanılır.

3 Islak temizlik, hasar oranı düşük, çok tozlu ve kirli dokumalara yapılır.

Fotoğraf 1: Yıkama İşlemi

4 Temizlik işlemi son bulan dokuma kurutulur

Fotoğraf 2: Köpüklerinden arındırma ve kurumaya hazırlık

5 Dokuma üzerinde boya kusmaları var ise bu sorun hidrosülfat ile giderilir.

İŞLEM 2: Onarım Hazırlık İşlemleri

Eskiyen, yıpranan ya da hasara uğrayan pek çok kullanım malzemesi eski fonksiyonelliğine getirilebilmesi için kaliteli bir onarım için zaman harcamak, üzerinde uzun süre çalışmak gerekir.

İşlem Basamakları

1 Çözgü, atkı ve ilme ipliklerinin hammadde tespiti

2 Çözgü, atkı ve ilme ipliklerinin kat adedi ve büküm yönünün tespit edilmesi

3 Düğüm sıklığının (10x10 cm^2)tespit edilmesi

Fotoğraf 3: Düğüm sıklığının tespiti

4 Düğüm sıraları arasındaki atkı adedinin tespit edilmesi

Fotoğraf 4: Atkı adedinin tespiti

5 Düğüm türünün belirlenmesi

Fotoğraf 5: Düğüm türünün tespiti

6 Halının boyutunun saptanması

Fotoğraf 6: Halı boyutunun tespiti

7 Kilim örgüsünün belirlenmesi

Fotoğraf 7: Kilim örgüsünün tespiti

8 Halının genel durumunu tespiti

Fotoğraf 8: Halının hasarlı bölümünden görünüm

Fotoğraf 9: Halının hasarlı bölümünden görünüm

9 Kompozisyon özelliklerinin belirlenmesi

Fotoğraf 10: Halının restütüsyon çalışması

10 Kullanılan renklerin belirlenmesi

Fotoğraf 11: Halının restütüsyon çalışması

11 Halının orijininin belirlenmesi

Fotoğraf 12: Orijini belirlenmiş halı

12 Hasar durumunun tespiti

Fotoğraf 13: Havı dökülmüş halı örneği

13 Daha önce onarım görüp görmediğinin tespit edilmesi

İŞLEM 3:Onarım Aşamasında Yapılan İşlemler

Onarım aşamasında düğüm sökümü, düğüm atımı, saçak onarımı, kilim onarımı, kenar onarımı, sumak onarımı gözlenmiştir.

İşlem Basamakları:

1 Düğüm Sökümü

2 Düğüm atımı

Fotoğraf 14: Halını eksik düğümlerinin tamamlanması

Fotoğraf 15: Halının eksik düğümlerinin tamamlanmış hali

3 Saçak onarımı

Fotoğraf 16: Saçak onarımı yapılırken

4 Kilim onarımı

Fotoğraf 17: Kilim onarımının tamamlanmış hali

5 Kenar onarımı

Fotoğraf 18: Kenar onarımı yapılırken

İŞLEM 4: Onarım Sonrası Yapılan İşlemler

Onarılan dokumanın tüm onarım işlemleri bitirildikten sonra tesviye işlemi yapılır. Onarımda tesviye final işlemidir. Dokumanın ön yüzüne uygulanır. İşlem sırasında halıya atılan düğüm fazlalıkları kesilerek temizlenir. Her kesim sonrası kesilen bölge el ile hav yatım yönünde düzeltilir. Daha sonra tel fırça takılı matkap ile bir ters yatım yönüne bir de hav yatım yönüne doğru fırçalanır, ütü ile hav yatım yönüne doğru ütülenir. Bu sayede düğümlerin iyice yatması sağlanır. Son olarak onarımı yapılan alanda bulunun ipliklerin kaba kısımları pürmüzle yakılarak ipliklerin incelmesi ve orijinal kısma uyumu sağlanır.

İşlem Basamakları:

1 Halıya atılan düğümlerin fazlalıklarının kesilerek temizlenir

2 Havları kesilen bölge hav yatım yönünde düzeltilir

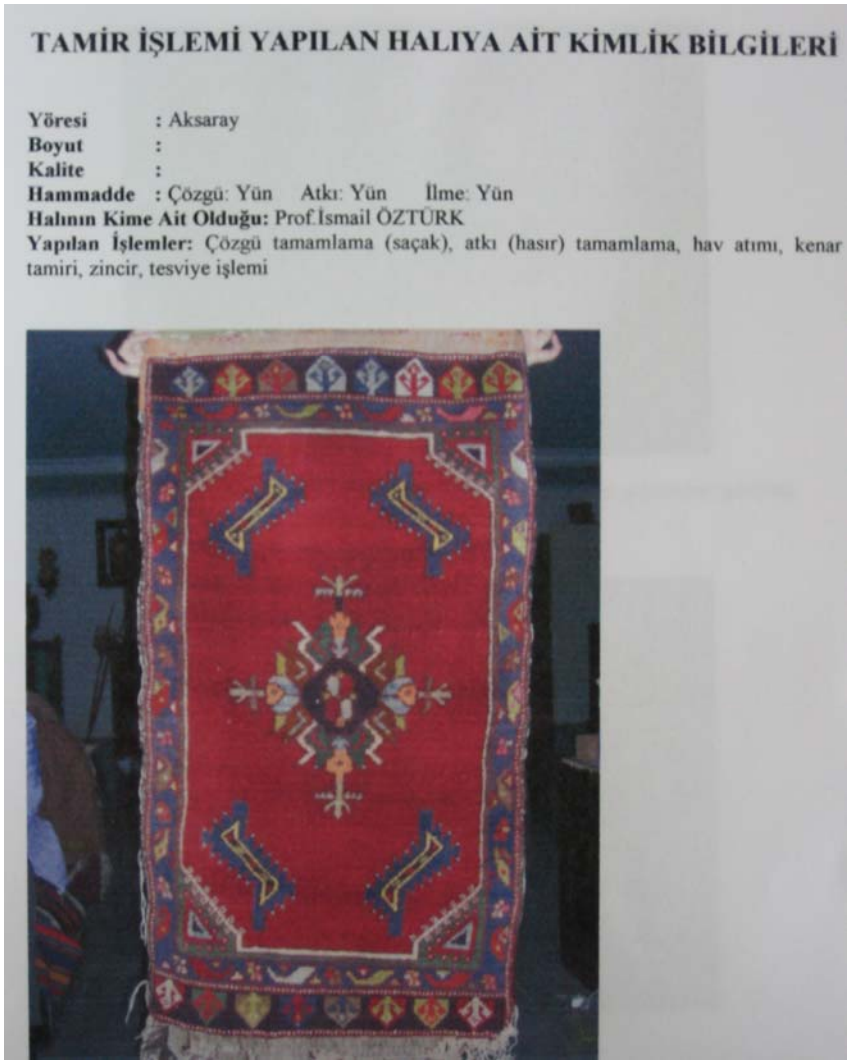
3 Ütü ile hav yatım yönüne doğru ütülenir

Fotoğraf 19: Ütüleme işlemi yapılırken

4 Onarımı yapılan alanda bulunun ipliklerin kaba kısımları pürmüzle yakılarak ipliklerin incelmesi ve orijinal kısma uyumu sağlanır

5 Onarımı yapılan halı belgelenir

Fotoğraf 20: Tamir işlemi yapılan halıya ait kimlik bilgileri

Araştırma kapsamına alınan Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat dallarının 2006–2007 eğitim-öğretim yılına ait öğretim programlarındaki konservasyon-restorasyon derslerinin sayısı, içeriği, eğitim-öğretim ortamları incelendiğinde D.E.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesindeki Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat dalı örnek gösterilecek durumdadır. Dolayısıyla, araştırmanın bu derslere ilişkin gözlemler Dokuz Eylül Üniversitesinde yapılmıştır.

Analizin gerçekleştirildiği derste yapılan çalışma sonucunda restorasyon uygulamalarındaki becerinin işlem ve işlem basamaklarına dayalı olarak yapıldığından öğrencinin beceriyi öğrenmesi, uygulaması ve pekiştirmesi düzeyinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde; Güzel Sanatlar Fakülteleri Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dallarında tekstil ürünleri konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerini yürüten öğretim elemanları ve bu dersleri alan öğrencilerden elde edilen anket sonuçlarından, öğretim elemanları ile yapılan görüşmelerden ve gözlemlerden elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Güzel sanatlar fakültelerinde sanat eseri kapsamına giren tekstil ürünlerinin güzel sanatlar fakültelerinde konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin program ve uygulama açısından değerlendirilmesi sonucunda araştırmaya katkıda bulunan öğretim elemanlarının ve öğrencilerin tamamının böyle bir eğitimin gerekli olduğu konusunda ve derslerin etkili olmadığı görüşünde ortak düşünceye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın öğretim elemanlarından elde edilen verilere ve gözlemlere dayanarak; kültür tarihi açısından önem taşıyan ürünlerin yaşamının uzatılması, yozlaşmaların önlenebilmesi, yeri geldiğinde müdahale edebilecek kadar bilgiye sahip olmaları ve bilinçlendirilmelerini sağlamak amacıyla programa yerleştirilmiş olduğu tespit edilmiştir

Çalışma sonucunda Güzel Sanatlar Fakültelerinde geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin içeriklerine ilişkin öğretim elemanlarının ve öğrencilerin konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde; yeterince uygulamaya yer verildiği, alanla ilgili teknik çizim dersleri verildiği, teorik bilgiye yeterince yer verildiği, konservasyon ve restorasyon terimleri yeterince öğretildiği, konular işlenirken, kavramlar ve konular arasında yeterince bağlantı kurulduğu, restorasyonun tüm aşamaları sırası ile anlatıldığı, eksik tamamlamayla ilişkin uygulamaların yeterince yaptırıldığı konusunda ortak fikirlere sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Öğretim elemanları, konservasyon ve restorasyon ile ilgili farklı dilde kaynaklar çok olduğu için alanla ilgili diğer dildeki temel terminolojinin

de derslerde verildiği, derslerin işlenişinde bol örnek gösterildiği, eğitim programında tekstil restorasyonunun bir aşaması olan analiz yöntemlerinin öğretildiği derslerin bulunduğu, programda yer alan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersler birbirinin devamı niteliğinde olduğu, eğitim programında şu anda mevcut bulunan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri destekleyecek başka dersler de yer almalı görüşlerine katılırken öğrencilerin aynı fikirde olmadıkları sonucu elde edilmiştir.

Araştırmanın bulgularına dayanarak; Konservasyon ve restorasyon derslerinin içeriği oluşturulurken araştırmaya katılan üniversitelerin hepsinde konu ile ilgili kurum ve kuruluşların incelendiği ve ülkemizdeki geleneksel tekstillerin durumu da göz önünde bulundurularak program oluşturulduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre de konservasyon ve restorasyon derslerinin içeriğindeki temel esasları; koruma, onarım, bakım, saklama, depolama v.b. konularda bilgi, beceri ve alışkanlıklara dayalı eğitim, konservasyon ve restorasyon kavramlarının Dünyada ve Türkiye'deki gelişimi ve güncel, bilimsel esaslara dayalı, müzecilik bilgileri ve tekstil malzeme özellikleri oluşturmaktadır. Fakat derslerin amaç ve içerik uyumu % 66.67 oranıyla sağlanırken % 33.33 oranında yeterince sağlanamadığı sonucuna varılmıştır.

Derslerin içeriklerine ilişkin bilgi düzeyinde edinilen bilgiler; konuyla ilgili terim ve kavramların bilgisi, konservasyon ve restorasyon konularının tarihsel gelişimi, tekstil ürünlerinde konservasyon ve restorasyon konularının sınıflandırılması, kullanılacak araç ve gereç özelliklerinin açıklanması, kullanılacak tekniklerin sınıflandırılması ve özelliklerinin belirlenmesi, korunacak veya onarılacak ürünlerin özelliklerinin tespit edilmesindeki tekniklerin açıklanması, yapılacak çalışmalardaki standartların tespit edilmesi veya mevcut standartların öğretilmesi, malzeme, teknik ve desen bilgisi, tekstillerin depolanma yöntemleri, depolamada doğru malzemenin seçimi, müzelerde kullanılan konservasyon teknikleri ve yöntemleri olarak sınıflanmaktadır.

Konservasyon ve restorasyon derslerinin içeriklerine ilişkin beceri düzeyinde edinilen bilgiler; restorasyon ve konservasyon uygulamalarının analiz tekniği ile öğreterek beceri düzeyleri geliştirmelerinin sağlanması, teorik bilgilerin uygulamaya aktarılmasının sağlanması, restorasyon ve konservasyon uygulamalarının işlem ve

işlem basamaklarına ayrılmasının sağlanması, motiflerin gerçek boyut, form, kompozisyon şekillerinin irdelenmesi olarak belirlenmiştir.

Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğini tutum ve davranış düzeyinde ağırlık verilen konular; bir tekstil ürününe yapılacak müdahalenin gerçekten faydalı olacaksa yapılması, yoksa el sürülmemesi veya işin ehline bırakılmasının gerekliliği, çalışma süresinin yapılacak onarımla uyumlu olması, çalışmalarda orijinal yapıya önem verme, standartlara uymanın önemini vurgulama olarak tespit edilmiştir.

Restorasyon eğitimi taşınabilir ve taşınamaz kültür olmak üzere iki ayrı grupta incelenmekte ama her ikisi de temel eğitim ve uygulamalı eğitim olmak üzere iki basamaktan oluşan bir eğitim sistemine sahiptir. İncelemeye alınan üniversitelerin programlarına baktığımızda, Marmara Üniversitesi hariç diğer üniversitelerde gerek uygulama gerekse teorik bilgilerin öğrenciye bilgi, beceri ve tutum ve davranış olarak verilmeye çalışıldığı sonucuna varıyoruz. Fakat yine karşımıza teorik bilgilerin uygulamaya geçirilmesinde, atölye ve laboratuar çalışma ortamı yetersizliği çıkmaktadır.

Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerde uygulanan öğretim yöntemlerine ilişkin öğretim elemanları ve öğrenciler, konuların eser üzerinde uygulama yapılarak anlatıldığı, derslerde yanlış restorasyon yapımını ve hatalı malzeme kullanımını önlemek için yeterli teknik bilginin verildiği, derslerde öğrencilerin bu alanda iyi yetişmesi için uygun yöntem ve tekniklerin öğretildiği, öğrencilerin derse katılımına olanak verildiği, tekstil restorasyonunda kullanılan analiz yöntemlerinin yeterince uygulandığı doğrultusunda ortak görüşe sahip oldukları görülmekle birlikte; derslerde konular ile ilgili yeterince araştırma ödevi verildiği, restore edilecek bir tekstil ürününün lif ve boya yapısının analizlerle incelenmesi gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretildiği görüşüne öğretim elemanları katılırken öğrencilerin aynı görüşe sahip olmadıkları sonucu elde edilmiştir.

Araştırma verilerine göre öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon derslerinde anlatım, demonstrasyon ve tartışma yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerine karşı ilgi düzeylerini geliştirebilmek için tartışma, pekiştirme ve sergileme yöntemlerini, ilgi

düzeylerini geliştirebilmek için demonstrasyon, anlatım, sunum ve sergileme yöntemlerini, bilgi düzeylerini geliştirebilmek için ise anlatım, sunum ve sergileme yöntemlerini kullandıkları sonucuna varılmıştır. Her ne kadar ders içerikleri, derslerde kullanılan öğretim yöntemleri iyi belirlenmiş olsa da alt yapı ve donanım yeterli olmayınca dersin gereğini tam anlamıyla yerine getirmekte mümkün olamayacaktır.

Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerde kullanılan öğretim materyallerine ilişkin araştırma verilerine göre hem öğretim elemanlarından hem de öğrencilerden; günümüzde yapılan yanlış restorasyonlar ve hatalı kullanılan malzemeler üzerinde yeterince durulduğu, derse ait malzemelerin yeterince tanıtıldığı, konservasyon ve restorasyon ile ilgili kaynakların yetersiz olduğu, derslerin işlenişinde görsel iletişim araçları kullanıldığı, öğrencilerin alanla ilgili kaynaklara ulaşma konusunda yeterince yönlendirildiği ama; bir tekstil ürününün analiz yapılarak incelemediği, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretilemediği, öğrencilerin faydalanabileceği alan ile ilgili kitap, tez, seminer notları, araştırma ödevleri, slâyt, fotoğraf gibi kaynakların derlendiği bir arşivin bulunmadığı sonucu elde edilmiştir.

Öğretim elemanlarından elde edilen verilere göre; konservasyon ve restorasyon derslerinin işlenişinde özellikle geleneksel yapıya önem verildiği ve güncel korumaya yönelik olumlu olumsuz örneklerle ilginin, bilinçlenmenin artırıldığı fakat teorik bilgilerin birçoğunun ortamdan dolayı uygulamaya dönüştürülememesi, zaman zaman bilgi ve beceriyi aktarma süresinin de uzun oluşunun öğrencinin dikkatini olumsuz etkilediği sonucu elde edilmiştir. Her ne kadar hatalı uygulamalar üzerinde durulup örnekler verilse de her üründeki bozulma aynı olmayacağı gibi ona uygulanacak yöntemde aynı olamayacaktır. Uygulama boyutunda yeterli öğretim materyaline sahip olmadıkça da tam anlamıyla bir öğrenimin sağlanabildiğinden söz etmemiz mümkün olamayacaktır.

Öğretim elemanlarının konservasyon ve restorasyon derslerini işlerken bilgi düzeylerini geliştirmek için öğretim materyali olarak; power point, slayt v.b.gösterileri, kaynak kitap, dergi v.b. literatür çalışması, daha önceden hazırlanmış seminer ve proje çalışması örnekleri, tahrip olmuş geleneksel tekstil örneklerini kullandıkları bilgi düzeylerini geliştirmek için; örnek parça üzerinde uygulama

yaptırdıkları, kaynak kitap, dergi v.b. literatür incelendiği, onarım atölyelerinde inceleme yapıldığı, restitüsyonunu yapılan ürününün bir bölümünün onarılmasının sağlandığı, tutum ve davranış düzeylerini geliştirmek için ise; başarılı çalışmaları gösterildiği, gözlem ve araştırma yöntemleri kullanıldığı, teorik bilgiler yanında restitüsyon ve onarım uygulamaları aşamasında gerekli olan araç-gereçleri kullanılmasının sağlandığı, dersin önemini vurgulayarak, ileride iş imkânı olanaklarını da göz önünde bulundurmalarının sağlandığı sonucuna varılmıştır.

Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin öğretim sürelerine ilişkin öğretim elemanları; konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin sayısının, haftalık ders saati dağılımının yeterli olduğu ve bu derslerin işlenişinde yeterince seminer çalışmaları ve uygulama projesi yaptırıldığı görüşüne sahip oldukları tespit edilse de öğrencilerin tam ters görüşe sahip oldukları sonucu elde edilmiştir.

Konservasyon ve restorasyon derslerinin öğretim sürelerine ilişkin karşılıklı görüşme yapılan öğretim elemanlarının; anket sonuçlarının tam tersine ders saatlerinin teorik ve uygulamaya aktarmada %66.66 oranında yeterli olmadığı görüşünün ağır bastığı, %33.33 oranında ise konservasyon ve restorasyon eğitiminin ülkemizde yeni olmasından dolayı mevcut programın yeterli olduğu görüşünün yer aldığı gözlemlenmiştir.

Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin yapıldığı derslik/atölye donanımına ilişkin öğretim elemanları ve öğrencilerin görüşlerinden; anasanat dalında konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin uygulama kısmının işlenebileceği dersliklerin yetersiz, araştırma ve uygulamaların gerçekleştirilebileceği tam donanımlı bir restorasyon laboratuarına ortamının olmadığı, derslerin işlendiği atölye ortamı sınıf mevcudu için çok yeterli olmadığı, atölyelerde alanla ilgili teknik araç ve gereçlerin yeterli olmadığı sonucu elde edilmiştir. Karşılıklı görüşme sonuçlarına göre bu derslerinin yapıldığı derslik/atölye donanımına ilişkin atölye ve laboratuar ortamının bulunmadığı, bulunsa bile eksikliklerin olduğu, geleneksel tekstilin korunmaya alınması sürecinde görmesi gereken işlemleri yapabilecek donanım bulunmadığı görülmektedir. Bu eksikliğin de bu alanda donanıma sahip kurum ve kuruluşlara teknik geziler düzenlenerek giderilmeye çalışıldığı belirlenmiştir.

5.2.Öneriler

Geleneksel tekstil ürünlerinin restorasyon ve konservasyonu konusunda eğitim veren yüksek öğretim kurumlarının, eğitim süreleri, program içerikleri ve kapsamlarının, eğitim ortamlarının Türkiye'nin gereksinimleri göz önüne alınarak yeniden ele alınması, gerekli görülürse yenilenmesi ve değiştirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizin tarihi eser birikimi, çeşitliliği ve yoğunluğu düşünüldüğünde, esaslı bir bilgi birikimine, iyi örgütlenmiş, restorasyon eğitimi almış bir uzman kadrosuna ve araştırma kurumlarına ihtiyacı olduğu açıkça görülmektedir. Bu nedenle de restorasyon eğitiminden geçmiş kişilerin diplomalarının yasal bir anlamının ve geçerliliğinin olması gerekir. Bir mesleğin eğitimle kazanıldığı ve zamanla 'kendiliğinden oluşan' bir kavram olmadığı iyi bilinmelidir Bu yüzden araştırma kapsamında incelenen üniversiteler tekstil restorasyon ve konservasyonu konusunda önemli adımlar atmış olsalar da daha iyi donanıma sahip, daha fazla uygulama ve teorik bilginin içerdiği yoğun bir ders programına ihtiyaç duyulmaktadır.

Güzel sanatlar fakültelerinde sanat eseri kapsamına giren tekstil ürünlerinin güzel sanatlar fakültelerinde konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin program ve uygulama açısından değerlendirildiğinde her ne kadar amaçlara; ders saatleri, atölye ve laboratuar çalışma ortamı yetersizliği yüzünden yeterli davranış değişiklikleri sağlanamadığı için ulaşılamamış olsa da özellikle geleneksel sanat eğitimi veren kurumlarda konservasyon ve restorasyon eğitimi mutlaka yer almalı ve bu doğrultuda da alt yapının düzeltilmesi gerekmektedir.

Restorasyon eğitimi için laboratuar ve teknik donanıma sahip ortamların olması gerekir. Ülkemizin sahip olduğu kültür varlıklarının zenginliği düşünüldüğünde, korumadaki yanlışlar, bilinçsizlik, yetersiz kadrolanma, çağdışı ve geçici çözümler ve uygulamaları önleyecek kurumların başında üniversiteler gelmektedir. Oysa hiçbir altyapı çalışması, planlama yapılmadan, öğretim kadrosu belirlemeden, laboratuarlar kurulmadan ve gerekli araç-gereç ve düzenekler sağlanmadan başlatılan konservasyon programları ile bu hedefe ulaşılması oldukça zor gibi görülmektedir.

Güzel Sanatlar Fakültelerinde geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon-restorasyonu ile ilgili derslere, eğitim açısından bakıldığında, restorasyonun çok

disiplinli bir alandır. Her alanda olduğu gibi bu alanda başarılı ve yeterli olabilmek için, iyi bir eğitim ortamının sağlanması gerekmektedir. Geçmiş kültürlere ait tarihi bir belge niteliği taşıyan bu eserlerinin, korunması ve onarılması, bilinçsiz kimselerin eline bırakılmaması gereken, yaptığı işin ne kadar önemli olduğunun farkında olan, ne yaptığını, neden yaptığını, nasıl yapması gerektiğini bilen, sabırlı kişilerin ellerine teslim edilmesi gereken bir bilim ve meslek dalıdır.

Araştırmacılara İlişkin Öneriler

*Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili program geliştirme çalışmaları yapılabilir.

*Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili eğitim veren öğretim elemanlarının yeterlilikleri ile ilgili araştırma yapılabilir.

*Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili eğitimde kullanılacak laboratuar düzenlenmesi ile ilgili araştırma yapılabilir.

*Geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili eğitim alan mezunların, özel ve kamu kuruluşlarında (müze, restorasyon laboratuarı v.b.) çalışabilmeleri için gerekli kriterlerin neler olması gerektiği ile ilgili bir araştırma yapılabilir.

Yüksek Öğretim Kurumlarına Yönelik Öneriler;

*Üniversiteler kendi aralarında bilgi transferi sağlayarak "konservasyon ve restorasyon" programları arasındaki işbirliği ve iletişim kurup ortak bir eğitim sistemi oluşturulabilir.

*Koruma kültürünü toplumun bütün kesimlerine ulaştırmak amacıyla bu eğitimi veren Üniversiteler, toplumu bilinçlendirmek amacıyla özellikle bayanların çeyizlerini oluşturan geleneksel tekstil ürünlerinin korunması ve saklanmasına yönelik kurslar düzenleyebilir.

*Geleneksel Türk El Sanatları ile ilgili kurumlarda çalışanlara hizmet içi eğitim düzenlenebilir.

*Geleneksel tekstil ürünlerinin korunması ve gerektiğinde onarıma gidilmesinde görev alacak uzmanların farklı alanlardan (mühendis, kimya, tasarım vb.) tekstil bilgisi ile desteklenmiş kişilerden oluşmasını sağlamak amacıyla uygun bir program çalışması yapılabilir.

KAYNAKÇA

AHUNBAY, Z. (1996). **Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon.** İstanbul: Tunçbay Matbaacılık.

AKILLI, H. (1999) Restorasyon Eğitiminde Sanat ve Kültür Eğitimi Veren Disiplinlerin Etkileri, **I. Ulusal Restorasyon Eğitimi**, 3–5 Ekim, Safranbolu

ALSAÇ, Ü. (1992). **Türkiye'de Restorasyon.** İstanbul: İletişim Yayınları.

ANMAÇ, E. (1999). Tekstil Ürünlerinde Konservasyon ve Restorasyon İşlemlerinde Karar Verme Ölçütleri, **2000'li Yıllarda Türkiye'de Geleneksel Türk El Sanatlarının Sanatsal, Tasarımsal ve Ekonomik Boyutu Sempozyumu**, Ankara

ANMAÇ, E. (2000). Restorasyon öncesi El Dokuması Halıların Teknik Analizi ve İşlem Aşamaları, **III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu**, 17–18 Mayıs, Konya

ANMAÇ, E. (2000). Tekstil Ürünleri Konservasyonun Temel İlkeleri, **Ulusal Taşınabilir Kültür Varlıkları Konservasyonu ve Restorasyonu Kolokyumu,** Ankara

ASLIER, M. (1985). Sanat Eğitiminin Çağdaş Boyutları, **1. Plastik Sanatlar Sempozyumu**, 25–27 Nisan, Ankara

AYDIN, Öznur **(**1994) Onarım, Onarımda Kullanılan Araçlar, Gereçler ve Boyanacak Onarılacak Halı ve Kilimlerin İşlem Aşamaları. **Ekonomik ve Teknik Standart Dergisi**, Yıl: 33, Sayı: 390, Haziran

AYDIN, Öznur **(**1997) Halının Onarım ve Restorasyonu. **Kültür ve Sanat Dergisi** Türkiye İş Bankası, Sayı: 36. Aralık

BAŞARAN, İ.E. (2005). **Eğitim Psikolojisi Gelişim, Öğrenme ve Ortam.** (6. Baskı). Ankara Nobel Yayıncılık.

BAŞKAN, S. (1994). **Osmanlı Ressamlar Cemiyeti.** Ankara. Çardaş Basım yayın Ltd. Şti.,

BİNAN, C. (1994) Türkiye'de Koruma konusundaki Temel Çelişkiler Ve Toplumsal Yansımalar Üzerinde Saptamalar Ve Öneriler. **Ulusal Koruma Planlaması Semineri II**, İstanbul

BİNAN, C. (1999) Koruma Eğitiminde Çağdaş Eğilimler ve Türkiye, **I. Ulusal Restorasyon Eğitimi**, 3-5 Ekim, Safranbolu

BİNGÖL, I. (1999) Yurtiçi ve Yurtdışında Konservasyon Eğitimi, **I. Ulusal Restorasyon Eğitimi**, 3–5 Ekim, Safranbolu

BÜYÜKİŞLEYEN, Z. (1985). Plastik Sanatlar ve Sanat Eğitimi, **1. Plastik Sanatlar Sempozyumu**, 25–27 Nisan, Ankara

CEZAR, M. (1993). Güzel Sanatlar Eğitiminde 100 Yıl. İstanbul. Mimar Sinan Üniversitesi Yayını No: 3

ÇETİN, T. (2002). Sanat Eğitiminin Gerekliliği Üstüne, **Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu**, 08–09–10 Mayıs, Ankara

ÇOBANLI, Z. (1995). Sanat Eğitiminin Gelişimi ve Bu Gelişim İçinde Eskişehir Anadolu Üniversitesi G:S:F: Örneği, **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sempozyumu**, 15–17 Mayıs, Eskişehir

DEMİREL, Ö. (1993). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Usem Yayınları

DERMAN, Ç. (1994) Geleneksel Sanatlarımızın 50 Yıllık Farkı, **Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu,**18–20 Kasım, İzmir

EKİZ, D. (2003). **Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş**. Ankara: Anı Yayıncılık

GÜÇHAN, N.Ş. (2002), Türkiye'de Restorasyon Eğitimi'nin Sorunları. **Mimarlık ve Eğitim Kurultayı**, 1 ((www.mimarlarodasi.org.tr/haber/neriman.html)

ERDER, C. (1987). Kültür Varlıkların Korunmasında Bilim ve Teknoloji, **Anadolu (Anatolia), Akurgal'a Armağan,** Sayı: 21

ERBAY, M. (2000). **Plastik Sanatlar Eğitimi'nin Gelişimi.** (2. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

ERBAY, M. (2004). Sanat Eğitiminin Organik Yapısındaki Süreklilik, **Gazi Üniversitesi'nin Resim İş Eğitimde Yeni Yaklaşımlar II. Sanat Eğitimi Sempozyumu**, 28–29–30 Nisan, Ankara

EKER, M. (2004). Kültürün Yeniden Üretimi ve Sanat Eğitiminin Gelecekçi Stratejileri Bağlamında Küresel Eğilimlerin Rolü, **Gazi Üniversitesi'nin Resim İş Eğitimde Yeni Yaklaşımlar II. Sanat Eğitimi Sempozyumu**, 28–29–30 Nisan, Ankara

KAPTAN, S. (1998). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Tekışık Web Ofset

KARAKAYA, E. (2006). **Türk Mimarlığında Sanayi-i nefise mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi'nin Yeri ve Restorasyon Alanına Katkıları (1883–1960).** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı Türk İslam Sanatları Programı

KARAOĞLU, S. (1999) Restorasyon İlkeleri Doğrultusunda Sanat Eserleri Restorasyonu Eğitimi Üzerine Öneriler, **I. Ulusal Restorasyon Eğitimi**, 3–5 Ekim, Safranbolu

KARASAR, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Nobel Yayınları

KIRIŞOĞLU, O.T. **Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak.** (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık

KÜÇÜK, C. (2000) Türkiye'de Restorasyon Eğitimi Sorunları ve Sonuçları, **I. Ulusal Taşınabilir Kültür Varlıkları Konservasyonu ve Restorasyonu Kolokyumu**, 6–7 Mayıs, Ankara

KÖKTEN, H. (1999) Türkiye'de Taşınabilir Kültür Varlıklarının Konservasyonu Üzerine Eğitim Veren Kurum Mezunlarının Eğitim ve Uygulama Sürecindeki Yeri, **I. Ulusal Restorasyon Eğitimi**, 3-5 Ekim, Safranbolu

LANDI, Sheli.:(1998) **The Textile Conservator's Manual** Çeviren: Elvan ANMAÇ, Great Britain, Butterworth Heineman, 340S

MADRAN, E. ÖZGÜNEL, N. (2005) **Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması**, Ankara

MERRITT, Jane. (1990) **"A Considered Choice",** Halı, Volume: 12, Number: 6: Issue: 50

MÜLAYİM, S. (1994). **Sanat Tarihi Metodu.** (2. Baskı). İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.

MÜLAYİM, S. (1984). Fakülte Ölçeğinde Sanat Eğitimi, **Sanat Çevresi,** Haziran, sayı 68,

ÖMÜR, V. (2006). **Milli Saraylar Bünyesindeki Tarihi Mekânlarda Bulunan El Dokuması Halıların Restorasyonu Projesi Ve Onarım Aşamaları.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı

ÖZDEN, Y. (2000). **Öğrenme ve Öğretme.** (4. Baskı). Ankara Pegama Yayıncılık.

ÖZSOY, V. (2002). Resim-İş (Sanat) Öğretmeni Eğitimine Yönelik Lisansüstü Programlarda Müze Eğitiminin Yeri ve Önemi. **Gazi Üniversitesi'nin Eğitimimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu Türkiye'de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme**, 08–09 Mayıs, Ankara

ÖZTÜRK, İ. (1997). " Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Kültürel Değişim ve Müzecilik Açısından Kültürün Maddi Ürünlerinin Önemi". **V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Maddi Kültür Seksiyon Bildirileri**. T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara

ÖZTÜRK, İ. (2005). " Müzecilik İle İlgili Yayınlar Işığında Türkiye'de Etnografya Müzeleri ve Yenilikler". **7. Müzecilik Semineri Bildirileri**. 20–22 Ekim, İstanbul

ÖZTÜRK, İ. (2007). **Koruma Kültürü ve Geleneksel Tekstillerin Korunması-Onarımı.** (1. Baskı). Ankara Morfil Yayınları.

SAN, İ. (1993). Toplumsal Değişme ve Değişen Sanat Eğitimi. **Anadolu Sanat Dergisi**. (1). Aralık 1993. Eskişehir.

SERDAROĞLU, B. (2006). **Restorasyona Genel Kavramsal Bakış**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı

SİLİVRİLİ, K. (2003). **Akademiye Tanıklık 3 Dekoratif Sanatlar**. Ankara. Bağlam Yayıncılık

STONE, P. **(**1981) .**Oriental Rug Repair.** Chicago Illinois

REYNOLDS, H**.** (1995). Considerations of Restoration, **Oriental Rug Review**, Volume:15, Number:6, August / September

TANSUĞ, S. (1995). Farklılık Bilincinin Tarihsel Kökenleri, **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 10. yıl Etkinlikleri Sempozyumu**, 15–17 Mayıs, Eskişehir

TAPAN, M. (2007). Korumacılık Üzerine İlke ve Görüşler,

www.zemin.teraped.com/yuksekzeminarayısı

TUNCAY, M. (1995). Üniversitede Güzel Sanatlar Eğitiminin Ülke Gereksinimleri Açısından Önemi ve İzmir Deneyimi, **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sempozyumu**, 15–17 Mayıs, Eskişehir

TUNÇOKU, S. (2007). Günümüzde Koruma, Restorasyon Çıkmazı

www.zemin.teraped.com/yuksekzeminarayısı

TURANİ, A. (1995). Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Bu Kurumlardaki Eğitim-Öğretimin Programlaştırılması Üzerine, **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 10. yıl Etkinlikleri Sempozyumu**, 15–17 Mayıs, Eskişehir

UÇAN, A. (1995). Türkiye'de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Yeniden Yapılanması ve Eğitim Programlarının Yeniden Düzenlenmesi, **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sempozyumu**, 15–17 Mayıs, Eskişehir

UÇAN, A. (2002). Türkiye'de Çağdaş Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme Süreci ve Başlıca Yapılanmalar, **Sanat Eğitimi Sempozyumu**, 08–10 Mayıs, Ankara

UĞURLU, A. (2002). Güzel Sanatlar Akademisi Örneğinde Sanat Eğitimi ve Gelişimi, **Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu**, 08–09–10 Mayıs, Ankara

VİNAS, S. M. (2005)**. Contemporary Theory of Conservation.** Oxford

YENİŞEHİRLİOĞLU, F. (1995). Güzel Sanatlar, Sanat Tarihi, Görme Biçimleri, **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sempozyumu**, 15–17 Mayıs, Eskişehir

YÜCEL, E. (1999) **Türkiye'de Müzecilik.** İstanbul

ZEYTİNOĞLU, E. (2003). Sanayi-i Nefiseden günümüze, **Akademiye Tanıklık 3 Dekoratif Sanatlar**. Ankara. Bağlam Yayıncılık

www.atauni.edu.tr/gsanatlar Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resmi İnternet Sitesi (2008)

www.gsf.sakarya.edu.tr Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resmi İnternet Sitesi (2008)

www.deu.edu.tr Dokuz Eylül Üniversitesi Resmi İnternet Sitesi (2008)

www.msu.edu.tr/tarih Mimar Sinan Üniversitesi Resmi Internet Sitesi (2008)

www.marmara.edu.tr/tarih Marmara Üniversitesi Resmi Internet Sitesi (2008)

www.sdu.edu.tr/tarih Süleyman Demirel Üniversitesi Resmi Internet Sitesi (2008)

EKLER

EK 1

ARAŞTIRMA KAPSAMINA ALINAN ÜNİVERSİTELERİN DERS PROGRAMLARI

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar FakültesiGeleneksel Türk El Sanatları Bölüm Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 2006–2007 Ders Programı

I. sınıf ders müfredatı	**I. yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Temel Sanat Eğitimi	4 + 6
Desen	2 + 2
Türk Desenleri	2 + 2
Teknik Çiz. Perspektif	2 + 2
Genel Sanat Tarihi I	2 + 0
Eski Türkçe I	2 + 0
Fotoğraf	1 + 1
Türk Kültür Tarihi	2 + 0
Tekstil Maddeleri (H.K.K.)	2 + 0
Türk Dili	0 + 0
A.İ.İT.	0 + 0

I. sınıf ders müfredatı	**II. yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Temel Sanat Eğitimi	4 + 6
Desen	2 + 2
Türk Desenleri	2 + 2
Teknik Çiz. Perspektif	2 + 0
Genel Sanat Tarihi II	2 + 0
Eski Türkçe II	2 + 0
Fotoğraf	1 + 1
Türk Kültür Tarihi	2 + 0
Tekstil Maddeleri (H.K.K.)	2 + 0
Türk Dili	2 + 0
A.İ.T.T.	2 + 0

II. Sınıf ders müfredatı	**I. Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Tasarımı	6 + 8
Türk Halk Bilimi	2 + 0
Eski Türkçe III	2 + 0
Estetik	2 + 0
Genel Sanat Tarihi III	2 + 0
Tezhip San.(Uyg. Ve Tar.)	2 + 2
Halı Tar. Ve Teknikleri	2 + 2
Yabancı Dil	0 + 0

II. Sınıf ders müfredatı	**II. Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Tasarımı	6 + 8
Türk Halk Bilimi	2 + 0
Eski Türkçe IV	2 + 0
Estetik	2 + 0
Genel Sanat Tarihi IV	2 + 0
Tezhip San.(Uyg. Ve Tar.)	2 + 2
Halı Tar. Ve Teknikleri	2 + 2
Yabancı Dil	0 + 0

III. Sınıf ders müfredatı	**I. Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Kilim Tasarımı	6 + 8
Kilim Tar. Ve Teknikleri	2 + 2
Eski Türkçe V	2 + 0
İpek Halı Tasarımı	2 + 2
Çağdaş San. Ve Yorumu	2 + 0
Sanat Felsefesi	2 + 0
Türk İslam San. Tarihi	2 + 0

III. Sınıf ders müfredatı	**II. Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Kilim Tasarımı	6 + 8
Kilim Tar. Ve Teknikleri	2 + 2
Eski Türkçe VI	2 + 0
İpek Halı Tasarımı	2 + 2
Çağdaş San. Ve Yorumu	2 + 0
Sanat Felsefesi	2 + 0
Türk İslam San. Tarihi	2 + 2

IV. Sınıf ders müfredatı	**I. Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Eski Kumaş Tasarımı	6 + 8
Kumaş Yap. Bilg. Analizi	2 + 0
Gel. Türk Sanat Tarihi	2 + 0
Halı Kilim Kumaş Onarımı	2 + 2
Metodoloji	2 + 0
Grup Seçmeli (Tezhip-Çini-Hat)	2 + 2

IV. Sınıf ders müfredatı	**II. Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Eski Kumaş Tasarımı	6 + 8
Kumaş Yap. Bilg. Analizi	2 + 0
Gel. Türk Sanat Tarihi	2 + 0
Halı Kilim Kumaş Onarımı	2 + 2
Metodoloji	2 + 0
Grup Seçmeli (Tezhip-Çini-Hat)	2 + 2

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar FakültesiGeleneksel Türk El Sanatları Bölümü Halı Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı
2006–2007 Ders Programı

1. YIL	
Dersin Adı	**I.y.y. II.y.y**
Temel Sanat Eğitimi	8 8 8 8
Türk El Sanatları	2 0 2 2
Temel Fotoğraf	1 1 1 1
Teknik Çizim Perspektif	2 2 - -
Genel Sanat Tarihi I	2 0 2 0
Tekstil Maddeleri	2 0 2 0
Temel Bilgi Teknolojisi	- - 2 0
Atatürk İlk.ve Ink.Tar.	2 0 2 0
Türk Dili I	2 0 - -
Türk Dili II	- - 2 0
Yabancı Dil I	2 0 - -
Yabancı Dil II	- - 2 0

2.YIL	
Dersin Adı	**I.y.y. II.y.y**
Halı Tasarımı I	2 4 2 4
Kilim Tasarımı I	2 2 2 2
Dokuma Tek.	2 0 2 0
Kumaş Yapı Bilgisi	- - 2 2
Türk Desenleri	2 2 - -
Eski Türkçe I	2 0 2 0
Genel İplik Bilgisi	2 0 2 0
Türk İslam Mitolojisi	2 0 - -
İkonoloji	- - 2 0
Sanat Psikolojisi	2 0 2 0
Genel Sanat Tarihi II	2 0 2 0
Kons.-Rest.Kav.ve Tek.	2 0 2 0

3.YIL	
Dersin Adı	**I.y.y. II.y.y**
Kilim Tasarımı II	2 4 2 4
Halı Tasarımı II	2 2 2 2
Makina Hal.Dok.Tek.	2 0 - -
Boya Bilgisi ve Uyg.	2 0 2 0
Kumaş Analizi	2 0 2 0
Genel Sanat Tarihi III	2 0 2 0
Tekstil Ür.Kons.	2 0 2 0
Yöresel Dokuma Arş.	2 0 2 0
Türk Yazmacılık Sanatı(Geleneksel El Baskıcılığı)	2 2 2 2
Bilgisayar Tasarım	2 0 2 0

4.YIL	
Dersin Adı	**I.y.y. II.y.y**
Kumaş Tasarımı	4 4 4 4
Tekstil Ür. Rest.	2 2 2 2
Diploma Çalışması	- - 0 2
Baskı Tasarımı	4 4 4 4
Tekstil Mikroskobisi	- - 2 0
Geleneksel Türk San. Tar.	2 0 2 0
Seçmeli Ders(1.grup: Kitap Sanatları2.grup: Çini)	2 2 2 2

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü
Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı
2006–2007 Ders Programı

I. Sınıf I. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Temel Sanat Eğitimi I	4 + 8
Genel Sanat Tarihi I	2 + 0
Uygarlık Tarihi I	2 + 0
Türk Bezeme Sanatı I	2 + 2
Gel. Türk El Sanat. Giriş I	2 + 0
Gel. Türk El Sanat. Tar. I	2 + 0
Türk Dili I	2 + 0
Yabancı Dil I	2 + 0
A.İ.İ.T. I	2 + 0

I. Sınıf II. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Temel Sanat Eğitimi II	4 + 8
Genel Sanat Tarihi II	2 + 0
Uygarlık Tarihi II	2 + 0
Türk Bezeme Sanatı II	2 + 2
Gel. Türk El Sanat. Giriş II	2 + 0
Gel. Türk El Sanat. Tar. II	2 + 0
Türk Dili II	2 + 0
Yabancı Dil II	2 + 0
A.İ.İ.T. II	2 + 0

II. Sınıf I.Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim Kumaş Tasarımı I	2 + 4
Yüzeysel Tasarım I	2 + 2
Dar Dokumalar I	2 + 0
Batik I	2 + 0
Kumaş Yapı Bil. Ve Analizi I	2 + 0
Makine Halıları I	2 + 2
Tekstil Kimyası I	2 + 2
Renk Ölçümü I	2 + 0
Doğal Boyar Maddeler ve Boyama Yöntemleri I	2 + 0

II. Sınıf II. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim Kumaş Tasarımı II	2 + 4
Yüzeysel Tasarım II	2 + 2
Dar Dokumalar II	2 + 0
Batik II	2 + 0
Kumaş Yapı Bil. Ve Analizi II	2 + 2
Makine Halıları II	2 + 2
Tekstil Kimyası II	2 + 0
Renk Ölçümü II	2 + 0
Doğal Boyar Maddeler ve Boyama Yöntemleri II	2 + 0
Spor ve Müzik	1 + 0

III. Sınıf I. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim Kumaş Tasarımı III	2 + 2
Yüzeysel Tasarım III	2 + 2
Tekstil Koservasyonuna Giriş	2 + 0
Araştırma Yöntemleri I	2 + 0
Seçmeli Sanat ve Tasarım Dersi	2 + 2
Seçmeli Sanat ve Tasarım Dersi	1 + 1
Seçmeli Teknoloji Dersi	2 + 0
Seçmeli Teknoloji Dersi	2 + 0
Seçmeli Kültür Dersi	2 + 0

III. Sınıf II. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı Kredisi	
Halı Kilim Kumaş Tasarımı IV	2 + 2
Yüzeysel Tasarım IV	2 + 2
İşletme Pazarlama	2 + 0
Araştırma Yöntemleri II	2 + 0
Seçmeli Sanat ve Tasarım Dersi	2 + 2
Seçmeli Sanat ve Tasarım Dersi	1 + 1
Seçmeli Teknoloji Dersi	1 + 1
Seçmeli Teknoloji Dersi	2 + 0
Seçmeli Kültür Dersi	2 + 0

IV. Sınıf I. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim Kumaş Tasarımı V	2 + 2
Yüzeysel Tasarım V	2 + 2
Halı Kilim Kumaş Tasarımı Proje I	2 + 2
Seçmeli Sanat ve Tasarım Dersi	2 + 2
Seçmeli Sanat ve Tasarım Dersi	2 + 0
Seçmeli Teknoloji Dersi	2 + 0

IV. Sınıf II. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim Kumaş Tasarımı Kirkitli Dok.	2 + 2
Halı Kilim Kumaş Tasarımı Düz Dok.	2 + 2
Halı Kilim Kumaş Tasarımı Baskı	2 + 2
Halı Kilim Kumaş Tasarımı Proje II	2 + 6
Seminer	0 + 1

Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı
2006–2007 Ders Programı

I. Sınıf I. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Temel Sanat Eğitimi I	4 + 4
Türk Süsleme Desenleri I	1 + 2
Teknik Resim Perspektif I	1 + 2
Mesleki Temel Eğitim I	2 + 2
Türk ve Doğu Sanatı Tarihi I	2 + 0
Osmanlı Türkçesi I	2 + 0
Kültür Tarihi	2 + 0
Genel Sanat Tarihi I	2 + 0
Türk Dili I	2 + 0
Temel İng. I	2 + 0

I. Sınıf II. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Temel Sanat Eğitimi II	4 + 4
Türk Süsleme Desenleri II	1 + 2
Teknik Resim Perspektif II	1 + 2
Mesleki Temel Eğitim II	2 + 2
Türk ve Doğu Sanatı Tarihi II	2 + 0
Osmanlı Türkçesi II	2 + 0
Kültür Tarihi	2 + 0
Genel Sanat Tarihi II	2 + 0
Türk Dili II	2 + 0
Temel İng. II	2 + 0

II. Sınıf I.Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim E.K.D Tasarlama I	2 + 6
Deneysel Dokuma Teknikleri I	1 + 3
Geleneksel Dokuma Teknolojisi ve Malzeme I	2 + 0
Osmanlı Türkçesi III	2 + 0
A.İ.İ.T. I	2 + 0
Temel İngilizce	2 + 0

II. Sınıf II. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim E.K.D Tasarlama II	2 + 6
Deneysel Dokuma Teknikleri II	1 + 3
Geleneksel Dokuma Teknolojisi ve Malzeme II	2 + 0
Osmanlı Türkçesi IV	2 + 0
A.İ.İ.T. II	2 + 0
Türk Halı Sanatı Tarihi	2 + 0
Temel İngilizce	2 + 0

III. Sınıf I. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim E.K.D Tasarlama III	2 + 6
Halı Üretim Teknikleri I	2 + 2
Türk Sanat Tarihi I	2 + 0
Araştırma Yöntemleri	2 + 0

III. Sınıf II. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim E.K.D Tasarlama IV	2 + 6
Halı Üretim Teknikleri II	2 + 2
Mesleki Restorasyon I	1 + 3
Serbest Tasarım I	1 + 3
Türk Sanat Tarihi II	2 + 0

III. Sınıf II. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim E.K.D Tasarlama IV	2 + 6
Halı Üretim Teknikleri II	2 + 2
Mesleki Restorasyon I	1 + 3
Serbest Tasarım I	1 + 3
Türk Sanat Tarihi II	2 + 0

III. Sınıf II. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim E.K.D Tasarlama IV	2 + 6
Halı Üretim Teknikleri II	2 + 2
Mesleki Restorasyon I	1 + 3
Serbest Tasarım I	1 + 3
Türk Sanat Tarihi II	2 + 0

IV. Sınıf I. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim E.K.D Tasarlama V	2 + 6
Serbest Tasarım II	1 + 3
Mesleki Restorasyon II	1 + 3

IV. Sınıf II. Yarıyıl Ders Müfredatı

Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Kilim E.K.D Tasarlama VI	6 + 12
Serbest Tasarım II	1 + 3

Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü
Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat
Dalı 2006–2007 Ders Programı

I. sınıf ders müfredatı	**I. yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Temel Sanat Eğitimi	4 + 4
Uygarlık Tarihi	2 + 0
Perspektif	1 + 2
Temel Motif Bilgisi	2 + 4
Temel Bilg. Tek. Kul.	2 + 1
İngilizce	2 + 0
Türk Dili	2 + 0
A.İ.İT.	2 + 0

I. sınıf ders müfredatı	**II. yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Temel Sanat Eğitimi II	4 + 4
Uygarlık TarihiII	2 + 0
Perspektif II	1 + 2
Temel Motif BilgisiII	2 + 4
Temel Bilg. Tek. Kul.II	2 + 1
İngilizce	2 + 0
Türk Dili	2 + 0
A.İ.İT.	2 + 0

II. Sınıf ders müfredatı	**I. Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Tasarımı	4 + 4
Osmanlı Türkçesi I	2 + 0
Türk Desenleri I	2 + 2
Sanat Tarihi I	2 + 0
Halı Kilim TeknikleriI	2 + 2
Fotoğraf I	1 + 2
İplik ve Malz. Bil.I	2 + 0
Seçmeli	1 + 2

II. Sınıf ders müfredatı	**II. Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Halı Tasarımı II	4 + 4
Osmanlı Türkçesi II	2 + 0
Türk Desenleri II	2 + 2
Sanat Tarihi II	2 + 0
Halı Kilim Teknikleri	2 + 2
Fotoğraf II	1 + 2
İplik ve Malz. Bil.	2 + 0
Seçmeli	1 + 2

III. Sınıf ders müfredatı	**I. Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Kilim Tasarımı I	4+4
Osmanlı Türkçesi ıii	2+0
Bilgisayarda Dok. Ve Desen Tas. I	2+2
Makine Halıcılığı ı	2+2
Gel.Türk El Sant.Tar.I	2+0
Kalem İşi I	2+2
Estetik Ve Sanat Felsefesi I	2+0
Bilgisayar Destekli Tasarım	2+0

III. Sınıf ders müfredatı	**II. Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Kilim Tasarımı II	4+4
Osmanlı Türkçesi IV	2+0
Bilgisayarda Dok. Ve Desen Tas. II	2+2
Makine Halıcılığı II	2+2
Gel.Türk El Sant.Tar.II	2+0
Kalem İşi II	2+2
Estetik Ve Sanat Felsefesi II	2+0
Bilgisayar Destekli Tasarım	2+0

IV. Sınıf ders müfredatı	
Dersin Adı Kredisi	**I. Yarıyıl**
Kumaş Ve Tekstil Tasarımı I	4+4
Yöresel Kumaş Araştırmaları I	2+2
Kumaş Yapı Bilgisi I	2+0
Dokuma Ve Tekstil Restorasyonu	2+2
Sanat Hukuku	2+0
Bitirme Çalışması	0+2

IV. Sınıf ders müfredatı	
Dersin Adı Kredisi	**II. Yarıyıl**
Kumaş Ve Tekstil Tasarımı II	4+4
Yöresel Kumaş Araştırmaları II	2+2
Kumaş Yapı Bilgisi II	2+0
Dokuma Ve Tekstil Restorasyonu	2+2
Sanat Hukuku	2+0
Bitirme Çalışması	0+2

Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı
2006–2007 Ders Programı

I. Sınıf Ders Müfredatı	**I.Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Temel Sanat Eğitimi I	6 + 4
Türk Desenleri I	2 + 2
Osmanlı Türkçesi I	2 + 0
Sanat Tarihi I	2 + 0
Teknik Çizim Perspektif I	2 + 0
Tekstil Maddeleri I	2 + 0
A.İ.İ.T. I	2 + 0
Yabancı Dil İngilizce I	2 + 0
Türk Dili I	2 + 0

I. Sınıf Ders Müfredatı	**II.Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Temel Sanat Eğitimi II	6 + 4
Türk Desenleri II	2 + 2
Osmanlı Türkçesi II	2 + 0
Sanat Tarihi II	2 + 0
Teknik Çizim Perspektif II	2 + 0
Tekstil Maddeleri II	2 + 0
A.İ.İ.T. II	2 + 0
Yabancı Dil İngilizce II	2 + 0
Türk Dili II	2 + 0

II. Sınıf Ders Müfredatı	**I.Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Dokuma Teknikleri I	4 + 2
Desen Tasarım Tekniği I	4 + 2
Tekstil Teknolojisi I	2 + 0
Ebru I	1 + 2
Osmanlı Türkçesi III	2 + 0
Estetik I	2 + 0
Türk İslam San. Tar. I	2 + 0

II. Sınıf Ders Müfredatı	**II.Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Dokuma Teknikleri II	4 + 2
Desen Tasarım Tekniği II	4 + 2
Tekstil Teknolojisi II	2 + 0
Ebru II	1 + 2
Osmanlı Türkçesi IV	2 + 0
Estetik II	2 + 0
Türk İslam San. Tar. II	2 + 0

III. Sınıf Ders Müfredatı	**I.Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Dokuma Teknikleri III	4 + 2
Desen Tasarım Tekniği III	4 + 2
Makine Halıcılığı I	2 + 0
Restor. ve Konserv. I	2 + 2
Gel. Türk El San. Tar. I	2 + 0
Bilgisayar I	2 + 0

III. Sınıf Ders Müfredatı	**II.Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Dokuma Teknikleri IV	4 + 2
Desen Tasarım Tekniği IV	4 + 2
Makine Halıcılığı II	2 + 0
Restor. ve Konserv. II	2 + 2
Gel. Türk El San. Tar. II	2 + 0
Bilgisayar II	2 + 0

IV. Sınıf Ders Müfredatı	**I.Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Dokuma Teknikleri V	4 + 2
Desen Tasarım Tekniği V	4 + 2
Özgün Baskı Teknikleri I	2 + 0
Bitirme Ödevi	

IV. Sınıf Ders Müfredatı	**II.Yarıyıl**
Dersin Adı	**Kredisi**
Dokuma Teknikleri VI	4 + 2
Desen Tasarım Tekniği VI	4 + 2
Özgün Baskı Teknikleri II	2 + 0
Bitirme Ödevi	

EK 2

ARAŞTRIMA KAPSAMINA ALINAN ÜNİVERSİTELERİN KONSERVASYO VE RESTORASYON İLE İLGİLİ 14 HAFTALIK DERS İŞLEYİŞ PLANI

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Halı-kilim ve Eski Kumaş Onarımı

HAFTALAR	TARİH	DERSİN KONUSU
1” nci hafta		Koruma kültürü ve tarihçesi, bu dersin veriliş amacı
2” nci hafta		Restorasyonun dünyadaki ve Türkiye’de gelişimi
3” ncü hafta		Temel kavramlar, koruma ve korunma, restorasyon, restitüsyon, rekonstriksiyon tanımları
4” ncü hafta		Korumaya ilişkin kuruluşlar, korumada belgelemenin önemi.
5” nci hafta		Geleneksel tekstilleri koruma, geleneksel tekstillerin yapısal özellikleri, onarım malzemelerinin tanıtılması.
6” ncı hafta		Geleneksel tekstillerde hasarlar ve önlemleri, öğrencilerin onarım yapacakları tekstil ürününü bulmaları.
7” nci hafta		Fiziksel etkenler, biyolojik etkenler. Onarım yeri tespit edilen tekstil ürününe uygun ip temini.
8” nci hafta		Kimyasal etkenler, diğer etkenler. Dokumaların saçak tamirinin öğretilmesi.
9” ncu hafta		Düz tekstillerin müzelerde korunması yöntemleri, çözgü tamirinin öğretilmesi, biçim verilmiş tekstillerin korunması, kenar örgüsü.
10”ncu hafta		Atkı ipliği onarımı.
11”nci hafta		Onarımlara devam ediliyor.
12”nci hafta		Onarımlara devam ediliyor.
13”ncü hafta		Onarımlara devam ediliyor.
14”ncü hafta		Onarımlara devam ediliyor.
15”nci hafta		Onarımları biten dokumaların fazlalıklarının temizlenmesi, ütülenmesi.

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

GTK 325.6 Tekstil Ürün. Konservasyonu (I. Yarıyıl)

HAFTALAR	TARİH	DERSİN KONUSU
1” nci hafta		Derse ilişkin yayınların ve ders içeriğinin tanıtımı
2” nci hafta		Koruma, saklama ve koruma kültürü
3” ncü hafta		Koruma kültürünün dünyadaki gelişimi ve uluslar arası kuruluşlar
4” ncü hafta		Koruma kültürünün Türkiye’deki gelişimi, Osman Hamdi Bey ve döneminin koruma anlayışı
5” nci hafta		Cumhuriyet Döneminde kültürel varlıkların korunması
6” ncı hafta		Koruma ile ilgili temel kavramlar
7” nci hafta		Müzecilik açısından kültürün maddi ürünlerinin önemi
8” nci hafta		Korumada belgelemenin önemi
9” ncu hafta		Tekstil ürünlerinin korunmasında temel ilkeler
10”ncu hafta		ARA SINAV
11”nci hafta		Tekstil ürünlerinin korunmasında disiplinler arası çalışmanın önemi
12”nci hafta		Korumada yapılacak işin planlanması ve risk yönetimi
13”ncü hafta		Koruma uygulamalarında belgelemeye yönelik yapılan restitüsyon çalışmalarının önemi ve restitüsyonu yapılacak halı örneklerinin seçimi
14”ncü hafta		Seçilen halı örneklerinin restitüsyonunun yapılması
15”nci hafta		Restitüsyon uygulamasına devam

GTK 325.6 Tekstil Ürün. Konservasyonu (II. Yarıyıl)

HAFTALAR	TARİH	DERSİN KONUSU
1” nci hafta		Bahar yarıyılı ders içeriğinin tanıtımı
2” nci hafta		Restitüsyon uygulamasına devam
3” ncü hafta		Restitüsyon uygulamasına devam
4” ncü hafta		Geleneksel tekstillerin korunmasında hammadde bilgisinin önemi
5” nci hafta		Tekstillerde hasar oluşumuna neden olan etkenler ve bu etkenlerin sınıflandırılması
6” ncı hafta		Hasar oluşumuna neden olan fiziksel etkenler ve alınması gereken önlemler
7” nci hafta		Hasar oluşumuna neden olan biyolojik etkenler ve alınması gereken önlemler
8” nci hafta		Hasar oluşumuna neden olan kimyasal etkenler ve alınması gereken önlemler
9” ncu hafta		Hasar oluşumuna neden olan diğer etkenler ve alınması gereken önlemler
10”ncu hafta		ARA SINAV
11”nci hafta		Geleneksel tekstillerde onarım ve onarımda karar verme ölçütleri
12”nci hafta		Onarım öncesi yapılan işlemler
13”ncü hafta		Onarım aşaması
14”ncü hafta		Onarım sonrası yapılan işlemler
15”nci hafta		Genel Değerlendirme

GTK 425.6 Tekstil Ürün. Restorasyonu (I.Yarıyıl)

HAFTALAR	TARİH	DERSİN KONUSU
1” nci hafta		Ders içeriğinin genel tanıtımı
2” nci hafta		Seçilen bir halının restitüsyon çalışmasının yapılması
3” ncü hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
4” ncü hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
5” nci hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
6” ncı hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
7” nci hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
8” nci hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
9” ncu hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
10”ncu hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
11”nci hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
12”nci hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
13”ncü hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
14”ncü hafta		Restitüsyon çalışmasına devam
15”nci hafta		Restitüsyon çalışmasına devam

GTK 425.6 Tekstil Ürün. Restorasyonu (II. Yarıyıl)

HAFTALAR	TARİH	DERSİN KONUSU
1” nci hafta		Halı ve kilim tamirinde uygulanan tekniklerin incelenmesi ve seçilen bir dokumanın onarımı
2” nci hafta		Onarımı yapılacak dokumanın seçimi ve temizliği
3” ncü hafta		Seçilen dokumanın onarımı ve temizleme, sökme, saçak ve çiti tamiri hakkında bilgi
4” ncü hafta		Onarıma devam ve Kenar ve fitil tamiri hakkında bilgi
5” nci hafta		Onarıma devam ve Çözgü (tel atımı), hav tamiri hakkında bilgi
6” ncı hafta		Onarıma devam ve tesviye işlemleri hakkında bilgi
7” nci hafta		Onarıma devam
8” nci hafta		Onarıma devam
9” ncu hafta		Onarıma devam
10”ncu hafta		Onarıma devam
11”nci hafta		Onarıma devam
12”nci hafta		Onarıma devam
13”ncü hafta		Onarıma devam
14”ncü hafta		Onarıma devam
15”nci hafta		Genel değerlendirme

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
Tekstil Ürünleri Konservasyonu

HAFTALAR	TARİH	DERSİN KONUSU
1” nci hafta		Dönemin ders içeriği hakkında genel bilgilendirme. Konservasyonun tanımı ve tarihten günümüze konservasyon
2” nci hafta		Yırtık ve küflenmiş bir halının onarım ve koruma aşamaları, toz ve yüzeysel kirlerden arındırılması.
3” ncü hafta		Ülkemizde kullanılan tekstil konservasyon yöntemleri. Tekstillerin depolanma yöntemleri, depolamada doğru malzemenin seçimi.
4” ncü hafta		Dokumalarda konservasyon yapılmasında karar verme ölçütleri Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde müzelerde konservasyon uygulamaları
5” nci hafta		I. Kısa sınav (quiz) ve yıl içi araştırma ödevlerinin verilmesi kalıcı kirlerin temizlenmesinde kullanılan malzemeler
6” ncı hafta		Müzelerde kullanılan konservasyon teknikleri ve yöntemleri. Ağartıcılar ve ağartıcı kullanımında dikkat edilmesi gerekenler
7” nci hafta		Dokuma ürünlerinin müzelerde konservasyonunda kullanılan malzemeler
8” nci hafta		Tekstil ürünlerinde kumaş ve halılardaki renk solmalarına karşı alınacak yöntemler
9” ncu hafta		Ara sınav (vize) konservasyondaki tekstil ürünlerinin bakımı
10”ncu hafta		Tarihi Tekstil ürünlerinde analiz yöntemleri. Halı-kilim ve düz dokumaların sergilenmesi, taşıyıcı zemine monte etme
11”nci hafta		Restorasyonu tamamlanmış tekstillere uygulanması gereken işlemler. Tekstillerin taşınması sırasında dikkat edilmesi gerekenler
12”nci hafta		Yıkama ve soldurmada kullanılan malzemeler. Çağdaş bir müzede sergileme yöntemleri, algılamayı etkin ve kalıcı kılabilecek malzemeler.
13”ncü hafta		Çağdaş bir müzede sergileme yöntemleri, algılamayı etkin ve kalıcı kılabilecek malzemeler. Müzelerin eğitim mekânı olarak kullanılması
14”ncü hafta		Anadolu’da geleneksel tekstillerin korunmasında kullanılan yöntemler ve günümüze uygulanması.
15”nci hafta		Genel değerlendirme

Dokuma ve Tekstil Restorasyonu

HAFTALAR	TARİH	DERSİN KONUSU
1” nci hafta		Dönemin ders içeriği hakkında genel bilgilendirme. Restorasyon tanımı ve tarihten günümüze konservasyon. Organik ve inorganik malzemeler ve özellikleri.
2” nci hafta		Yırtık ve küflenmiş bir halının onarım ve koruma aşamaları, toz ve yüzeysel kirlerden arındırılması.
3” ncü hafta		Ülkemizde kullanılan tekstil Restorasyon yöntemleri. Tarihi tekstillerde liflerin ve boyaların özellikleri ile teşhis yöntemleri.
4” ncü hafta		Dokumalarda Restorasyon yapılmasında karar verme ölçütleri Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde müzelerde Restorasyon uygulamaları
5” nci hafta		I. Kısa sınav (quiz) ve yıl içi araştırma ödevlerinin verilmesi kalıcı kirlerin temizlenmesinde kullanılan malzemeler
6” ncı hafta		Restorasyon yapımında kullanılan malzemeler. Müzelerde kullanılan Restorasyon teknikleri ve yöntemleri
7” nci hafta		Dokuma ürünlerinin Restorasyonunda kullanılan teknikler. Tekstilleri bozulma nedenleri (Işık-Sıcaklık-Bağıl nem-Kir ve Hava kirliliği-Yapım teknikleri-Kullanım) ve alnabilecek önlemler
8” nci hafta		Tekstil ürünlerinde kumaş ve halılardaki renk solmalarına karşı alınacak yöntemler
9” ncu hafta		Restorasyonundaki tekstil ürünlerinin bakımı**.** Tekstiller üzerinde kullanılan metal iplikler ve Temizlenme yöntemleri. Tekstil üzerindeki kirlerin sınıflandırılışı
10”ncu hafta		Tarihi Tekstil ürünlerinde analiz yöntemleri. Teknik gezi
11”nci hafta		Restorasyonu tamamlanmış tekstillere uygulanması gereken işlemler.
12”nci hafta		Yıkama ve soldurmada kullanılan malzemeler**.** Bir tekstil koleksiyonu oluşturmak/ Korumacılık açısından yaklaşım
13”ncü hafta		Çağdaş bir müzede sergileme yöntemleri, algılamayı etkin ve kalıcı kılabilecek malzemeler. Müzelerin eğitim mekânı olarak kullanılması
14”ncü hafta		Anadolu’da geleneksel tekstillerin Restorasyonunda kullanılan yöntemler ve günümüze uygulanması.
15”nci hafta		Genel değerlendirme

EK 3:

ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Anket Soruları

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi hazırlamaktayım. Tezimin konusu "**Güzel Sanatlar Fakültelerinde Geleneksel Tekstil Ürünlerinin Konservasyon Ve Restorasyon Derslerinin Müfredattaki Yeri Ve Uygulanan Yöntemler"** dir. Bu araştırmada Konservasyon-Restorasyon ile ilgili derslere ilişkin durum saptaması yapabilmek için sizin görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu araştırmanın bulgularının geçerliği büyük ölçüde size sunulan sorulara vereceğiniz cevaplara bağlı olacağından, gerçeği yansıtan görüş ve önerileriniz önem taşımaktadır. Lütfen soruları dikkatle okuyarak cevaplandırınız.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkürlerimi sunarım.

Öğr.. Gör. Hatice TOZUN
Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi
Tekstil Dokuma Örgü Eğitimi A.B.D

Aşağıda verilen konservasyon ve restorasyon derslerine ilişkin ifadelere ne derece katılıyorsunuz?	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Az Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1 Yeni bir tekstil ürününü tasarlamak kadar eski bir tekstil ürününün konservasyonu ve resterosyonunu yapmayı öğrenmekte önemli ve gereklidir.					
2 Restorasyon ve konservasyon teknikleri etkili bir biçimde öğretiliyor					
3 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde yeterince uygulamaya yer veriliyor.					
4 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde alanla ilgili teknik çizim dersleri veriliyor.					
5 Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde teorik bilgiye yeterince yer veriliyor.					
6 Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde, konservasyon ve restorasyon terimleri yeterince öğretiliyor.					
7 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular işlenirken, kavramlar ve konular arasında yeterince bağlantı kuruluyor.					
8 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, restorasyonun tüm aşamaları sırası ile anlatılıyor.					
9 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde eksik tamamlamayla ilişkin uygulamalar yeterince yaptırılıyor					
10 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili farklı dilde kaynaklar çok olduğu için, alanla ilgili diğer dildeki temel terminoloji de dersler de veriliyor.					
11 Eğitim programında tekstil restorasyonunun bir aşaması olan analiz yöntemlerinin öğretildiği dersler bulunuyor.					
12 Şu anda uygulanmakta olan eğitim programında yer alan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersler birbirinin devamı niteliğindedir.					
13 Eğitim programında şu anda mevcut bulunan konservasyon ve restorasyon ile ilgili dersleri destekleyecek başka dersler de yer almalıdır.					
14 Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde konular, eser üzerinde uygulama yapılarak anlatılıyor					

Aşağıda verilen konservasyon ve restorasyon derslerine ilişkin ifadelere ne derece katılıyorsunuz?	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Az Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
15 Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde, yanlış restorasyon yapımını ve hatalı malzeme kullanımını önlemek için yeterli teknik bilgi veriliyor.					
16 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde konular ile ilgili yeterince araştırma ödevi veriliyor.					
17 Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerde konular işlenirken bol bol örneklere yer veriliyor					
18 Restore edilecek bir tekstil ürününün lif ve boya yapısının analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor.					
19 Konservasyon ve restorasyon alanında öğrenciye staj yapma olanağı veriliyor.					
20 Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde öğrencilere bu alanda iyi yetişmesi için uygun yöntem ve teknik kullanılıyor.					
21 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrencilere derse katılımına olanağı veriliyor					
22 Tekstil restorasyonunda kullanılan analiz yöntemleri yeterince uygulanıyor.					
23 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, günümüzde yapılan yanlış restorasyonlar ve hatalı kullanılan malzemeler üzerinde yeterince duruluyor.					
24 Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde malzemeler yeterince tanıtılıyor.					
25 Restore edilecek bir tekstil ürünü analizlerle incelenmesi, gerekli malzeme ve cihazlar ile birlikte öğretiliyor.					
26 Restorasyon ve Konservasyon dersleri ile ilgili kaynaklar yeterlidir.					
27 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin işlenişinde slayt makinesi kullanılıyor.					
28 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, uygulama yaparken kullanılacak malzemelerin nereden ve nasıl temin edileceği öğretiliyor.					
29 Konservasyon ve restorasyon alanında çalışmalar yapan yerlere teknik geziler düzenleniyor.					
30 Günümüzde, konservasyon ve restorasyon alanında, ulusal ve uluslararası düzeyde konferans, panel ya da sempozyum gibi etkinlikler yeterince düzenleniyor.					

Aşağıda verilen konservasyon ve restorasyon derslerine ilişkin ifadelere ne derece katılıyorsunuz?	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Az Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
31 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde, öğrenciler alanla ilgili kaynaklara ulaşma konusunda yeterince yönlendiriliyor.					
32 Fakülte kütüphanesinde konservasyon ve restorasyonla ilgili kaynaklar yeterlidir.					
33 Bölümde, öğrencilerin faydalanabileceği alan ile ilgili kitap, tez, seminer notları, araştırma ödevleri, slayt, fotoğraf gibi kaynakların derlendiği bir arşiv bulunuyor.					
34 Konservasyon ve Restorasyon ile ilgili derslerde bir eğitim yılı içerisinde yeterince uygulama projesi veriliyor.					
35 Konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin haftalık ders saati dağılımı yeterlidir					
36 Anasanat Dalı'ndaki konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin sayısı yeterlidir.					
37 Anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerin uygulama kısmının işlenebileceği derslikler bulunuyor.					
38 Anasanat dalımızda konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerde araştırma ve uygulamaların gerçekleştirilebileceği tam donanımlı bir restorasyon laboratuarı vardır.					
39 Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerin işlendiği atölye ortamı sınıf mevcudu için yeterlidir.					
40 Konservasyon ve restorasyon ilgili derslerin işlendiği atölyelerde, alanla ilgili teknik araç ve gereçler vardır.					
41 Atölye ortamı, konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslerinin işlenmesi için yeterlidir.					

EK 4:

Karşılıklı Görüşme Formu:

Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalındaki Konservasyon Ve Restorasyon Derslerine İlişkin Görüşme Formu

1. BÖLÜM: Kişisel Tanıtım Soruları

Üniversitenizin Adı :

Atatürk Ü. Dokuz Eylül Ü. Marmara Ü. Mimar Sinan Ü.

□ Sakarya Ü. Süleyman Demirel Ü.□ □ □

Unvanınız :

Okutman	Öğr. Gör.	Yrd. Doç.	Doç.	Prof.
	□	□	□	□

Mezun Olduğunuz Üniversite / Fakülte :

Mezun Olduğunuz Bölüm :

Lisansüstü Eğitim Durumunuz :

Yüksek Lisans	Doktora/Sanatta Yeterlik	Hiç biri
□		□

Lisansüstü Uzmanlık Alanınız:

2.BÖLÜM: Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalındaki konservasyon ve restorasyon ile ilgili derslere yönelik sorular

2.1. Ders öğretim elemanları görüşlerine göre geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin amaçları nelerdir?

1. Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı eğitiminde Konservasyon ve Restorasyon derslerinin gerekliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

2.Sizce, Güzel Sanatlar Fakültelerinde konservasyon ve restorasyona yönelik olması gereken eğitim nedir?

4. Konservasyon ve Restorasyon derslerinin programa yerleştirilmesindeki amaçlar nelerdir?

5. Konservasyon ve Restorasyon derslerinin programa yerleştirilmesindeki amaçlara ne derece ulaşılabilmekte ?

2.2. Ders öğretim elemanları görüşlerine göre geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin içerikleri nelerdir?

1. Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğindeki temel esaslar nelerdir?

2. Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğini *bilgi düzeyinde* hangi konulara ağırlık veriyorsunuz?

3. Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğini *beceri düzeyinde* hangi konulara ağırlık veriyorsunuz?

4. Konservasyon ve Restorasyon derslerinin içeriğini *tutum ve davranış düzeyinde* hangi konulara ağırlık veriyorsunuz?

5. İçerik oluştururken daha önce uygulanan (yurt dışı veya yurt dışındaki üniversitelerde) örnek programlardan faydalandınız mı?

6. Konservasyon ve Restorasyon derslerinin amaçları ile içeriği uyuşmakta mıdır? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile açıklayabilir misiniz?

2.3. Ders öğretim elemanları görüşlerine göre geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerde uygulanan öğretim yöntemleri nelerdir?

1. Konservasyon ve restorasyon derslerinde hangi yöntemleri kullanıyorsunuz?

2.Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerine karşı *ilgi düzeylerini (duyuşsal davranışlarını)* geliştirebilmek için hangi öğretim yöntemlerini kullanıyorsunuz?

3. Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerindeki *el becerilerini (psiko-motor davranışlarını)* geliştirebilmek için hangi öğretim yöntemlerini kullanıyorsunuz?

4.Öğrencilerin konservasyon ve restorasyon derslerindeki *bilgi düzeylerini (bilişsel davranışlarını)* geliştirebilmek için hangi öğretim yöntemlerini kullanıyorsunuz?

2.4. Ders öğretim elemanları görüşlerine göre geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerde kullanılan öğretim materyalleri nelerdir?

1. Konservasyon ve Restorasyon derslerinin işleniş biçimi hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

2. Konservasyon ve Restorasyon derslerini işlerken *bilgi düzeylerini geliştirmek için* hangi öğretim materyallerini kullanıyorsunuz?

3. Konservasyon ve Restorasyon derslerini işlerken *beceri düzeylerini geliştirmek için* hangi öğretim materyallerini kullanıyorsunuz?

4. Konservasyon ve Restorasyon derslerini işlerken *tutum ve davranış düzeylerini geliştirmek için* hangi öğretim materyallerini kullanıyorsunuz?

2.5. Ders öğretim elemanları görüşlerine göre geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili dersler öğretim süreleri (ders saati, haftalık ders saati v.b.) ne kadardır?

1. Konservasyon ve Restorasyon derslerinin sayısı ve bu derslerin haftalık ders saati dağılımı konusundaki olumlu ve olumsuz görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

2.6. Ders öğretim elemanları görüşlerine göre geleneksel tekstil ürünlerinin konservasyon ve restorasyonu ile ilgili derslerin yapıldığı derslik/ atölye donanımı nasıldır?

1. Konservasyon ve Restorasyon derslerinin işlendiği atölye ve laboratuvar koşullarınız (ışık alma, araçların konumu, büyüklük, yerleştirme ve öğrenci sayıları v.b. durumlar açısından) derslerin işlenmesi için durumu nasıldır?

Gözlem Formu

Okulun Adı:

Gözlem Tarihi:

Gözlem Konusu:

1. Konservasyon ve restorasyon derslerinin işlendiği atölye ve laboratuvar var mı?

2. Atölye ve laboratuvar ortamı konservasyon ve restorasyon dersleri için ayrılan derslikler amacına uygun mudur?

3. Konservasyon ve restorasyon dersliklerinde yeterli araç gereç mevcut mudur?

4. Halı Restorasyonu ile ilgili uyulması gereken işlemler nelerdir?

İşlem 1: Temizlik

İşlem 2: Onarım hazırlık işlemleri

İşlem 3: Onarım aşamasında yapılan işlemler

İşlem 4: Onarım sonrası yapılan işlemler